

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE
EĞİTİMİNİN İŞ PİYASASININ
BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA
SEVİYESİNİN İNCELENMESİ:
KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ**

Yahya GÜNAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
Temmuz-2016**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE
EĞİTİMİNİN İŞ PİYASASININ
BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA
SEVİYESİNİN İNCELENMESİ:
KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ**

**DANIŞMAN: Doç. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU
JÜRİ : Doç. Dr. Yücel AYRIÇAY
JÜRİ : Doç. Dr. Haluk DUMAN**

Yahya GÜNAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
Temmuz-2016**

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE
EĞİTİMİNİN İŞ PİYASASININ BEKLENTİLERİNİ
KARŞILAMA SEVİYESİNİN İNCELENMESİ:
KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ**

Yahya GÜNAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

**Bu Tez / Proje 12/07/2016 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.**

**Doç. Dr. Mahmut
YARDIMCIOĞLU
BAŞKAN**

**Doç. Dr. Yücel AYRIÇAY
ÜYE**

**Doç. Dr. Haluk DUMAN
ÜYE**

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Abdullah SOYSAL
Enstitü Müdürü**

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE
EĞİTİMİNİN İŞ PİYASASININ BEKLENTİLERİNİ
KARŞILAMA SEVİYESİNİN İNCELENMESİ:
KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ**

Yahya GÜNAY

Danışman : Doç. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU
Yıl : 2016 , Sayfa: 105+XI
Jüri : Doç. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU (Başkan)
: Doç. Dr. Yücel AYRIÇAY (Üye)
: Doç. Dr. Haluk DUMAN (Üye)

İş piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek bilgi ve beceriye sahip meslek elemanlarına olan ihtiyacın günümüzdeki değişimler göz önüne alındığında devamlı olarak artmakta olduğu görülmektedir. Özellikle para ile ilgili işlemlerin yürütülmesinden sorumlu olan meslek mensuplarının yani muhasebe meslek mensuplarının bilgi ve becerilerinin devamlı artışta olması ve yeniliklere açık olması gerekliliği önem arz etmektedir. Bu sebeplerden dolayı iş piyasasının istihdam ettikleri veya edecekleri muhasebe meslek elemanlarında aradıkları nitelikler muhasebe alanında eğitim veren kurumları yakından ilgilendirmektedir. Muhasebe eğitimi; meslek liselerinde ve üniversitelerde bazı bölümlerde verilmektedir.

Muhasebe eğitiminden algılamalar; iş piyasasının üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin yeterliliğini ortaya çıkarmak, muhasebe eğitiminden beklentiler ise; iş piyasasının muhasebe eğitiminde olmasını istedikleri durumu ortaya çıkarmak içindir. Algıların beklentileri karşılama seviyesinin değişen koşullar ve yeniliklere paralel olarak artması gerekmektedir.

Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerini karşılama seviyesini incelemek bu tez çalışmasının amacını oluşturmaktadır. Birincil veri toplama aracı olarak ilgili literatürden türetilen anket yöntemi kullanılmıştır. Anketler meslek mensupları, staj dönemi adaylar ve sanayici/tacir/işverenlerden oluşan bireylere tesadüfi örneklem yoluyla dağıtılmıştır. Anket formları başlangıçta 300 adet olarak dağıtılmıştır. Toplamda 204 kullanılabilir veriye ulaşılmıştır. Anketlerin cevaplanma oranı % 68'dir. Elde edilen verilerin raporlanması ve analizi bu tezin temelini oluşturmaktadır. Yapılan analizler sonucunda muhasebe eğitimi algılamaları ile muhasebe eğitimi beklentileri arasında pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe eğitimi, İş piyasası,

**DEPARTMENT OF ECONOMICS
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

**INVESTIGATION OF ACCOUNTING EDUCATION
GIVEN UNIVERSITIES MEETING LEVEL OF JOB
MARKET EXPECTATIONS: KAHRAMANMARAŞ
EXAMPLE**

Yahya GÜNAY

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU
Year : 2016 , Pages: 105+XI
Jury : Assoc. Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU (Chairperson)
: Assoc. Prof. Dr. Yücel AYRIÇAY (Member)
: Assoc. Prof. Dr. Haluk DUMAN (Member)

When current changes are considered, it is seen that the need for professionals who can meet labor market' s expectation and needs with their knowledge and skills increase regularly. It is important that especially accounting professionals' knowledge and skills, who are responsible for the execution of transactions related to money, need to be increase regularly and open to new ideas. For this reason accounting professionals gualifications, that they are looking for to employ, are closely related to institutions providing education in accounting. Accounting education is given in vocational schools and universities some deparments.

Perceptions of accounting education; labor market reveal the adequacy of accounting education in universities, the expectations of accounting education is to expose the situation that they want to be in the job market accounting education. Perception meeting level of expectations need to increase in line with changing circumstances and innovation.

This thesis goal is to analyze the level of meeting the expectations of the labor market of accounting education in universities. The survey method which is derived from the relevant literature was used as the primary data collection. Survey was distributed to individuals who consisted of employers. professionals, internship period the candidate and industrialist / trader randomly. Initially 300 survey was distributed; totally 204 available data has been reached. Response rates for the survey is 68%. Obtained datas reporting and analysing is the basis of this thesis. As a result taht tehere is a positive correlation between the perception of accounting education and expectetation of accounting training.

Keywords: Accounting, Accounting education, labor market,

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerini karşılama seviyesi incelenmiştir. Yabancı ve yerli literatürde bu çalışmanın çokça örneği bulunmaktadır. Ancak muhasebe alanı ile ilgili günümüzde değişimlerin ve gelişimlerin yaşandığı göz önüne alındığında, iş piyasasının beklentilerini ölçen çalışmaların sürekli güncelliğini koruması gerektiği düşünülmektedir. Bu sebepten dolayı bu çalışma muhasebe meslek mensuplarının yetiştirilmesi için verilen eğitimin öneminin ve iş piyasasının verilen muhasebe eğitiminden beklentilerini ortaya çıkarması açısından önem arz etmektedir.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı kapsamında hazırlanmış bu tezde; Kahramanmaraş'ta bulunan ve muhasebe iş piyasasını oluşturan; muhasebe meslek mensupları, staj dönemi adaylar ve sanayici/tacir/işverenlerin muhasebe eğitiminden beklentilerini araştırmak amaçlanmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen verilerin, daha sonra yapılacak olan çalışmalar için yol gösterici ve faydalı olması umulmaktadır.

Bu çalışmam boyunca sabrı ve hoşgörüsü ile bilgisini ve desteğini en önemlisi de sevgisini benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU'na içten teşekkürlerimi sunarım. Eğitim sürem boyunca her zaman bilgi ve önerilerinden istifade ettiğim ve edeceğim saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Orhan ERCAN, Doç. Dr. Yücel AYRIÇAY ve Öğr. Gör. Sıddık DOĞRULUK'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu çalışma esnasında, her zaman desteklerini hissettiğim saygıdeğer hocalarım ve arkadaşlarım Arş.Gör. Buket SEZER, Arş. Gör. İnci Fatma DOĞAN, Arş. Gör. Enise FİDAN, Arş. Gör. Gülnur ŞİMŞEK, Fatih TAŞ, Rasim IŞIK ve yüksek lisans eğitimim ve çalışma hayatım boyunca sağladıkları tüm katkılardan dolayı İşletme bölümü hocalarına teşekkürü bir borç bilirim.

Sevgili annem, beni bu günlere getiren can annem Fatma GÜNAY'a ve bütün aileme, hayatları boyunca göstermiş oldukları sevgi, şefkat, sabır ve anlayışlarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Arş. Gör. Yahya GÜNAY
Temmuz 2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
1. GİRİŞ.....	1
2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	3
3. MUHASEBE VE MUHASEBE İLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	6
3.1.Muhasebenin Tanımı, Kapsamı ve Amaçları.....	6
3.2.Muhasebe Bilgi Sistemi.....	8
3.3.Muhasebenin Tarihsel Gelişimi.....	9
3.4.Muhasebenin Türleri.....	11
3.4.1.Genel (Finansal) Muhasebe.....	11
3.4.2.Maliyet Muhasebesi.....	11
3.4.3.Yönetim Muhasebesi.....	12
3.4.4.Uzmanlık Muhasebesi.....	12
3.5.Muhasebe İle ilgilenen Bilgi Kullanıcıları.....	12
4. MUHASEBE MESLEĞİ VE MESLEĞE GİRİŞ ŞARTLARI.....	15
4.1.Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Tanımı.....	15
4.2.3658 Sayılı Kanunda Muhasebe Mesleği.....	16
4.3.Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Konusu.....	17
4.4.Meslek Mensubu Olabilmenin Genel Şartları.....	17
4.5.Serbest Muhasebeci Malî Müşavir Olabilmenin Özel Şartları.....	18
4.6.Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlerin Görevleri.....	18
4.7.Yeminli Malî Müşavir Olabilmenin Özel Şartları.....	19
4.8.5786 Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.....	19
4.9.Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Bilgi ve Beceriler.....	20
4.9.1.Muhasebe Bilgisi.....	20
4.9.2.İşletme Bilgisi.....	20
4.9.3.İletişim becerisi.....	20
4.9.4.Entelektüel beceri.....	21
4.9.5.Kişisel beceri.....	21
5.MUHASEBE EĞİTİMİNİN TANIMI, AMACI VE ÖNEMİ.....	22
5.1.Muhasebe Eğitiminin Tanımı ve Amaçları.....	22
5.2.Muhasebe Eğitiminin Önemi.....	25
5.3.Muhasebe Eğitiminin Kronolojik Seyri ve Gelişmeler.....	27
5.4.Muhasebe Eğitiminin Etkileyen Faktörler.....	28
5.4.1.Ekonomik Faktörler.....	28
5.4.2.Teknolojik Faktörler.....	28
5.4.3.Yönetim Faktörü.....	29
5.4.4.Öğretim Üyesi/ Elemanı Faktörü.....	29
5.4.5.Öğrenci Faktörü.....	29
6. MUHASEBE EĞİTİMİNİN MEVCUT DURUMU VE GELİŞMELER.....	31
6.1.Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kapsamındaki Gelişmeler.....	31

6.1.1. IES 1: Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Şartları	31
6.1.2. IES 2: İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yeterlilik	32
6.1.3. IES 3: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler	32
6.1.4. IES 4: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutum.....	33
6.1.5. IES 5: İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi (Staj)	34
6.1.6. IES 6: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yeterlilik Değerlendirilmesi.....	34
6.1.7. IES 7: Sürekli Mesleki Gelişim: Yaşam Boyu Öğrenme Programı ve Mesleki Yeterliliğin Sürekli Gelişimi.	35
6.1.8. IES 8: Denetçiler İçin Yetkinlik Kuralları	36
6.2. Bologna Süreci ve Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimindeki Durum ve Gelişmeler.....	36
6.2.1. Bologna Süreci ve Gelişimi.....	36
6.2.2. Bologna Sürecinin Muhasebe Eğitimine Etkileri.....	37
6.2.3. Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitiminin Durumu ve Gelişmeler	38
6.2.3.1. Ön Lisans Programlarında Muhasebe Eğitiminin Durumu ve Gelişmeler	39
6.2.3.2. Lisans Programlarında Muhasebe Eğitiminin Durum ve Gelişmeler	39
6.2.3.3. Yüksek Lisans ve Doktora Programlarında Muhasebe Eğitiminin Durum ve Gelişmeler.....	41
7. İŞ PİYASASI VE PİYASANIN ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ	42
7.1. İş Piyasası	42
7.1.1. İşletmelere İlişkin Bilgiler.....	42
7.1.2. Türkiye'de Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavir Dağılımları	44
7.1.2.1. Meslek Mensuplarının Cinsiyete Göre Dağılımları	44
7.1.2.2. Meslek Mensuplarının Kütüğe Kayıtlı Olanlar - Olmayanlar Göre Dağılımları	44
7.1.2.3. Meslek Mensubu Eğitim Göre Dağılımları	45
7.1.2.4. Meslek Mensubu Yaş Gruplarına Göre Dağılımları	46
7.2. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri	46
7.3. Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitimi İle İş Piyasası İşbirliğinin önemi	48
7.4. Üniversiteler Ve İş Piyasası Açısından İşbirliğinin Yararları	49
8. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM (KAHRAMANMARAŞ İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN İŞ PİYASASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA)	50
8.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	50
8.2. Araştırmanın Yöntemi.....	50
8.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	51
8.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	51
8.5. Araştırmaya Pilot Çalışma Yapılması.....	52
8.6. Verilerin Setlerinin Çözümü ve Yorumu	52
8.7. Araştırmanın Hipotezleri.....	52
9. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI	54
9.1. Araştırmanın Güvenirliliği	54
9.2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	58
9.3. Araştırmada Yer Alan Değişkenler İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler	64
9.3.1. Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Algılamalara İlişkin Frekans Analizi Bulguları.....	64

9.3.2.Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Beklentilere İlişkin Frekans Analizi Bulguları.....	66
9.4. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre İncelenmesi.....	68
9.5. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre İncelenmesi.....	69
9.6. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	70
9.7. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	71
9.8. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi.....	72
9.9. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi.....	73
9.10. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi.....	73
9.11. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi.....	74
9.12. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	74
9.13. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	76
9.14. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre İncelenmesi	77
9.15. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre İncelenmesi	78
9.16. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübe Değişkenine Göre İncelenmesi.....	79
9.17. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübe Değişkenine Göre İncelenmesi.....	80
9.18. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alan Değişkenine Göre İncelenmesi	81
9.19. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alan Değişkenine Göre İncelenmesi	81
9.20. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yere Göre İncelenmesi.....	83
9.21. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yere Göre İncelenmesi.....	83
9.22. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analiz Bulguları	84
10.ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞ PİYASASININ BEKLENTİ VE İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DÜZEYİ.....	87
10.1.Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Eğitiminden Beklenti ve İhtiyaçları	87
10.2.Staj Dönemi Adayların Muhasebe Eğitiminden Beklenti Ve İhtiyaçları.....	88
10.3.Sanayici/ Tacir/ İşverenin Muhasebe Eğitiminden Beklenti Ve İhtiyaçları.....	90
11.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	92
KAYNAKÇA.....	96
ÖZ GEÇMİŞ	103
EKLER	105

TABLolar LİSTESİ

Tablo 6.1.IES-3 Mesleki Beceriler Standardı (Kaplanoğlu,2014:269).....	33
Tablo.5.1.Eğitimde Verilmesi Gereken Mesleki Bilgiler.....	26
Tablo:7.1.Meslek Mensubu Cinsiyet Tablosu (http://www.turmob.org.tr/).....	44
Tablo 7.2.Meslek Mensuplarının Kütüğe Kayıtlı Olanlar - Olmayanlar Tablosu (http://www.turmob.org.tr/).....	44
Tablo 7.3.Meslek Mensubu Eğitim Tablosu (http://www.turmob.org.tr/).....	45
Tablo 7.4.Meslek Mensubu Yaş Grupları Dağılım Tablosu (http://www.turmob.org.tr/)	46
Tablo 7.5.İş Piyasası İle İşbirliği Sonucunda Elde Edilen Yararlar (Üçler, 2014: 109; Yıldırım, 2014: 163; Erdil vd., 2013: 100; Yardımcı ve Müftüoğlu, 2015:818):.....	49
Tablo.8.1.Muhasebe Eğitimi Algılamalarının Alt Boyutlarının İlişkili Maddeleri	51
Tablo 9.1.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Önermelerinin Güvenirlilik Analizleri.....	54
Tablo 9.2.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri Önermelerinin Güvenirlilik Analizleri	56
Tablo 9.3.Ölçeklerin Güvenirlilik Analizi.....	58
Tablo 9.4.Katılımcıların Mesleki Unvanlarına Göre Dağılımları.....	58
Tablo 9.5.Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları	58
Tablo 9.6.Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları.....	59
Tablo 9.7.Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	59
Tablo 9.8.Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	59
Tablo 9.9.Katılımcıların Mezun Oldukları Bölüme Göre Dağılımları.....	60
Tablo 9.10.Muhasebe Departmanında Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımlar.....	60
Tablo 9.11.Katılımcıların Mesleki Deneyim ve Tecrübe Sürelerine Göre Dağılımları..	60
Tablo 9.12.Katılımcıların Ortalama Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları	61
Tablo 9.13.Katılımcıların Faaliyette Bulunduğu Sektör Göre Dağılımı	61
Tablo 9.14.Katılımcıların Faaliyette Bulunduğu İlçeye Göre Dağılımı.....	61
Tablo 9.15.Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yerlere Göre Dağılımlar	62
Tablo 9.16.Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminde Başarıyı Yakalayabilmek İçin Neler Yapılmalıdır Önermesine Verilen Cevaplara Göre Dağılımlar.....	62
Tablo 9.17.Alınan Muhasebe Eğitimi Yaşamınıza Ne Gibi Katkılar Sağlamıştır Önermesine Verilen Cevaplara Göre Dağılımlar.....	63
Tablo 9.18.Muhasebe Eğitiminde Verilmesi Gereken Derslerin Önem Derecesine Göre Dağılımlar	63
Tablo 9.19.Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Algılamalara İlişkin Bulgular	64
Tablo 9.20.Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Beklentilere İlişkin Bulgular	66
Tablo 9.21.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre Değerleri	68
Tablo 9.22.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	69
Tablo 9.23.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin LSD Test Sonuçları	69
Tablo 9.24.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre Değerleri	69

Tablo 9.25.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	70
Tablo 9.26.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin LSD Test Sonuçları	70
Tablo 9.27.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre Değerleri	71
Tablo 9.28.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Yaş Grubuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	71
Tablo 9.29.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre Değerleri	71
Tablo 9.30.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Yaş Grubuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	72
Tablo 9.31.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları	72
Tablo 9.32.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları	73
Tablo 9.33.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları	73
Tablo 9.34.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları	74
Tablo 9.35.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerleri.....	74
Tablo 9.36.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	75
Tablo 9.37.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin LSD Test Sonuçları.....	75
Tablo 9.38. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerleri.....	76
Tablo 9.39.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	76
Tablo 9.40.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin LSD Test Sonuçları.....	77
Tablo 9.41.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Değerleri.....	77
Tablo 9.42.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	78
Tablo 9.43.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Değerleri.....	78
Tablo 9.44.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	78
Tablo 9.45.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüme İlişkin LSD Test Sonuçları.....	79
Tablo 9.46.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübe Değişkenine Göre Değerleri	79
Tablo 9.47.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Mesleki Deneyim Ve Tecrübe İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	79
Tablo 9.48.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Deneyim ve Tecrübe Değişkenine Göre Değerleri.....	80

Tablo 9.49.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübeye İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	80
Tablo 9.50.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alan Değişkenine Göre Değerleri.....	81
Tablo 9.51.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Faaliyette Buldukları Alana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	81
Tablo 9.53.İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları.....	82
Tablo 9.54.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alana İlişkin LSD Test Sonuçları.....	82
Tablo 9.55.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yer Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları.....	83
Tablo 9.56.İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yer Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları.....	83
Tablo 9.57.Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Değerleri Bulguları.....	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1.Muhasebe süreci (Küçüksavaş, 1997:6)	7
Şekil 3.2.Muhasebe Sisteminde Bilgi Akışı (Atabey,vd., 2008:6)	8
Şekil 3.3.Muhasebe Türleri (Mucuk, 2003:282-284, Yeloğlu ve Sözen, 2010:30).....	11
Şekil 3.4.Muhasebe Bilgilerinin Kullanıcıları	13
Şekil.5.1.Muhasebe Eğitiminde Dörtlü Öğrenme Modeli (Aydın,vd.1999:50)	22
Şekil.5.2.Hedef-İçerik-Öğrenme ve Öğretme Süreci-Değerlendirme Döngüsü (Zaif, 2004: 4).....	23
Şekil 7.1.İşletmelerde temel faaliyetler (Albrecht, vd.,2011:7; Akt. Kaygusuz, 2015:7)	43

KISALTMALAR LİSTESİ

AKTS	:Avrupa Kredi Transfer Sistemi
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
IAESB	:Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu
IES	:International Education Standards (Uluslararası Eğitim Standartları)
IFAC	:International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
İMG	:İlk Mesleki Gelişim
KİT	:Kamu İktisadi Teşebbüsü
RG	:Resmi Gazete
SM	:Serbest Muhasebeci
SMG	:Sürekli Mesleki Gelişim
SMMM	:Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
TDMS	:Tek Düzen Muhasebe Sistemi
TFRS	:Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	:Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	:Türkiye Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	:Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TYT	:Tahmini Yürürlük Tarihi
VUK	:Vergi Usul Kanunu
YMM	:Yeminli Mali Müşavir
YÖK	:Yüksek Öğretim Kurulu

1. GİRİŞ

Günümüzde iş piyasasında ekonomik kalkınmaya bağlı olarak hızlı gelişim ve değişimler yaşanmaktadır. Bu gelişim ve değişime ayak uydurmak isteyen iş piyasası kalifiye iş gücü istihdam etmek durumunda kalmaktadır.

İş piyasasının en fazla ihtiyaç duyduğu iş güçlerinden biri de muhasebe meslek elemanıdır. Bu bağlamda iş piyasasının muhasebe departmanlarında eleman ihtiyacı karşılayabilecek bilgilere ve becerilere sahip muhasebe meslek elemanlarının yetiştirilmesi, meslek liselerindeki veya üniversitelerdeki ilgili bölümlerin muhasebe eğitimi sürecinin etkinliğine bağlı olmaktadır.

Muhasebe eğitimi en etkin bir şekilde; liselerde muhasebe bölümlerinde, ön lisans düzeyinde meslek yüksekokullarının muhasebe ve işletme programlarında, lisans düzeyinde iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin işletme, maliye, iktisat gibi bölümlerinde ve lisansüstü düzeyde muhasebe finansman anabilim dallarında verilmekte olduğu görülmektedir. Bu bölümlerde veya anabilim dallarında iş piyasasının istekleri doğrultusunda verilen muhasebe eğitimi ile bölüm mezunlarının kariyer seçeneklerinden biri olan muhasebe mesleği için gerekli altyapı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Liselerde veya üniversitelerde muhasebe mesleğine yönelecek veya yönlendirilecek olan meslek adaylarının gelişimi belirli faktörlere bağlıdır. Bu faktörlerin etkin bir şekilde belirlenmesi verilen eğitim ile iş piyasasının iş birliği sürecini ortaya çıkarmaktadır. Verilen muhasebe eğitiminde iş piyasası ile ortak paydalar edinmek meslek mensuplarının kalitesini arttıracaktır. İş piyasası ile ortak paydalar oluşturulduktan sonra verilen eğitimde teorik alt yapının oluşturulması önem arz etmektedir. Teorik alt yapı oluşturulurken özellikle yasal mevzuatların ve standartların çok iyi öğretilmesi gerekmektedir.

İş piyasasının her geçen gün ve her değişen kurallar (mevzuat) ile birlikte muhasebe eğitiminden beklentilerinin arttığı görülmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitimi veren kurumların da iş piyasasının beklentilerini ve içinde buldukları çevresel faktörleri göz önüne alarak verdikleri muhasebe eğitiminin kalitesini artırmaları ve eğitimi piyasa koşullarında uygulanabilir hale getirilmeli gerekmektedir.

Muhasebe iş piyasasının yanında toplumun her kesininde önemli rol oynayan bir alan olarak görülmektedir. Özellikle para ile ilgi işlemleri ilgilendirmesi dolayısıyla büyük önem arz etmektedir. Yani para cebimizde olduğundan muhasebe toplumun her bir bireyini ilgilendirmektedir. Bu nedenlerden muhasebe ve verilen eğitim, toplumda gerçekleşen değişime ayak uydurmalı ve ortaya çıkan gereksinimleri karşılamalıdır.

Hazırlana tez yedi ayrı bölümden oluşmaktadır. Tez çalışmamızda Kahramanmaraş ili çerçevesinde bulunan muhasebe meslek mensuplarına, staj dönemi adaylara ve önemli büyüklüklere sahip ana sektörler bazında iş piyasasına anket çalışması uygulanmıştır.

Çalışmanın ilk kısmında, konunun tam olarak anlaşılması açısından önemli görülen muhasebe ve iş piyasası ile ilgili kavramsal çerçeve ortaya çıkarılmıştır.

İkinci ve üçüncü kısımlarında; muhasebenin tanımı, kapsamı ve amaçları ile muhasebe süreci, muhasebe bilgi sistemi, muhasebenin tarihsel gelişimi, muhasebe türleri ve muhasebe bilgi kullanıcıları hakkında bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte üçüncü kısımda muhasebe mesleği ana başlığı altında, meslek mensubiyetine ilişkin yasal kaideler açıklanarak detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın dördüncü ve beşinci kısımlarında; muhasebe eğitiminin tanımı, amacı ve önemi, muhasebe eğitiminin kronolojik seyri ve gelişmeler ile birlikte muhasebe

eğitimini etkileyen faktörler hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bununla birlikte beşinci kısımda; muhasebe eğitiminin mevcut durumu ve gelişmeler ana başlığı altında, uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamındaki gelişmeler, Bologna süreci ve yükseköğretim kurumlarında muhasebe eğitimindeki durum ve gelişmelere ilişkin bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın altıncı kısmında; iş piyasası ve piyasanın üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden beklentileri ana başlığı altında iş piyasasını ve muhasebe mesleğini tanıtan bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın sekizinci bölümünde; araştırmanın amacı, yöntemi, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin çözümü ve yorumu, araştırma hipotezlerine de yer verilmiştir.

Çalışmanın dokuzuncu bölümünde verilerin analizi yapılmış olup, elde edilen bulgular sunulmuştur. Demografik bilgileri içeren istatistikî bilgiler birlikte frekans, aritmetik ortalama, önem derecesine göre karşılaştırma yapılmış ve ölçeklere dair bulgular, önermeler düzeyinde ayrı ayrı veri olarak alınmıştır. Demografik bilgilerden bulunan değişkenler ile muhasebe eğitiminden algılamalar ve muhasebe eğitiminden beklentiler boyutları arasında anlamlı ilişki olup olmadığını tespit etmek için bağımsız t-istatistiği ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizleri yapılmıştır. Son olarak ise; genel muhasebe, dönem sonu işlemleri, vergi mevzuatı ve uygulamaları, bilgisayarlı muhasebe, şirketler muhasebesi, finansal tablolar analizi ve denetime ilişkin algılamalar ile muhasebe eğitiminden beklentiler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için korelasyon testi yapılmıştır.

Son bölümde ise; "Sizce üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için neler yapılmalı veya neler düzeltilmelidir?" önermesine meslek mensuplarının verdikleri cevaplar yer almaktadır.

2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde muhasebe eğitimi ve muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerini karşılama düzeyi ile ilgili yapılmış olan çalışmalardan özet olarak bahsedilmiştir. Bu konuda çalışma yapan araştırmacıların isimleri, çalışmaların yaptığı yıl ve çalışmalara ait özet bilgiler sunulmuştur. Araştırma yapılırken konuyla doğrudan veya dolaylı bağlantılı olan özellikle yurt içinde ele alınmış birçok çalışmaya rastlanmıştır. Yapılan yerli ve yabancı çalışmalara aşağıda yer verilmiştir:

Arsoy, vd., (2014) yapmış oldukları "Muhasebe Eğitimindeki Bilgi, Beceri Ve Eğitim Tekniklerinin Gerekliliklerine İlişkin Beklentileri" belirlemeye yönelik araştırmalarını 63 akademisyen ve 167 meslek mensubuna uygulamışlardır. Araştırmalarının amacını ise; akademisyenler ve muhasebe meslek mensupları açısından muhasebe eğitiminde ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve eğitim tekniklerini ortaya koymak olarak belirlemişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcıların muhasebe eğitiminde yer almasını istedikleri 5 konu finansal muhasebe, finansal tablolar analizi, uluslararası muhasebe standartları / uluslararası finansal raporlama standartları, vergi konuları ve bağımsız denetim olarak belirlenmiştir. Muhasebe eğitiminde kazandırılması gereken becerilere bakıldığında ise katılımcıların istedikleri ilk 5 beceri sırasıyla analitik/eleştirel düşünme, doğru mesleki tutum geliştirme, hesaplama teknikleri, yazılı iletişim ve motivasyon sağlayabilmedir. Araştırma sonucunda muhasebe eğitiminde yer alması gereken 30 konudan 18'inde akademisyenler ile muhasebe meslek mensupları arasında görüş farklılıkları olduğu ortaya çıkmıştır. Muhasebe eğitimiyle kazandırılması gereken 15 beceriden 9'unda akademisyenler ile muhasebe meslek mensupları arasında görüş farklılıkları olduğu ve eğitim tekniklerinden örnek olay (vaka incelemeleri) ve yazılı ödevlerin sig değerleri %5'ten küçük olduğundan akademisyenlerin ve muhasebe meslek mensuplarının bu konulardaki görüşleri birbirinden farklı olduğu ortaya çıkarılmıştır. Sonuç olarak muhasebe uygulayıcılarının (meslek mensuplarının) ve muhasebe eğitimcilerinin (akademisyenlerin) muhasebe öğrencilerinin alması gerektiği eğitimin hem içeriği hem de yöntemi konusunda farklı fikirlerde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız ve Doruk, (2011) "Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi'nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi" amacıyla yapmış oldukları çalışmada küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin muhasebe elemanları ile yüz yüze görüşerek 50 adet katılımcıdan yanıt almışlardır. Ankete katılan muhasebe elemanlarının muhasebe bilgi düzeyleri çeşitli önermelerle ölçülmüştür ve ön lisans ile lisans eğitimi arasında kıyaslama yapılmıştır. Sonuç olarak ise bu araştırmadan elde edilen veriler ve bulgular ışığında, Türkiye'de üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin, işletmelerin taleplerini tam olarak karşılar düzeyde olmadığına ilişkin önemli veriler elde edildiği görülmektedir.

Lin, vd., (2005) yapmış oldukları çalışmada "Çin'deki Muhasebe Eğitime İlişkin Beklentilerin Belirlenmesine" yönelik araştırmalarında muhasebe meslek mensuplarına yönelik muhasebe eğitiminde ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve eğitim tekniklerini ortaya koymuşlardır. Bu çalışma ile birlikte toplanan veriler Çin muhasebe uygulayıcılarının, eğitimcilerin ve öğrencilerin muhasebe eğitimi algıları için gerekli bilgi, beceri ve pedagoji altında yatan muhasebe programları ortaya çıkarılmıştır. Katılımcılara göre muhasebe eğitimi mevcut durumu içerisinde Çin'de eğitim gerekli bilgi ve becerilerinin gelişimini tatmin edememektedir. Sonuçlara göre bilgi ve becerileri mevcut muhasebe programları tarafından önemli ölçüde geride olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Çin'de muhasebe reformunun zorunlu olduğu önerisinde bulunmuşlardır.

Şengel, (2011) yapmış olduğu çalışmada iş dünyasının muhasebe alanında istihdam edilecek muhasebe elemanlarını talebini araştırmıştır. Araştırmasını Hürriyet gazetesinin "İnsan Kaynakları" (İK) ekleri incelenerek, geliştirilen bir değerlendirme formu üzerinde bilgilerin işaretlenmesi yoluyla yapılmıştır. Araştırmada muhasebe meslek elemanlarının talep düzeyine bakıldığında, 1995-2010 yılları arasında çıkan 9114 ilandan 911 tanesi muhasebe ile ilgili olup toplam ilan içindeki payı yaklaşık % 9,99' olarak tespit edilmiştir. Muhasebe meslek elemanı talebi mesleki bilgi talebi yönünden incelendiğinde ise genel muhasebe, vergi ve muhasebe paket programların ön plana çıktığı, bunların yanında maliyet muhasebesi, bütçe ve sosyal güvenlik mevzuatı da çok talep edilen bilgi alanları olarak ortaya çıkarılmıştır. Diğer yandan uzmanlık alanı olarak en yoğun talep edilen alan inşaat sektörü sonucuna ulaşılmış ve dolayısıyla inşaat muhasebesi de önem kazanmaktadır. Kişisel gelişim açısından piyasanın talebini değerlendirdiklerinde ise iletişim becerisi, analitik düşünme, takım çalışmasına uygunluk, sorumluluk alma gibi özelliklerin ön plana çıktığı görülmüştür. Çalışılacak alan olarak en yoğun muhasebe müdürü ve muhasebe elemanı başlığı altında meslek elemanı talebi yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Piyasanın meslek unvanı almış meslek mensuplarını istihdam etme eğiliminde daha yüksek olduğu, bunu talep ettiği diğer yandan deneyimli olmak, askerlik hizmetini tamamlamış olmak ve belirli bir yaş sınırını aşmamış olmak aranan diğer özellikler olarak tespit edilmiştir.

Gündüz ve Dızman, (2015) yapmış oldukları çalışmada muhasebe meslek mensuplarının işletmelerin beklentilerini karşılama düzeyini araştırmışlardır. Bu çalışma muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitimi bilgilerinin ölçülmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu çalışma ile bilimsel ve teknik düzeyde, meslek elemanlarının işletme beklentilerini ne derece karşılayabildiklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Örneklem sayısı 61 işletmeden oluşturulmuştur. Amaçlarına uygun olarak yeterli düzeyinin ölçülmesine istinaden her soruda "yeteli düzeydedir" önermesi kullanılarak sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara bakıldığında ve tüm oranlar birlikte değerlendirildiğinde, yeterliliklerin toplam oranı %37,2 olarak gerçekleşmiş, Yetersizlik oranı %36,4 olarak gerçekleşmiştir. Anket önermelerinin tümünün sayısal toplamı ve ortalama oranları alındığında, muhasebecilerin işletme yönetimlerinin beklentilerini karşılama düzeyinin düşük olduğu sonucunu ortaya çıkarmışlardır.

Muhasebe eğitimin beklentileri karşılama düzeyi sektör bazında incelenmiş birkaç çakışmaya bakıldığında ise amaç ve sonuçlarının aşağıdaki gibi şekillendiği görülmektedir.

Ünal, (2013) yapmış oldukları çalışmada finansal sistem içerisinde önemli bir yeri olan bankacılık sektörünün, lisans düzeyindeki muhasebe eğitiminden beklentilerinin ortaya koymaya yönelik araştırmalarını 298 banka çalışanına uygulamışlardır. Araştırmaya katılan katılımcıların muhasebe eğitiminde yer almasını istedikleri derslerden finansal tablolar analizi dersinin bankacılar tarafından en fazla önemli görülen ders olarak ve İnşaat muhasebesi dersinin de önem derecesinin en düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sonuç olarak Muhasebe grubu derslerinin bankacıların ihtiyaçlarını tam olarak karşılamadığı, bankacılar kredi taleplerini değerlendirmede muhasebe grubu dersleri tam olarak yeterli olmadığı ve muhasebe grubu dersleri ile bankacılık uygulamaları arasında çelişkiler olabileceği sonucuna ulaşılmışlardır.

Uyar ve Yelgen, (2012) yapmış oldukları çalışmada "Konaklama İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentilerini Tespit Etmeyi" amaçlamışlardır. Bu otellerde çalışan muhasebe müdürlerinin çoğu muhasebe derslerinin içeriği belirlenirken,

konaklama işletmelerinin taleplerinin dikkate alınmasını istemişler ve okullarda turizm sektörü uygulamasına yönelik mesleki derslerin artırılması, bilgisayarlı muhasebe derslerine gereken önemin verilmesi, muhasebede kullanılan belgelerin tanıtılması ve nasıl düzenleneceğinin gösterilmesi gerektiğini ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda bu sorunun diğer bir çözümü olarak, okullarda staj zorunluluğu getirilmesi ve staj denetiminin özenle yapılmasının gerekliliği ortaya koyulmuştur.

Koçyiğit, vd., (2016) yapmış oldukları çalışmada Ankara ilinde faaliyet gösteren kamu hastaneleri yöneticilerinin, mesleğe yeni başlayan muhasebe personelinin mesleki bilgi düzeyleri ile ilgili görüşlerini ortaya koymak ve kamu hastanelerinin muhasebe eğitiminden beklentilerini tespit etmek amacıyla yapmışlardır. Hastanelerin yarısından fazlasında (% 56,2'sinde) muhasebe personeline hizmet içi eğitim verilmektedir. Hizmet içi eğitim verilen hastanelerin % 100'ünde Bilgisayarlı Muhasebe, % 50'sinde Maliyet Muhasebesi, % 38,9'unda Finansal Muhasebe ve % 38,9'unda Mevzuat eğitimi verilmektedir sonucuna ulaşılmış ayrıca Muhasebe derslerinin önem derecelerine göre sıralanmasında; birinci önem derecesinde Finansal Muhasebe ve Mevzuat derslerinin, ikinci önem derecesinde Bilgisayarlı Muhasebe, üçüncü önem derecesinde Maliyet Muhasebesi, dördüncü önem derecesinde ise Yönetim Muhasebesi dersinin, önem derecesinin yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç olarak hastane işletmelerinin muhasebe eğitiminden beklentilerinin ise; okullarda verilen muhasebe eğitim ve öğretiminin pratik bilgileri de kapsaması, tekdüzen hesap planının sağlık sektörünün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmesi, muhasebe eğitimi alan öğrencilere sağlık sektöründe de staj imkânı sunulması ve okullarda okutulan muhasebe derslerinin içeriği sağlık sektörü işbirliğiyle belirlenerek, sağlık sektörünün beklentilerinin daha çok dikkate alınması, olduğu görülmüştür.

3. MUHASEBE VE MUHASEBE İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Bu bölümde muhasebe kavramının tanımı, kapsamı ve amaçlarını içeren tanımlamalara ayrıca muhasebe süreci, muhasebe bilgi sistemi, muhasebenin tarihsel gelişimi, muhasebenin türleri, muhasebe ile ilgilenen bilgi kullanıcıları konularına yer verilmiştir.

3.1. Muhasebenin Tanımı, Kapsamı ve Amaçları

Muhasebe kelimesi; Arapça'dan dilimize geçmiştir. Sayma ve aritmetik anlamadaki "hisap" kelimesinden türetilmiştir. Muhasebe, mali işler veya hesap işleri olarak da isimlendirilmektedir.

Tamamı veya bir kısmı mali karakterde olan ve para ile ifade edilebilen işlemlerden oluşan durumlara, anlamlı ve güvenilir bilgi sağlayacak şekilde verilerin ilgili kaynaklardan toparlanarak bu verilerin doğruluklarının saptanması, kaydedilmesi, tasnif edilmesi, raporlar halinde bilgi kullanıcılarına sunulması, analiz edilmesine ve yorumlanmasına muhasebe denir (Koç Yalkın, 2005:2).

Muhasebe; bir işletmenin kaynaklarının oluşumunu, işletmede ortaya çıkan ticari işlemler veya diğer işlemler sonucunda kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışları ve işletmelerin finansal açıdan durumunu açıklayan bilgi üreten ve bu bilgileri ilgili kişi veya kuruluşlara ileten bir "bilgi sistemi" dir (Sevilengül, 2014:3).

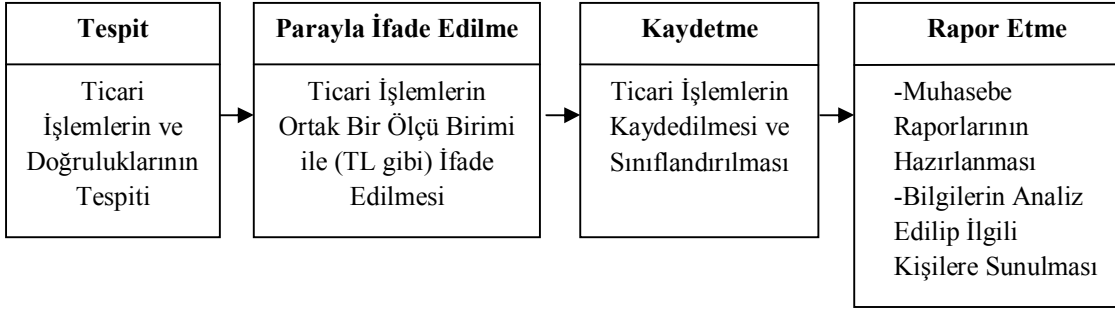
Muhasebe; ticari işlemler yapan işletmelerin bünyesinde oluşan işlemlerin, belirli kurallar silsilesi çerçevesinde ilgili hesapları kullanmak suretiyle oluşan bilgilerin ilgili kişi veya kurumlara aktarılmasını sağlayan bir "bilim dalı" dir. Muhasebe bilgileri önceleri işletme ortaklarına bilgi akışı sağlarken, zamanla muhasebenin kamu idaresine özellikle vergi borcu doğan kamu idarelerine ve diğer tüzel kişiliklere de bilgi aktarma zorunluluğu doğmuştur. Devlet, işletme içerisinde çalışan personel, finansal kuruluşlar, yatırım kuruluşları, ticari bağlantıların kurulduğu işletmeler vb. kuruluşlar işletme hakkında gerçeği yansıtan, güvenilirliği olan mali mali bilgiler isterler. Bu tür isteklerin karşılanabilmesi ise işletmelerin muhasebe bilgi akışının sağlanması ile alakalıdır (Akyol ve Küçük, 2013:41).

Muhasebe, bir işletmedeki mali olayların hesaplara işlenmesinin ve defterlere kaydedilmesinin sağlayan ve bu mali olayların sonuçlarını analiz ederek yorumlayan bir bilim dalıdır. Aslında muhasebe genel olarak işletmelerin varlık ve kaynakları üzerinde değişime sebebiyet veren mali nitelik taşıyan ve para ile ifade edilen olayları kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak fonksiyonlarını yerine getirmektedir (Gücenme Gençoğlu, 2013:5).

Bütün bu tanımlar düşünüldüğünde muhasebenin işletmelerdeki asli görevleri arasında mali nitelik taşıyan işlemleri kaydetme, sınıflandırma, rapor etme ve yorumlama olduğu ortaya çıkmaktadır. Kaydetme; mali nitelik taşıyan işlemleri ve olayları belirli bir tarihe göre ve kendi kuralları çerçevesinde defterlere geçirilip izlenmesidir. (Sevilengül, 2014:4). Sınıflandırma; tarih sırasına göre kayda alınan işlemlerin aynı özelliğe sahip olanlarının gruplandırılarak aynı kümeler halinde toplanmasıdır. Örneğin verilen senetler, kasaya gelen paralar, bankaya yatırılan paralar muhasebe tarafından aynı küme halinde toplanır. Özetleme belirli bir dönemde kaydedilip sınıflandırılan verilerin raporlar halinde yorumlanarak ilgili tarafların kullanımına sunulmasını içerir (Gücenme Gençoğlu, 2013:5).

Muhasebenin tanımı içerisinde yer alan yukarıda bahsedilen fonksiyonlarının muhasebenin gelişim sürecine bağlı olarak değişiklikler gösterdiği görülmektedir.

Başlangıçta muhasebenin "kayıt" fonksiyonu ele alınmışken ve muhasebe tanımların da "kayıt" ifadesi yer almışken; daha sonra "yorum" fonksiyonunda giderek önem kazanması ile birlikte bu tanımlara "yorum" fonksiyonu da eklenmiştir. Yine başlarda muhasebe tanımında bir "sanat", bir "usul" olarak tanımlama yapılırken değişen zaman içerisinde ve muhasebenin sosyal bilimlere mahsus özelliklerinin ortaya çıkması ile birlikte tanımlamalara "bilim" kelimesinin de eklendiği görülmektedir (Yücel, 2016:4).

Şekil 3.1. Muhasebe süreci (Küçüksavaş, 1997:6)

Muhasebenin kapsamı; izlemeye, teşhis etmeye, önlem belirlemeye, programlamaya ilişkin bilgilerin kaynağını oluşturmaktadır. Muhasebe aslında işletme içi ve işletme dışı bilgi kullanıcılarının bir "görme organı" olarak nitelendirilebilmektedir. Bu kapsamda muhasebe yasal kuralların emrettiğinden daha ayrıntılı ve kapsamlı tutulur (Sevilengül, 2014:3).

Yasal kurallarla belirlen muhasebe süreci 1 Ocak dönem başından 31 Aralık dönem sonuna kadar gerçekleştirilen işlemlerin tamamını kapsamaktadır. Bu dönemler içerisinde muhasebe kapsama giren işlemler aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Belgelerin ve bilgilerin toplanması,
- Muhasebe fişlerine kayıt yapılması,
- Yevmiye defteri kayıtları (günlük defter),
- Defter-i kebir kayıtları (büyük defter),
- Geçici mizan düzenleme,
- Dönem sonu envanter işlemleri,
- Maliyet, gelir ve gider hesaplarının kapatılması ve ilgili hesaplara aktarılması işlemi,
- Kesin mizan düzenleme,
- Finansal tabloların düzenlenmesi,
- Kapanış bilançosu hazırlanması ve gelir tablosu,
- Kapanış kaydı yapılması (Özdemir, 2009:36-37).

Bütün bu kapsamları içeren muhasebe bilimin işletmelerin faaliyetlerini düzenleme, planlama, planları yürütme ve kontrol etme açılarından amaçlar üstlenmiş olduğu görülmektedir.

Muhasebenin belli başlı amaçları ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

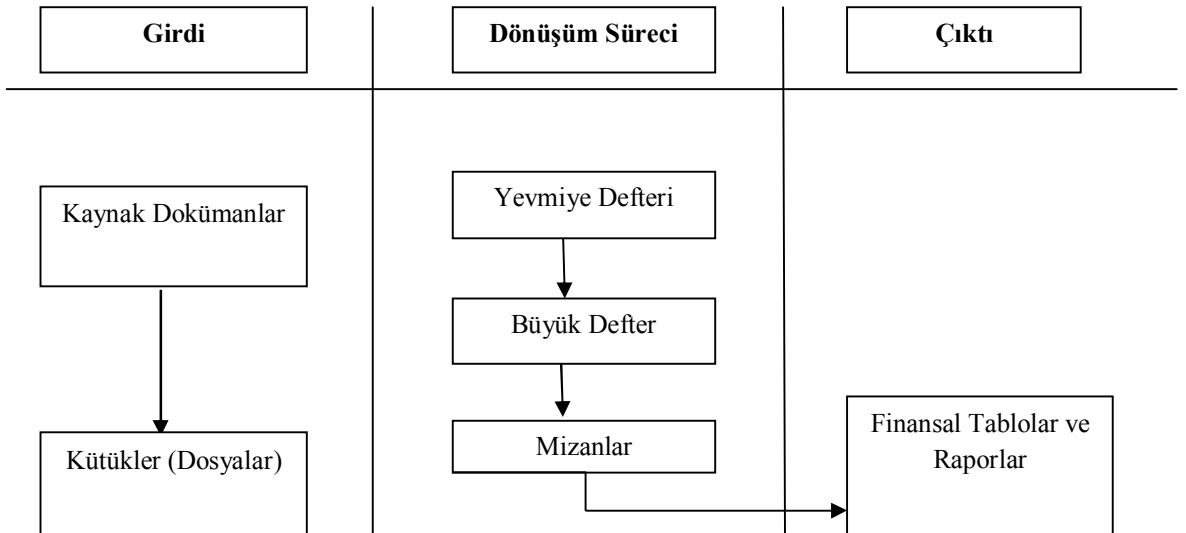
- İşletmenin muayyen bir zaman dilimindeki özvarlığını; karını veya zararını ortaya çıkarmak,
- İşletmenin dönem içerisinde gerçekleşen alım ve satımları ile borç ve alacaklarını tespit etmek,
- İşletmenin sevk ve idaresi için gerekli istatistikî verileri çıkarmak,

- İşletmelerin sahipleri veya ortaklarına bilgiler sağlamak ayrıca kamu organları tarafından denetim yapılması durumunda denetim için kaynakları ve verileri ortaya çıkarmak,
- İşletmeye dahil olan varlıkların maliyet bedeli ile ilgili veriler elde etmek,
- İşletmenin dönem içi oluşan faaliyet sonuçlarını tespit eden mukayese edilebilen mali tablolar düzenlemek ve ilgili taraflara sunmak,
- İşletmenin hesap ve kayıtları yardımı ile üçüncü şahısların hesap ve kayıtlarını kontrol etmek (Yücel, 2016:7-8).

3.2. Muhasebe Bilgi Sistemi

Muhasebe bilgi sisteminin amacı, iktisadi bir birim olarak faaliyet gösteren işletmelerde ihtiyaç duyulan muhasebe ve finansla ilgili bilgiler ortaya çıkarmaktır. Muhasebe bilgi sistemi açık bir sistemdir. Bu sistemde üretilen bilgiler işletme içi bilgi ve işletme dışı bilgi kullanıcılarına çeşitli raporlar aracılığı ile iletilir (Atabey, vd., 2008:7). İşletme içi kullanıcıların beklenen durumu ile gerçekleşen durum arasındaki farklarının ortaya çıkmasına, işletme dışı kullanıcılar için ise sektör durumunu ve piyasa koşullarının belirlenmesi yönelik bilgi akışı sağlamasına yardımcı olur.

Muhasebe bilgi sisteminde veri veya bilgiler, işletmelerin bütün sistemlerinde olduğu gibi, "Girdi- Dönüşüm Süreci- Çıktı" şeklinde olan akışı takip etmektedir. Bu akış doğrultusunda önce veriler ve bilgiler toplanır, sonra bu veri ve bilgiler sisteme dahil edilir. Girdi unsurları olarak Şekil.1.1. de görüldüğü gibi kaynak ortaya çıkarılır, sonra dosyalar oluşturulur. Dönüşüm sürecinde ise elde edilen veriler Yevmiye defteri (Günlük deftere) ve yevmiye defterinden oluşan veriler, büyük deftere kaydedilir sonra mizanlar oluşturulur. Daha sonra ise bu veri ve bilgiler, kayıt ortamına dahil edilir ve çıktılara dönüştürülerek ilgili taraflara finansal tablolar oluşturularak raporlar şeklinde sunulur. Bu veri ve bilgiler ise günümüzde bilgisayar ortamında sistemsel olarak takip edilmektedir.

Şekil 3.2. Muhasebe Sisteminde Bilgi Akışı (Atabey, vd., 2008:6)

3.3. Muhasebenin Tarihsel Gelişimi

Belirli iktisadi faaliyetlerden kaynaklanan hesap tutma ihtiyacı ekonomik hayatın başlangıcı ile birlikte zorunlu hale gelmiştir. İlk zamanlarda hesap tutma sadece alacakların ve borçların kaydı şeklinde gerçekleşmiştir. Daha sonra bu kayıtlar işletmelerin tüm iktisadi faaliyetlerini içine alacak şekilde gelişmiştir (Kalenderoğlu, 2002:19).

Muhasebe ekonomik hayatın gelişimine paralel olarak gelişim göstermiştir. İlk zamanlardaki alım satım hesapları zamanla işletmelerin bütün hesap işlemlerini kapsamıştır. Günümüzde de muhasebenin gelişimi hale devam etmektedir.

M.Ö. 5000 yılına kadar muhasebe kullanıldığı görülmektedir. Babil, Mısır, Eski Yunan, Roma, Eski Avrupa ve Orta Çağda muhasebe kayıtlarına ilişkin kanıtlara ulaşılmaktadır. Ancak bu kayıtlar sistematik değildir ve belli kurallara dayanmamaktadır. 12. yüzyılda muhasebe kayıtları çok basit şekillerle tutulmuştur. Bu yüzyılda muhasebe sadece hatırlatıcı olarak ticari ilişkilerin ve ortaklıkların izlenmesi için tutulan kayıtlardan ibaretti (Kızıllı, 1996:3).

Muhasebede modern anlamda dönüşüm 13. yüzyılda başlamıştır. 13.yüzyılda çift taraflı kayıt sistemi İtalya'da kullanılmaya başlanmıştır. Bu kayıt sisteminde görülen en büyük gelişme, Tuscan'lı bir tüccarın ve bankacı olan Francesco di Marco Datini'nin kayıtları ile sağlandığı bilinmektedir.

Batıda muhasebe üzerine yayınlamış ilk eser, 1458 yılında Napoli'de Beneditti Cortigli Di Ragusa tarafından yazılmıştır. Muhasebede çift taraflı kayıt sistemini tanıtan ilk eser ise İtalyan matematikçi ve rahip olan Luca Paciolo'nun 1494'de Venedik'te yayınlamış olduğu "Summa di Aritmetica Geometria Proportioni et Proportionalita" isimli kitaptır. Çift taraflı kayıt sistemine göre batıda yayınlanan ilk eser olması nedeniyle batıda muhasebenin başlangıcı Luca Paciolo'ne dayanmaktadır.

Luca Paciolo'nun yapıtıyla artık muhasebe üzerinde düşünülür bir konu haline almıştır. 15. yüzyılda İtalya'da Paciolo'nun Summa'sında belirtilen basit muhasebe sistemi yaygın olarak kullanılmış ve 15. yüzyılın ortalarında Del Bene şirketinin muhasebe kayıtlarında ilk defterlere rastlanılmıştır (Kızıllı, 1996:3).

Muhasebe tarihsel gelişimine Doğu dünyası ve Türkiye açısından bakıldığında ise 1363 yılında Abdullah İbni Muhammed'in "Risale-i Felekiyye" adı ile yazmış olduğu eserde çift taraflı kayıt sisteminden bahsedildiği ve bugün günümüzde kullanılan önemli defterlerden açıkça bahsedildiği görülmektedir (Küçükşavaş, 1997:10).

Aslında günümüze kadar uzanan bu gelişmelerden sonra ortaya çıkan esaslı gelişmeler 20. yüzyıla dayanmaktadır. 1919 yılında Alman Bilim Adamı Schmalenbach, hesapları yeni bir şekle tabi tutmuştur ve tasnif etmiştir. 20 yüzyıl ve sonrasında muhasebe ve muhasebe mesleğinin tamamen şekil almaya ve belirmeye başlamıştır. 20. yüzyılın başında özellikle Maliyet ve Yönetim Muhasebesi konusunda gelişmeler meydana gelmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise İnsan Kaynakları Muhasebesi, Sosyal Muhasebe, Uluslararası Muhasebe gibi konularla yeni kayıt ve raporlama teknikleri gelişmiştir.

Türkiye'de muhasebenin gelişimi 1926 ya kadar Fransa'nın etkisi, 1926-1960 yıllarında yürürlüğe giren 856 sayılı Ticaret Kanunu'nun Alman Ticaret Kanunu'na alınmış olması nedeniyle ülkemizde bir süre, Alman muhasebe literatürünün etkisi gözlenmiştir (Sevilengül, 2014:13). Bu dönemde Alman Profesörü Sachsenberg tarafından Sümerbank için hazırlanmış olan muhasebe sistemi, iktisadi devlet teşekküllerinin çoğu tarafından benimsenmiş ve uygulamaya konmuştur. Bu sistemin özel sektöre de geniş etkilerinin olduğu görülmüştür. Bunun yanında 1940 yılında

çıkartılmış olan Kazanç Vergisi Kanunu ve 1950 yılında çıkartılmış olan Gelir Vergisi kanunu muhasebe uygulamalarının önemini artırmıştır (Koç Yalkın,2005:13). 1960 dan sonra ise ABD'deki muhasebe sisteminin ülkemize hakim olmaya ve öneminin artmaya başladığı görülmektedir.

Türkiye'de planlı kalkınma dönemine geçişle birlikte muhasebe alanında yeni gelişmeler olmuştur. Mart 1964 de yürürlüğü giren 440 sayılı “İktisat Devlet Teşekkürleriyle Müesseseleri ve İştirakleri Hakkında Kanun” işletme hesapları ve bütçeleri için yeni düzenlemeler getirmiş ve İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu Kurulmuştur. Kurulan Komisyon Mart 1968 tarihinde ilkelerini ortaya çıkarmış olduğu tek düzen muhasebe sisteminin devlet teşekkülleri için zorunlu özel kesim için ise isteğe bağlı olmasını öneri olarak sunmuştur (İldır, 2002:11).

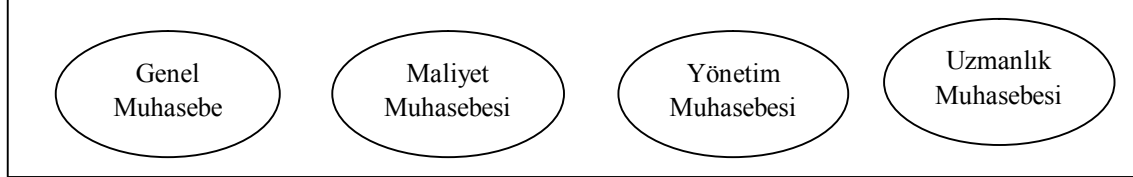
Bu sistem Amerikan Muhasebe Kurumu ve Uygulamasına dayandırılmıştır. 1971 de Kamu İktisadi Teşebbüslerinin (KİT) Reformu Komisyonu kurulmuş ve reform komisyonu 1971 yılında Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Komisyonu adlı bir komisyonu Tekdüzen Muhasebe Sistemine geçiş esasları için görevlendirmiştir. 1972 programı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Tekdüzen Muhasebe Koordinasyonu Devamlı İhtisas Komisyonunu kurmuştur. 1986 yılında Bankalar kanunu ile birlikte bankacılık sektörü için hazırlanan Tekdüzen Muhasebe sistemi ortaya konmuştur. Sermaye Piyasa Kurumu ise 1983 de mali tabloların düzenlenmesi ile ilgili bir planı ve 1984 de Standart Genel Hesap Planını yayınlamıştır. Geliştirilen muhasebe sistemlerin Türkiye genelinde zorunlu olarak uygulanması konusunda Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliği 1992 yılında yayımlanmıştır (Kaygusuz, 2015:7).

01.06.1993 tarihinde 3568 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” kabul edilmiştir. Bu kanunun amacı ise işletmelerde faaliyetlerin ve işletmelerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmektir (Küçüksavaş, 2005:15).

Türkiye'de muhasebe alanında en önemeli gelişmelerden biri ise 9 Şubat 1994 tarihinde " Türkiye Muhasebe ve Denetim standartları Kurulu" (TMUDESK) kurulmuş olmasındır. Kurulun ana amacı Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartlarını oluşturmaktır. Çalışmalarına 1994 yılında başlayan kurul IFAC'ın Muhasebe Standartların hazırlama esasına uygun olarak Türkiye Muhasebe Standartlarından 19'unu kesinleştirerek yayımlamıştır. SPK yasınının 4487 sayılı Kanunla eklenen (Ek:1) madde ile kamu tüzel kişiliğe haiz idari ve mali özerkliğe sahip "TMSK- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu" oluşturulmuştur, kurul 2002 yılında faaliyete geçmiştir. (Sevilengül, 2014:17).

3.4. Muhasebenin Türleri

İşletmelerin farklı türlere sahip olması ve faaliyet alanlarının farklılaşması muhasebe türlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Ancak her işletmede aynı faaliyetleri içeren yani türleri aynı olan bir takım işlemlerin ve muhasebe türlerinin olduğu da görülmektedir (Gücenme Gençoğlu, 2013:10). Bu bağlamda muhasebe türleri Şekil 3.3. gösterildiği gibi oluşmakta ve açıklanmaktadır:

Şekil 3.3. Muhasebe Türleri (Mucuk, 2003:282-284, Yeloğlu ve Sözen, 2010:30)

3.4.1. Genel (Finansal) Muhasebe

Genel muhasebe, muhasebe ile ilgili temel kavramlar ve ilkeler çerçevesinde işletmeler arası veya işletmelerle diğer kişiler arasındaki ortaya çıkan karşılıklı işlemleri defterlere kaydetme, sınıflandırma, özetleme işlemlerini gerçekleştirme kurallarını kapsamaktadır (Yücel, 2016:8).

Genel muhasebe; işletmelerde muhasebe sisteminin omurgası niteliğindedir. İşletmelerin mali yapısını ortaya çıkaran faaliyetlerinin yasal düzenlemelerin gereklerine göre kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek ve işletme içinde veya dışında oluşan bilgi kullanıcılarına bilgi vermeyi amaç edinen bir muhasebe türü olarak ortaya çıkmıştır. Genel Muhasebenin ayrıntılarına bakıldığında aşağıdaki muhasebe türleri görülmektedir (Şimşek ve Çelik, 2012;307):

- Dönem Sonu İşlemleri,
- Envanter- Bilanço,
- Revizyon Kontrol,
- Vergi Muhasebesi,
- Finansal Tablolar Analizi,
- Finansal Yönetim

3.4.2. Maliyet Muhasebesi

Maliyet muhasebesi; işletmenin üretim safhasında doğan maliyetlerinin ölçülmesi, kontrolü edilmesi ve rapora bağlanması işlemleri olarak tanımlanmaktadır. Ancak maliyet muhasebesi geniş anlamda düşünüldüğünde işletmede yapılan tüm faaliyetlerle ilgilendirdiği görülmektedir. Maliyet muhasebesi üretim faaliyetleri maliyetlerinin ölçülmesinin yanı sıra, pazarlama faaliyetleri, araştırma faaliyetlerini gibi faaliyetleri de ölçmektedir. Bu nedenle maliyetlerin ölçülmesi, kontrolü ve rapora edilmesi işlemleri yalnız üretim maliyetlerini değil, aynı zamanda pazarlama maliyetlerini ve araştırma maliyetlerini de kapsar. Konuya bu boyutta bakıldığında maliyet muhasebesi sistemini; “Bir işletmede üretilen mamul ve hizmet birimlerinin elde edilmesi ve bunların alıcılara ulaştırılması ve paraya çevrilmesi için, işletmelerin yapabileceği işlemlerin parasal ölçüsünü gösteren maliyetlerin, hangi giderlerden oluştuğunu belirleyen, söz konusu giderleri; türleri, fonksiyonları ve gider yerleri bakımından hesap planındaki sınıflandırma doğrultusunda kaydedip izleyen, bu

bilgilerin inceleme ve yorumunun yapılmasına olanak verecek raporların hazırlanmasını ve maliyetlerin kontrolünü amaç bilen işlemler bütünüdür” şeklinde tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2012:11).

3.4.3. Yönetim Muhasebesi

Muhasebe verilerinin yönetime yardımcı olacak şekilde toplanması ve analiz edilmesi ile ilgili sorunlar “Yönetim Muhasebesi” diye ayrı bir muhasebe dalının gelişmesine neden olmuştur. Yönetim muhasebesi bu işlevi yerine getirirken kendisi için gerekli olan bilgileri en önemli kısmını genel muhasebe ve maliyet muhasebesi bölümlerinden sağlamaktadır. Yönetim muhasebesi özellikle işletmelerde karar alma ve planlama sürecinde öne çıkmaktadır. Bu muhasebe türü günlük faaliyetlerin kontrolünü sağlamakla yöneticilere yardımcı olması ile de önem kazanmaktadır (Ebiçlioğlu, 2000:4-5).

3.4.4. Uzmanlık Muhasebesi

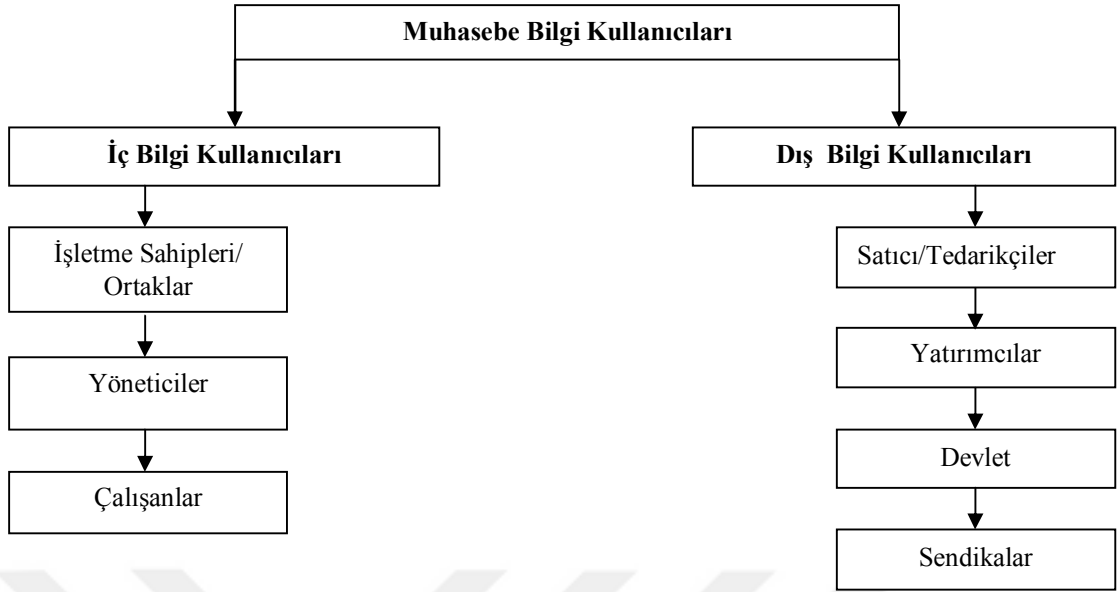
Genel muhasebe işletmelerin özellikleri veya yapılarına göre, uzmanlık muhasebe dalları olarak ortaya çıkmıştır. Uzmanlık muhasebesi iş alanı ile ilgili ortaya çıkan muhasebe türlerinden oluşmaktadır. Bu muhasebe de işletmelerin faaliyet gösterdikleri iş kollarına göre aşağıdaki muhasebe türleri görülmektedir (Şimşek ve Çelik, 2012:307):

- Banka Muhasebesi,
- Sigorta Muhasebesi,
- Turizm Muhasebesi,
- Devlet Muhasebesi,
- İnşaat Muhasebesi,
- Ziraat Muhasebesi,
- Ulaştırma Muhasebesi,
- Otel Muhasebesi,
- Nakliye Muhasebesi.

3.5. Muhasebe İle İlgilenen Bilgi Kullanıcıları

Muhasebeyi kimler kullanır? Bu sorunun cevabı genel olarak “ticari, zirai, faaliyetlerle mal ve hizmet üretimi yapan kişi ve kurumlar” olarak verilebilir (Tanış,2011:1). Bu kurumlar ve kişilerle ilgili menfaat grupları genel olarak işletme içi ve dışı kullanıcılar şeklinde iki ana gruba ayrılır.

Muhasebenin ürettiği bilgileri kullanan kullanıcılar; şekil 3.4 de ele alınmıştır. Bu kullanıcılar muhasebe bilgi sisteminde, kendileri için uygun olan kısmı veya amaçlarına uygun bilgileri edinmek istemektedirler.

Şekil 3.4. Muhasebe Bilgilerinin Kullanıcıları

Ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucunda işletmeler büyümek durumunda kalmış ve daha karmaşık birimlere bölünmüşlerdir. Bu gelişmeler birim kontrolü için işletme sahipleri ile yönetimin ayrılmasına neden olmuştur. İşletme sahipleri de yöneticileri kontrol eder hale gelmiştir. İşletme sahiplerinin veya ortaklarının bu kontrolü yapabilmeleri de yöneticilerin faaliyetlerini kapsayan muhasebe verilerine ve raporlarına göre şekillenmektedir (Koç Yalkın, 2005:6). Bu kontrollerden yola çıkarak ekonomideki ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak işletmelerinin durumlarını görmek üzere ayrıca işletmelerinin büyümesini, geleceğe yönelik planlar ve yatırımlar yapmasını muhasebeden aldıkları bilgilere göre şekillendiği görülmektedir.

İşletmede ortakların ortaklıklarını devam ettirip ettirmeyecekleri, yatırımlarını diğer bir işletmede değerlendirip değerlendirmeyecekleri, diğer bir işletme veya iş koluna geçip geçmeyecekleri de muhasebe bilgileri ile belirlenmektedir (Cemalcılar ve Erdoğan, 1997:11). İşletmelere ortak olmak isteyen, borsada işletmelerin hisselerini alıp alamama kararını verecek olan potansiyel hissederler içinde karar kriteri muhasebe bilgileridir (Gücenme Gençoğlu, 2013:5).

İşletme sahibi/ortaklar kurdukları işletmelerin yönetimini genel olarak yöneticilere bırakırlar bu anlamda yöneticilerde işletme sahibi/ortakları kadar işletmeden sorumlu olmaktadır.

Çalışanlar yani iş görenler işlerinin devamlılığı ve işletmenin karlılığı ile ilgili bilgilere ihtiyaç duyarlar bu bilgilerden hareketle geleceğe yönelik iş planlaması yaparlar. Özellikle muhasebe bilgilerinden doğan veriler doğrultusunda ücret taleplerini belirlerler ve o işyerindeki geleceklerinin ne ölçüde garanti olduğunu tahmin etmeye çalışırlar.

Satıcılar veya tedarikçiler işletmelerin özellikle senetli veya senetsiz alacaklarının vadesi geldiğinde ödeme gücü olup olmadığını anlamak için muhasebe bilgilerine ihtiyaç duyarlar.

İşletmelere sermaye sağlayarak sermaye sirkini üstlenenler yani yatırımcılar; yapılan yatırımın risk düzeyini belirleme ve yatırımdan elde ettikleri getirileri hesaplamak adına muhasebe bilgilerine ihtiyaç duyarlar. Anlatılan yatırımcılar dışında gelişmekte olan ülkelerde işletmeler yatırım kredisi sağlayan yatırım ve finans

kuruluşları da vardır. Yatırım ve finansman kredisi isterken bir proje hazırlanması ve sunulması gerekmektedir. Bu projelerde muhasebe verilerine dayanmaktadır (Koç Yalkın, 2005:7)

Devlet, işletmelerin ödeyecekleri vergilerin hesaplanması adına muhasebe bilgilerine ihtiyaç duymaktadır. Vergi matrahlarında hata veya hilelerin olup olmadığı muhasebe bilgilerine başvurmak suretiyle anlaşılmaktadır (Gücenme Gençoğlu, 2013:7). Bunlar dışında devlet bir bütün olarak da muhasebe bilgilerine ihtiyaç duymaktadır. Çünkü muhasebe ile elde edilen bilgiler kamu aydınlatma platformu aracılığıyla hem devlete hem de milleti ilgilendirecek şekilde kullanılmaktadır. Özellikle vergilerin doğru ve şeffaf hesaplanabilmesi açısından muhasebe bilgilerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sendikalar, çalışanların haklarının gözetilmesi konusunda ve yıllık belirlenen ücret artışları konusunda muhasebe bilgilerine ihtiyaç duyarlar. Çalışanların bağlı oldukları sendika ve bazı kurumlar, işletmenin ekonomik durumuyla ilgili bilgileri muhasebeden, muhasebe raporları aracılığıyla alırlar. Kararlarını bu bilgiler ışığı altında verirler. Bu nedenle işletme çalışanları veya bunların bağlı oldukları kurumlar muhasebenin ilgili olduğu ve bilgi verdiği gruplara girer (Ergin, 2009:25).

4. MUHASEBE MESLEĞİ VE MESLEĞE GİRİŞ ŞARTLARI

Bu bölümde muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarının tanımı, 3658 sayılı kanunda muhasebe mesleği, muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğinin konusu, meslek mensubu olabilmenin genel şartları, SMMM olabilmenin özel şartları, SMMM'lerin görevleri, YMM olabilmenin özel şartları, 5786 SM, SMMM ve YMM kanununda değişiklik yapılması hakkında kanun, muhasebe meslek mensuplarının taşınması gereken bilgi ve beceriler konularına yer verilmiştir.

4.1. Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Tanımı

Muhasebe mesleği günümüz iş piyasasında önemli bir noktada olan ve toplumsal bir kurum olarak da ifade edilebilen bir meslektir. Toplumsal bir kurum olarak ifade edilen bu mesleğin günümüz koşullarına uyum sağlaması yani bilgiye hızlı erişmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Özellikle son zamanlarda yaşanan iktisadi gelişmelere paralel olarak en değerli ürün haline gelen bilgi, karar vericilere değer kazandırmak amacı ile kullanılabilir. Her alanda olduğu gibi, bu durumun muhasebe alanında da gerçekleşmesi, muhasebe mesleğinin en önemli çıktısı olarak kabul edilmektedir. Görevi ve niteliği ne olursa olsun, sorumluluk alanları göz önüne alındığında birbirinden farklı bilgi kullanıcıları için bilgi üreten bu mesleği icra edenlerin, söz konusu bu süreci gerçekleştirebilmesi için belirli bir birikime ve eğitime sahip olması gerekmektedir (Yürekli ve Gönen, 2015:304).

Muhasebe mesleği; ekonomik birimler olarak ortaya çıkan işletme, vakıf, dernek, sendika gibi ekonomide aktif rol alan birimlerin muhasebe ve denetleme işlerini yasalar ve kanunlar çerçevesinde belirlenen kural, ilke ve yönetmeliklere uygun bir şekilde tarafsız, nesnel ve güvenilir bir tutumla belirli bir yere mensup olarak veya kendi sorumlulukları alanında ekonomik birimlerin yönetimi veya idamesi adına yapılan işlemleri üstlenen kişilerin sürekli olarak çalıştıkları uğraş alanıdır (Sevim ve Elmacı, 2013).

Muhasebe mesleği uzun yıllar çalışma konusu ve mücadele unsuru olmuştur. Yıllar boyu bu mesleğe avukatlık doktorluk gibi bir mesleki nitelik ve prensip kazandırma girişimi olmuştur (Alagöz ve Ceren, 2007:293). Bu çalışmalar sonucunda, 13 Haziran 1989 tarihinde 3568 sayılı yasa yürürlüğe girerek muhasebe mesleği Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanları altında üç gruba ayrılarak meslek mensuplarının yetki ve sorumlulukları yasal bir zemine oturtulmuştur (Gökgöz ve Zeytin, 2012:478). 3568 sayılı kanun çerçevesinde mesleki unvan ve mesleki yeterlilik ile ilgili yetkide, mesleğin bir üst örgütü olan Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)'ne bırakılmıştır.

Yapmış oldukları işler ve işlerin alanları bazında meslek mensupları bağımsız ve bağımlı çalışanlar olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Bağımsız çalışan meslek mensupları; ekonomik birimlerden ayrı olarak faaliyette bulunan veya ekonomik birimlerle organik bir bağı olmadan, kendi işyerlerinde kendi işlerini yapanlar, her şey yasal kurallar çerçevesinde kendi sorumluluklarında olarak mesleği icra etmekte olanlardır. Bu meslek mensupları genelde müşavirlik ve denetim işlevi görmektedirler. Muhasebe mesleğini düzenleyen 3568 sayılı Meslek Yasasında tanımlanan meslek türleri; serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler bağımsız çalışan muhasebecilere olarak belirlenmiştir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 29-30).

Büyük ölçekli bir işletmede mali işlemlerin işletilmesi, yürütülmesi, kontrolü, doğru ve güvenilir bilgilerin üretilmesi yönetimin sorumluluğundadır. Yönetim bu sorumluluğunu yerine getirmek için işletme içerisinde farklı bir birim kurmak durumundadır. Bağımlı çalışan meslek mensupları ise bu birimlerde çalışmaktadır. Bu birimler bazı işletmelerde sadece muhasebe birimi olurken bazı işletmelerde ise muhasebe ve finans birimi olmaktadır. Bu birimlerin işletilmesinde ise; muhasebe alanında çalışabilecek yeterli bilgi birikimi ve yeteneği olan kişileri ihtiyaç duyulmaktadır. İşletme içerisinde muhasebe işlerini yönetim adına gören muhasebe meslek mensupları bağımlı meslek mensupları olarak tanımlanabilir (Sevim ve Elmacı, 2013).

Muhasebe meslek mensubu; bağımlı çalışan meslek mensupları için bağlı olduğu özel veya kamu işletmesinin, bağımsız çalışanlar için birden çok özel veya kamu işletmesinin para ile ilgili işlemlerini kaydeden sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve sonuçları ilgili kullanıcılara raporlayan, bütçeleme ve denetim amacı ile bilgi üreten, işletme içerisindeki muhasebe politikalarını oluşturan ve yönetim faaliyetlerini izleyen, yönetimin gereksinim duyduğu raporları hazırlayan dönem sonu veya ara dönemlerde (geçici vergi) vergi ile ilgili işlemleri yürüten ve beyannameleri hazırlayan kişiler olarak tanımlanmaktadır (Bektöre, vd., 2007:17).

Türkiye’de muhasebe mesleği, 1989 yılında 20194 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan 3568 kanunu ile belirlenmiştir. 2008 yılında bu kanunda yasal düzenlemeye yapılmış ve mesleğin konusu, mesleğe giriş koşulları, staj süreleri ve meslek ile ilgili özel durumlar düzenlenmiştir. 2008 yılında yapılan 5786 sayılı yasal düzenleme ile muhasebe meslek mensupları ikiye ayrılmıştır;

- Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
- Yeminli Mali Müşavir

4.2. 3658 Sayılı Kanunda Muhasebe Mesleği

Madde 1-Bu Kanunun amacı;

- *İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak,*
- *Faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmî mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve*
- *Yüksek meslekî standartları gerçekleştirmek üzere, "Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik" ve "Yeminli Malî Müşavirlik" meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları,*
- *Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemektir.*

Birliğin kısa adı TÜRMOB' dur. Bu Kanun hükümlerine göre meslek icrasına hak kazananlara , "Serbest Muhasebeci Malî Müşavir", "Yeminli Malî Müşavir" denir.

4.3. Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Konusu

Muhasebe mesleği 1989 yılında yürürlüğe giren 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanunu ile yasal bir konuma kavuşturulmuş ve muhasebecilik ve malî müşavirlik mesleğinin konusu kanunda açıkça belirtilmiştir (Aydemir, 2015:72).

Madde 2-

A) Mesleğin konusu gerçek ve tüzelkişilere ait teşebbüs ve işletmelerin;

a) Genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince, defterlerini tutmak, bilanço kâr-zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak.

b) Muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, malî mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak.

c) Yukarıdaki bentte yazılı konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, malî tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak.

Yukarıda sayılan işleri; bir işyerine bağlı olmaksızın yapanlara serbest muhasebeci malî müşavir denir.

B) Yeminli malî müşavirlik mesleğinin konusu:

(A) fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yazılı işleri yapmanın yanında Kanununun 12 nci maddesine göre çıkartılacak yönetmelik çerçevesinde tasdik işlerini yapmaktır.

Yeminli malî müşavirler muhasebe ile ilgili defter tutamazlar, muhasebe bürosu açamazlar ve muhasebe bürolarına ortak olamazlar (Resmi Gazete,13-06-1989 tarih ve 20194 Sayılı RG).

4.4. Meslek Mensubu Olabilmenin Genel Şartları

Madde 4-

Meslek mensubu olabilmenin genel şartları şunlardır:

a) T.C. vatandaşı olmak (yabancı serbest muhasebeci malî müşavirler hakkındaki hüküm saklıdır).

b) Medenî hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak.

c) Kamu haklarından mahrum bulunmamak.

d) (5786 sayılı Kanununun 2'nci maddesi ile değişen şekli, Yürürlük: 26.07.2008)

Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.(5786 sayılı Kanununun 1'inci maddesi ile değişmeden önceki şekli)Taksirli suçlar hariç olmak üzere; affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut

zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmamak.

e) Ceza veya disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmış olmamak.

f) Meslek şeref ve haysiyetine uymayan durumları bulunmamak.

4.5. Serbest Muhasebeci Malî Müşavir Olabilmenin Özel Şartları

Madde 5-

A) Serbest muhasebeci malî müşavir olabilmek için aşağıdaki özel şartlar aranır.

a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkırdaki belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak.

b) En az üç yıl staj yapmış olmak (5786 sayılı kanun düzenlemesi),

c) Serbest muhasebeci malî müşavirlik sınavını kazanmış olmak.

4.6. Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlerin Görevleri

Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlerin işletmelerin ekonomik, mali ve hukuki durumları ile vergiye ilişkin işlemlerini muhasebe kurallarına, gerçeklere ve yasalara uygunluğunu inceleyerek görüşünü ilgililere bildiren ve bu işleri bir işyerine bağlı olmaksızın yapan kişidir. Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlerin başlıca görevleri şunlardır (Demirci, vd., 2015:265):

- Kişi veya kuruluşların yükümlü oldukları vergi beyannamelerini düzenler.
- Şirketlerin ortaklık ve tasfiye işlemlerini yerine getirir.
- Vergi İdare Mahkemeleri ve adli yargıda, sermaye artırım ve bankalara sunulan bilançoların incelenmesi vb. konularda bilirkişilik yapar.
- Serbest iş yapan kişilerin, resmi ve özel kurumların gelirlerini ve giderlerini, çeşitli adlardaki (işletme defteri, serbest meslek kazanç defteri vb.) defterlere kaydeder.
- Kişi ve kuruluşlar adına vergi daireleri ile uzlaşma işlemlerini gerçekleştirir, özel kurumların
- Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişkilerini düzenler.
- Kamu kurumları ile teşebbüs ve işletme sahipleri arasında hakemlik yapar.
- Vergi, fon, gecikme faizi ve cezalar hakkındaki uyuşmazlık işlerini çözümler,
- Fizibilite raporları hazırlar,
- Belgelere dayanarak inceleme ve denetim yaparlar.

4.7. Yeminli Malî Müşavir Olabilmenin Özel Şartları

Madde 9-

Yeminli malî müşavir olabilmek için:

- a) *En az 10 yıl serbest muhasebeci malî müşavirlik yapmış olmak,*
- b) *Yeminli malî müşavirlik sınavını vermiş olmak,*
- c) *Yeminli malî müşavir ruhsatını almış olmak, Şartları aranır.*

4.8. 5786 Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Madde 1— Bu düzenlemenin amacı;

- a) *Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavına girecek Serbest Muhasebecilere uygulanacak Mesleki Uyum Eğitiminin,*
- b) *Mesleki Uyum Eğitimi tamamlayan Serbest Muhasebecilerin girecekleri Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavlarının, usul ve esaslarını belirlemektir*

Madde 2— Bu düzenlemenin kapsamını;

- a) *Mesleki Uyum Eğitiminin konularını, yöntemlerini ve katılım ücretlerini belirlemeye ilişkin esaslar,*
- b) *Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavının kapsamı, yapılma biçimi ve zamanı,*
- c) *Diğer konular oluşturur.*

Madde 4— Bu düzenlemelerde geçen; *Bakanlık: Maliye Bakanlığı'nı, Birlik: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği'ni (TÜRMOB), Odalar: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odalarını, Serbest muhasebeci: 3568 sayılı Kanunun 2/A-a maddesinde belirtilen işleri yapan ve 4 üncü maddesindeki genel şartlar ile 3568 sayılı Kanunun 5 inci 2 maddesinin 5786 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi yürürlükten kaldırılan (B) fıkrasında belirtilen özel şartları taşıyan meslek mensuplarını,*

Mesleki uyum eğitimi: 3568 sayılı Kanuna 5786 sayılı Kanunun 20 nci maddesi ile eklenen Geçici 11 inci maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Serbest Muhasebeci unvanını almış olanlar ile Serbest Muhasebecilik stajına devam edip başarılı olanlardan, Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavına girecek olanlar için, usul ve esasları aşağıda belirlenen ve Birlik tarafından verilen eğitimi,

Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavı: 5786 sayılı Kanunun 20 inci maddesi ile 3568 sayılı Kanuna eklenen Geçici 11 inci madde yürürlüğe girmeden önce Serbest Muhasebeci unvanını almış olanlar ile serbest muhasebecilik stajına devam edenlerden başarılı olanların Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanını alabilmeleri için başarmak zorunda oldukları sınavı, ifade eder.

Bu kanunla getirilen düzenlemelerin en dikkat çekici olanlarından biri, "serbest muhasebecilik" mesleğinin kaldırılmış olmasıdır. Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra artık serbest muhasebeci olmak mümkün değildir. Ancak kanunla, mevcut serbest muhasebecilerin hakları korunmuştur. Kanunun geçici 11. maddesiyle serbest muhasebecilerle serbest muhasebecilik stajına devam edenlerden başarılı olanlara; TÜRMOB tarafından verilecek en fazla altı aylık özel bir eğitime katılmak ve sonrasında beş yıl içinde serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına girmek yoluyla

SMMM olma olanağı sağlanmıştır. Ancak bu sınava giriş hakkı beş hakla sınırlandırılmıştır. Kanunla bu sınavlarda başarılı olamayanların veya sınava katılmayanların, "serbest muhasebeci" unvanı çalışma hakları da saklı tutulmuştur.

4.9. Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Bilgi ve Beceriler

1989 tarihinde kabul edilen 3568 sayılı yasanın 13.06.1989 tarihinde resmi gazete de yayınlanan "d" bendinde meslek mensuplarının taşınması gereken genel özellikler belirtilmiştir. Bu genel özellikler yanında meslek mensuplarının, meslek yasası kapsamında da taşınması gerek özellikleri mevcuttur. Dürüstlük, tutarlılık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik, mesleki davranış bu özelliklerden bir kısmını açıklamaktadır (Özyürek, 2012:142).

Meslek mensuplarının taşınması gereken bilgi ve beceriler ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

4.9.1. Muhasebe Bilgisi

Muhasebe meslek mensubu mesleğini dikkatli ve özenli bir şekilde yürütmek durumundadır. Muhasebede özellikle dikkatli olmak yapılan faaliyetleri iyi okumak ve doğru yansıtmak önem arz etmektedir. Bunları yapabilmek için ise meslek mensubunun mesleği ile ilgili almış olduğu eğitimler ile muhasebenin teorik alt yapıya hâkim olması gerekmektedir. Muhasebe bilgisi vergi hesaplanması ve ödenmesi gibi sonuçları da doğurduğundan meslek mensubu özellikle vergi ile ilgili kanunlar hakkında geniş bilgi sahibi olmalıdır. Meslek mensubu ayrıca gündemi yakından takip ederek yasalarda veya kanunlarda oluşabilecek değişiklikleri özden kaçırmamalıdır (Akbulut, 1999:133).

Muhasebe meslek mensubunun; muhasebe uygulamalarını etkileyen politik konuları, yasal düzenlemeleri, çevresel faktörleri, işletmelerde dönem içerisinde oluşan finansal bilgilerin toplaması, kaydedilmesi, özetlenmesi, doğrulması ve analiz edilerek raporlanması süreçleri, yönetim ve maliyet muhasebesi ile ilgili süreçleri, vergi ve vergi politikaları ile ilgili süreçler, bilgi sistemleri, denetim, uluslararası muhasebe standartlarını, kar amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin muhasebe uygulamaları konularının biri veya birkaçı hakkında derinlemesine bilgi sahibi olması beklenir (Özyürek, 2012:143).

4.9.2. İşletme Bilgisi

Muhasebe meslek mensuplarının işletmelerin; ekonomik, yasal, politik, sosyal ve kültürel güçleri hakkında bilgisi olması gerekmektedir. Muhasebe meslek mensubu işletmelerde temel finansal kavramları ve unsurları, sermaye piyasalarındaki durumu, işletmelerdeki kişiler veya gruplar arasındaki dinamikleri anlayacak şekilde bilgi düzeyine sahip olmalı, bilgi teknolojilerine ve teknolojik gelişime uyum sağlayacak şekilde işletmenin mevcut ve gelecekteki rolünü belirlemelidir (Başar, 2007:63).

4.9.3. İletişim becerisi

İşletmelerde bilginin iletilmesinin işveren ve iş gören açısından önemi vardır. Özellikle iş görenin işletmeler ile ilgili olumlu tutumlar edinmesinde iletişim önemli bir role sahiptir. İletişim işletmelerde çalışanlarının kendilerinden neler beklendiğini, işlerini nasıl yapmaları gerektiğini ve üstlerinin ya da diğer çalışanların kendileri

hakkında neler düşündüklerini öğrenme olanağı tanımaktadır. İletişim olmadığı durumlarda ise işletmelerde belirsizliklerin arttığı görülmektedir. Muhasebe meslek mensubunu ise; işletme içeresin de veya dışında farklı yaş gruplarında ve farklı bölümlerdeki öğrenme psikolojilerini kavramasını ve dinleme ve cesaretlendirme yoluyla yol göstermesi ve iletişim kurması gerektirir. İletişim becerileri aynı zamanda bir muhasebecinin yeni fikirlere, yeni teknolojilere ve yeni kültürlere açık olmasını ve bunlara göre değişmesi ve uyum göstermesi gereğini de ortaya koymaktadır (Bozkurt ve Bozkurt, 2008:3; Özyürek, 2012:142).

4.9.4. Entelektüel beceri

Son yıllarda meydana gelen şirket skandalları problem çözme yeteneklerinin ve analitik düşünme becerilerinin muhasebe meslek mensuplarının alanlarında daha fazla yer alması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Entelektüel beceri eğiliminde olan meslek mensupları;

- Olağanüstü sorunlar çözüm bulabilme eğilimi,
- Sorunları teşhis edebilme yeteneği
- Gerçekleşme ihtimali olan olumsuzlukları önceden görme,
- Kabul edilebilir nitelikte olan çözüm yolları bulabilme,
- Belirli bir duruma veya olaya hükmeden güçleri anlama yeteneği ve bunların etkilerini önceden tahmin edebilme,
- Etik değerleri belirleyebilme ve bu değerleri uygulama,
- Olası isteklere yanıt verebilme,
- Kıt kaynaklar arasında öncelik sıralaması yapabilme,
- Gerektiği gibi işleri veya işlemleri organize edebilme veya örgütleme

gibi becerileri kazanmaktadır. Ayrıca doğruyu yansıtan bilginin elde edilebilmesi için kişinin doğru sorular sorabilmesini, bilginin önemini fark etme yeteneğini ve farklı nesnelere, olaylar, bireyler ve yöntemler arasında ilişkileri açıklamak için rasyonel değerlendirme yapabilme becerisini kazanmış olmaktadır (Başar, 2007:62-63).

4.9.5. Kişisel beceri

Kişisel beceriler arasında en önemlilerinden biri olarak birbirinden farklı özellikler taşıyan kişilerle bir grup içinde etkin şekilde çalışabilme sayılmaktadır. İnsanları etkileme, çalışma arkadaşlarını motive etme ve geliştirme kişisel beceriler arasında sayılan diğer özelliklerdir. Bu beceriler kişilerin grup içinde etkin şekilde çalışabilmesi diğer kişileri etkilemesi, işleri organize edebilmesi, kişileri motive edebilmesi ve geliştirmesi, çatışmaları çözebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Çürük, vd., 2002b:32).

Bunların yanında çatışmaları çözme, kriz ortamlarını kolayca aşabilme, işleri organize etme, farklı kültürel geçmişe sahip kişilerle çalışma, anlaşma ve yönlendirme gibi niteliklerin muhasebe meslek mensuplarında bulunması gereken nitelikler arasında sayıldığını görmekteyiz. Bunların yanı sıra etiksel(ahlaki) sorumluluk, kişisel sorumluluk, kendine saygı, içtenlik, dürüstlük diğer kişisel beceriler arasında sayılabilir (Özyürek, 2012:142).

5. MUHASEBE EĞİTİMİNİN TANIMI, AMACI VE ÖNEMİ

Bu bölümde muhasebe eğitiminin tanımı ve amaçlarına, muhasebe eğitimin önemine, muhasebe eğitiminin kronolojik seyri ve eğitimdeki gelişmelere, muhasebe eğitiminin etkileyen faktörlere yer verilmiştir.

5.1. Muhasebe Eğitimin Tanımı ve Amaçları

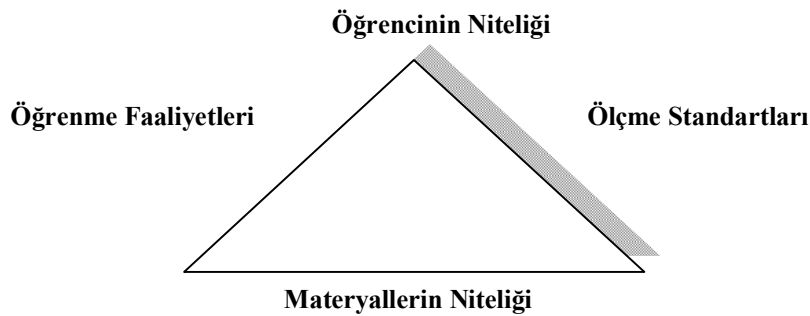
Eğitim; bireyin kendi yaşantısında meydana gelen istendik değişim olarak tanımlanabilmektedir. Eğitim, öğrenme ve öğretme kavramı ile bağlantılı olarak ortaya çıkmıştır. Öğrenme; davranışın oluşması veya olan bir davranışın değişmesi eğitim ise istenilen davranışların bireyde oluşturulması süreci olarak ortaya çıkmaktadır (Seferoğlu, 2006:2).

Eğitimin öğrenme ve öğretme olgularının bir sonucu olduğu varsayımına dayanarak eğitimin gerçekleşebilmesi için öğretme sürecinin başarı ile sonuçlanmasının yanında öğrenme sürecinin de gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Etkin bir eğitimin sağlanması için öğrenme ve öğretme süreçleri içerisinde bilgi aktarımının sağlanması yanı sıra, öğrenmenin gerçekleşme durumunu gösteren bilgilerin kullanılabilirliğindeki durumu da gözlemlenmelidir (Zaif ve Karapınar, 2002: 111).

Öğrenci, öğretici ve eğitim programı eğitim sisteminin unsurlarını oluşturmaktadır. Öğrenci; bilgiyi elde edip kullanan birey, öğretici; bilgiyi aktaran öğretmen veya akademisyen, eğitim programı ise müfredat eğitim araç ve gereçleri ile derslik yapısı gibi fiziki koşullardan oluşmaktadır (Daştan, 2009:285).

Muhasebe eğitimi bir mesleki eğitimidir. Mesleki eğitimde esas olan ise, bireye mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi kazandırmaktır (Karaağaçlı, 2002:113). Muhasebe mesleğinin gereği olan bilgi ve becerileri kazandırabilmek için ise işletme kararlarına uygun, yararlı bilgilerin saptanması, toplanması, işlenmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde özetlenmesi ve raporlanan bilgilerin karar alma aşamalarında nasıl kullanılacağı konusunda ve bu bilgilerin uygulanması konusunda yeteneğinin, bilgi teknolojilerinden de yararlanarak öğretilmesi ile mümkündür (Gökçen, 1998: 43).

Muhasebe eğitiminde dörtlü öğrenme modelinden yararlanılabilmektedir.

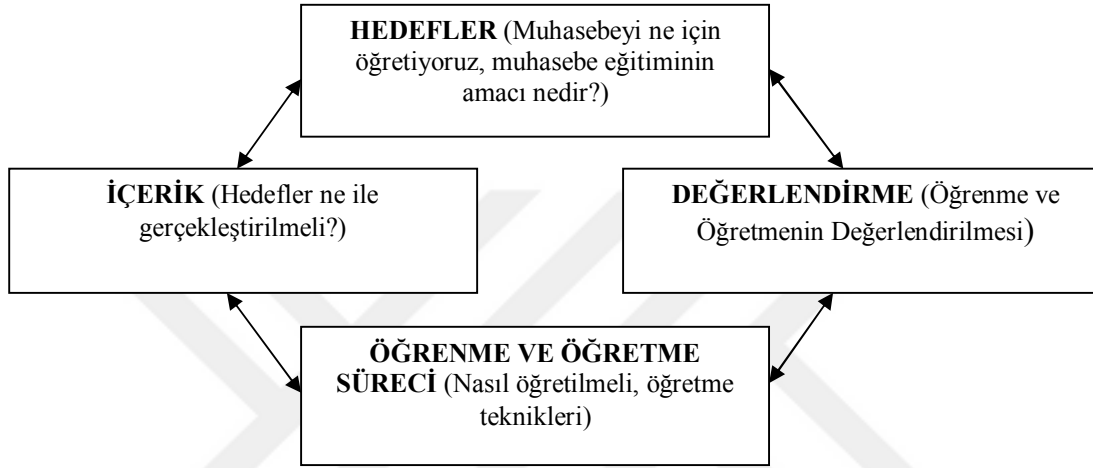
Şekil.5.1. Muhasebe Eğitiminde Dörtlü Öğrenme Modeli (Aydın, vd.1999:50)

Dörtlü Öğrenme Modeli'nde; öğrencilerin nitelikleri, öğrenme faaliyetleri, ölçüm standartları ve materyallerin niteliği olmak üzere dört boyut vardır. Muhasebe eğitimi sırasında daha çok materyallerin niteliği boyutu üzerinde durulduğu görülmektedir (Sayır, vd., 2005:102).

Muhasebe eğitiminde, temel olarak üç taraf bulunmaktadır.

- Öğrenci veya meslek üyesi,
- Öğretmen veya Öğretim elemanı,
- Sanayi veya iş piyasasıdır.

Muhasebe eğitiminin ile nitelikli insan gücünün yetiştirilebilmesi için bahsedilen taraflar arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olması gerekmektedir (Çürük ve Doğan, 2002b:22). Bir diğer açıdan bakıldığında etkin bir muhasebe eğitimi için müfredatların hedef-içerik-öğrenme ve öğretme süreci değerlendirme döngüsüne göre oluşturulması önem arz etmektedir. Bu durum aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil.5.2. Hedef-İçerik-Öğrenme ve Öğretme Süreci-Değerlendirme Döngüsü (Zaif, 2004: 4).

Yukarıdaki şekilden anlaşıldığı üzere, üniversitelerde oluşturulacak olan müfredatların muhasebe eğitiminde etkinliği ve kaliteyi artırması için sadece teorik çalışmaların (içerik oluşturma) değil, muhasebenin ne için öğretildiği, nasıl öğretilmesi gerektiği ve öğretme teknikleri ayrıca öğrenme ve öğretmenin değerlendirilmesi gibi faktörlerinde önemli olduğu görülmekte ve döngü bu şekilde sağlanmaktadır (Terzi, vd., 2013:85).

Bütün bunlardan yola çıkarak, muhasebe eğitimiyle amaçlanan temel faktör, öğrencilere mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasıdır. Amaca yönelik etkin bir muhasebe eğitimi verebilmek için aşağıdaki sorulara cevap bulmak gerekmektedir (Zaif ve Karapınar, 2002: 111):

- Muhasebe bilgilerine ihtiyaç var mıdır varsa ne düzeydedir?
- Muhasebe meslek mensubunun işi sadece ticari olaylarını kayıtlamak mıdır?
- Bir meslek mensubu olarak yetiştirilen öğrencilerin muhasebe bilgilerini kullanma yeteneği ne kadar geliştirilebilmektedir?
- Mevcut eğitim sistemi bunu gerçekleştirmek için yeterli midir?
- Öğretim elemanı klasik ve modern tüm öğretim tekniklerini kullanabilmekte midir?
- Öğretim elemanının öğretme tekniklerini kullanmadaki kısıtları nelerdir?
- Mevcut sistem öğrenciyi öğrenmeye teşvik etmekte midir?

Muhasebe eğitimi teori ve uygulama ile bir bütün olmalıdır. Eğitimin her aşamasında önceden verilen temel bilgilerin yeni verilecek bilgiler ile birlikte

kavranması, birbiri ile bütünleşmesinin sağlanması ve bu bilgilerin yapılacak uygulamalarla pekiştirilmesi gerekir (Demirkan, 2001: 54). Bir diğer ifade ile muhasebe eğitimi sürekli öğrenmenin inşa edileceği temel yaratacak içerikte olmalı, problem ve fırsatların tanımlanması, istenen bilginin araştırılıp öğrenilmesi ve mantıklı sonuca ulaşılmasını sağlayacak prosedürleri kavratacak bir süreçte sahip olmalıdır (Boyd vd., 2000:37).

Muhasebe eğitiminin en özellikli yönlerinden birisi de, muhasebe mantığının ve uygulamalarının yasayla belirlenen standartlara ve normlara dayandırılmış olmasıdır (Bilginer, 1999: 115). Muhasebe uygulamalarına yön veren yasalar ülkemizde sık sık değişikliğe uğramaktadır. Muhasebe eğitiminin etkinliği açısından, muhasebe uygulamaları ile ilgili yasal değişikliklerin öğrencilere zamanında aktarılması gerekir. “Burada en önemli rol öğretim elemanına düşmektedir. Öğretim elemanının güncel değişiklikleri takip etmesi, mesleki bilgisinin yeterliliği ve sunum kalitesi çok önemlidir. Muhasebe eğitiminde öğrenci, anlayamadığı veya eksik bilgisini ya öğretim elemanından ya da kendi çabalarıyla tamamlayacaktır” (Demirkan, 2001: 55).

Amerikan Muhasebe Derneği İcra Kurulu, yüksek okul ve üniversitelerin muhasebe eğitimine, ekonomik karar almaya yönelik bilgi geliştirme ve dağıtım fonksiyonu olarak yaklaşmalarını, dersin temel hedefi olarak öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme üzerinde durmalarını tavsiye etmektedir (Kaya, 1999: 62). Bu çerçevede muhasebe eğitimin amacı öğrencilere kendi kendilerine öğrenmelerini öğretmektir. Bunun için öğrencilere daha etkin bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olabilecek yeteneklerin kazandırılması ve etkin öğrenme stratejilerini yaşmaları boyunca öğrenmeyi sürdürmelerinde nasıl kullanacakları öğretilmesi gerekir (Hatunoğlu, 2006:191).

Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin, kişilik oluşumlarını da göz önüne alan farklı bir anlayışla yetiştirilmeleri gerekir. Bunun için şu noktalar üzerinde önemle durulmalıdır (Önal ve Apaydın, 1999):

- “Öğrenmeyi öğretme” yi temel alan pedagojik yaklaşımların oluşturulması ve sürekli eğitim anlayışının geliştirilmesi,
- Teknolojiye uyum sağlama ve bilgisayar kullanım becerisinin geliştirilmesi.

Muhasebe eğitimin amacı muhasebeyi kendi sistematiği içinde özümsemiş, güncel gelişme ve olayları yakından takip eden, toplumsal faydayı ortaya çıkaracak veya geliştirecek yetkinlikte olan ve etik değerlere uygun hareket eden meslek mensupları yetiştirmek olmalıdır (Alkan, 2015:139).

Muhasebeyi sadece salt kayıt sisteminden veya vergi hesaplanması çerçevesinde düşünmemek gerekmektedir. Muhasebe sistemi işletmelerin içerisinde buldukları çevredeki değişimlerden ve gelişmelerden doğrudan etkilenen ve sürekli kendisini güncellemesi gereken bir sistemdir. Muhasebe bilgisi işletmelerin değişim ve gelişim koşulları karşısında yeterli olmayabilir. Bu anlamda muhasebe eğitimin yanında; hukuk, maliye, ekonometri, işletmecilik gibi bilgilerde muhasebecilerin donanması gerekmektedir. Bu sebeplerden dolayı aslında muhasebe eğitimin amacı; muhasebe bilgilerinin kazanılması yanında, bu bilgilerin yorumlanması, analize tabi tutulması, karşılaştırılması ve karar alınmasında kullanılmasına yardımcı olacak diğer disiplinlerden faydalanmaktır (Zaif ve Ayanoğlu,2007).

5.2. Muhasebe Eğitiminin Önemi

Muhasebe eğitiminde yaşanan gelişmeler ile birlikte muhasebe eğitiminde yeni bakış açıları ve yeni yöntem geliştirme çabaları gündeme gelmiştir. Muhasebe biliminin yapısı gereği muhasebe eğitimi teorileri ile uygulamaları paralel olarak ilerlemesi gerekmektedir. Etkili ve öğretilebilir bir muhasebe eğitiminden söz edebilmemiz için öğrenme ve öğretme süreçleri içerisinde bilgiyi aktarmanın yanı sıra uygulamada bu bilgilerin kullanılması gerekmektedir. Aslında iyi bir muhasebe eğitimi vermek öğrenciye teoriyi öğretmekten ibaret değildir. Öğrencilere teorik bilgiler yanında problemleri çözebilme, zamanı etkin kullanabilme, iletişim kurabilme ve grup olarak çalışabilme yeteneklerini de kazandırmaktır (Kaymazbalsarı ve Aslantürk, 2007:245).

Muhasebe eğitiminin değişen koşullara uyum sağlaması gerekliliği konusunda bir çok arayışlar vardır. Dünyada bu konuda yapılan araştırmalardan birisi, 1989 yılında Amerika'da yapılan 8 muhasebe kuruluşu (Author-Anderson, Arthur Young, DeloitteHaskinsandSells, Ernest- Young, Price Waterhousegbi muhasebe ve denetim şirketleri) tarafından "Eğitime Bakış: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Yapılabilecekler" başlıklı bir çalışmadır. Daha sonra Bedford Komite raporu olarak yayınlanan bu çalışma sonucunda, Muhasebe Eğitimi Değişim Komitesi (Accounting EducationChangeCommsision) kurulmuştur. Muhasebe Eğitim Değişim Komitesi, sadece muhasebe eğitimine değil aynı zamanda muhasebe eğitiminin geleceği hakkında rehberlik etmektedir (Yıldırım, 2015:4)

Muhasebe eğitimin önemini ortaya çıkaran başarılı bir eğitim için gerekli elementleri değişim komisyonu tarafından belirlenmiştir. Bunlar (Kelley, vd., 1999:327):

- Anlatılan konunun önemini anlaşılması için işlevsel (uygulamaya) iş problemlerine dönüştürülmesi,
- Her iş probleminin "tek doğru cevabı var" sendromundan kaçınılması,
- Öğrenmeyi, öğretici ve öğrenci açısından etkili hale getirmek için öğrenme üzerinde odaklaşma,
- İletişim ve kişisel hünelerinin geliştirilmesi,
- Pasif öğrenmeye karşı aktif öğrenme,
- Teknolojinin eğitimde aktif kullanılması.

Eğitim kalitesinin gelişimin sürekli olabilmesi için (Cuganesan, vd., 1997:436):

- Sadece eğitim sürecinde değil, öğretim sürecinde de heyecan
- Bütün seslerin değerli olduğu ve kabul gördüğü demokratik ve etkileşimli sınıflar,
- Öğrencinin güçlendirilmesi için bireysel aktivite programları üzerinde yoğunlaşmak ve eğitimi kolaylaştırmak,
- Denetim öğrenmede, öğrencinin rolünün daha fazla olmasını gerektirmektedir.

Öğrenci girdi olarak kabul edildiğinde; süreç kalite ve öğrenci/uygulama odaklı anlayışı, çıktı ise eğitim sonunda mesleğinin gerektirdiği teorik bilgi alt yapısı ve mesleki tecrübeye sahip olma, farklı bakış açıları geliştirme, sürekli öğrenme gelişimi benimsemektir (Karasioğlu ve Duman, 2011:168).

Muhasebe eğitiminin bireylere teorik bilgi kazandırılması yanında, kişisel ve mesleki beceriler de kazandırması beklenir. Bu kişisel ve mesleki beceriler şöyle sıralanabilir;

- Kişisel Beceriler: Muhasebe eğitimi almış kişilerde olması gereken temel kişisel beceriler, zihinsel yetenek ve olgunluk, analitik ve eleştirel düşünme, doğru mesleki tutum ve davranış, hesaplama teknikleri, yazılı ve sözlü

iletişim, motivasyon sağlayabilme, kaynak yönetebilme, bağımsız karar alma. değişimi yönetebilme. takım çalışmasına yatkınlık. proje yönetebilme, müşteri ilişkileri geliştirebilme yabancı dil, beden dilini doğru kullanma, liderlik davranışı gösterebilme, sıra dışı bakış açısı geliştirebilme şeklin de sıralanmaktadır (Lin, vd.,2005:153).

- Mesleki Beceriler: Muhasebe eğitimi almış kişilerde olması gereken ikinci temel nitelik mesleki açıdan olup eğitimin teknik yeterliliği ile ilgilidir. Bilgi ve fikir birikimi olarak ifade edilebilecek teknik yeterlilik deneyimi de kapsar (Marşap, 1996).

İş dünyası ve istihdam açısından da önem taşıyan bu mesleki ve kişisel becerilerin kazandırılabilceği bir eğitim sürecinin planlanması ve uygulanması, nitelikli muhasebe meslek elemanlarının yetiştirilmesi açısından önemli ve gereklidir olarak görülmektedir (Şengel, 2011:170). Ayrıca muhasebe eğitiminde önemsenmesi gereken hususlar; sürekli öğrenme, analiz yapabilme, zaman yönetimi, iletişim, bilgi teknolojileri ve takım halinde çalışmadır (Al Hayek ve Al Khasawneh, 2013:80).

Profesyonel muhasebe eğitiminin kapsamı şunlardan oluşur (Utami vd., 2011:99):

- Muhasebe, finansman ve konu ile ilgili bilgi,
- Organizasyon ve işletme bilgisi,
- Bilgi teknolojisi bilgisi ve yeterlilikler.

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonuna (IFAC) bağlı olarak çalışan Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB) tarafından oluşturulan Uluslararası Eğitim Standartları Muhasebe Eğitiminde bilgi ve becerileri kazandıracak eğitime yönelik standartları belirlemiştir (Türker, vd.,2015:3-4). Uluslararası eğitim standartları 2 de (IES 2) kazandırılması istenen bilgi ve beceriler Tablo 5.1. de açıklanmıştır (Alkan, 2015:141):

Tablo.5.1. Eğitimde Verilmesi Gereken Mesleki Bilgiler

Muhasebe, Finansman ve konu ile İlgili Bilgi	-finansal muhasebe ve raporlama, -yönetim muhasebesi ve raporlama, -vergileme, -iş ve ticaret hukuku, -denetim ve güvence, -finans ve finansal yönetim, -meslek değerleri ve etik.
Organizasyon ve İşletme Bilgisi	-ekonomi, iş çevresi, -kurumsal yönetim, -iş etiği, -finansal piyasalar, -nicel metotlar, -örgütsel davranış, -yönetim ve stratejik karar alma, -pazarlama, uluslararası iş ve küreselleşme.
Bilgi teknolojisi bilgisi ve yeterlilik	-IT genel bilgisi, -IT kontrol bilgisi, -IT kontrol yeterlilikleri, -IT kullanıcı yeterlilikleri, -Bilgi sistemleri yöneticisi, kontrolörü ya da tasarımcısı rollerinin yeterliliği biri veya bunların bir karışımı.

5.3. Muhasebe Eğitiminin Kronolojik Seyri ve Gelişmeler

Bireylere eşit ve demokratik eğitim fırsatları sunmak isteyen toplumlar sitemlerini teknolojik gelişmelerin sağladığı çok kültürlü yapıların farkında olarak kurgulamak durumundadır. Muhasebe eğitiminin seyri de bu gelişmelere ayak uydurmak durumundadır (Sürmeli, 2007:28).

Bilinen ilk muhasebe eğitimi, İlhanlılar Döneminde yaşayan vezirlerden birinin oğluna muhasebe dersi vermek için "Felakalayı Tebrizi" adındaki muhasebeciden bir kitap yazmasını istediği ve bu emir üzerine Tebrizi' nin tarihteki ilk muhasebe kitaplarından birini el yazması ile kaleme aldığıdır. Kitabın hesap ve kayıt işlemleri ile ilgili kurallar içerdiği ve uzun yıllar konuyu öğrenmek isteyenlere yol gösterdiği bilinmektedir (Aysan, 1995: 111).

Türk devletlerinin muhasebe eğitimi tarihi incelendiğinde; 12 yüzyıla kadar olan dönemdeki Türk devletleri muhasebe tarihi; Göktürkler, Uygurlar, Karahanlılar, Gazneliler, Samaniler dönemini kapsamaktadır. 12. ve 13. yüzyıldaki muhasebe tarihi ise: İlhanlılar, Memlukler, Selçuklular tarafından geliştirilmiş ve Ahiliğin ticaret kuralları üzerindeki etkileri, mali yapısı ve kayıt düzeni incelenmiştir (Güvemli, 2000:151).

15.yüzyılın yani Tanzimata kadar olan dönemde; Osmanlı dönemindeki kayıt düzeni ve mali yapısı, Batı Avrupa'daki iktisadi gelişmeler ve muhasebe uygulamaları ve Osmanlı devletinin 17. ve 18. yüzyıllarındaki mali yönetimi ve muhasebe incelemeleridir (Güvemli, 1998:325).

Tanzimat'tan Cumhuriyete kadar olan dönemde yani 15. yüzyılın ortalarına kadar olan dönemde: İktisadi ve sosyal değişmeler ve muhasebe eğitiminin gelişimi, Tanzimat'tan sonra Osmanlı devletinin mali yönetim ve muhasebe alanındaki düşüncelerindeki gelişmeler, 19. yüzyılda Avrupa'da iktisadi alanda ve muhasebenin uygulama ve kurumsal alanlarındaki gelişmeler, Osmanlı devletinde ise 19. yüzyılın ilk yarısında muhasebe uygulamaları konuları işlenmiştir (Erol ve Atmaca, 2004:172).

Kurumsal olarak verilen ilk muhasebe eğitimine 1868 tarihinde kurulan ve adı "mekteb-i mülkiyeyi şahane" olan eğitim kurumu ile başlanmıştır. Daha sonra 1883 tarihinde kurulan "Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi"nde muhasebe eğitimi verilmeye devam etmiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise fakülteler kurularak muhasebe eğitimi daha detaylı olarak verilmeye başlamıştır. İlk olarak 1914 yılınca Siyasal Bilgiler Fakültesi kurulmuş ve muhasebe eğitimi verilmiştir. Bu yıllardan sonra hızlı bir şekilde muhasebe eğitimi yüksek dereceli okullar, meslek yüksek okulları ve orta öğretim kurumlarında verilmeye başlanmıştır (Tekşen, vd., 2010:102).

Cumhuriyet sonrası dönemde muhasebe eğitimi genel olarak şu dönemlere ayrılarak ele alınmaktadır: 1926 Öncesi Dönem: Bu dönemde muhasebe eğitimi Fransız ekolünün etkisi altındadır. Muhasebe eğitimi, daha çok Mülkiye Mektebi, İstanbul Ticaret Mektebi Alisi, Darüşşafaka ve Askeri Rüştiye Mektepleri aracılığıyla yerine getirilmiştir. 1926 – 1960 Dönemi: Bu dönemde ise, Daha önceki dönemde Fransız ekolünden etkilenilerek verilen eğitim daha çok teorik düzeyde gerçekleşmiştir. Almanya'dan kaçarak Türkiye'ye gelen muhasebe öğretim elemanlarının katkısıyla lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin kapsamı ve düzeyinde gelişmeler sağlanmıştır. 1960 sonrası dönem kamu ve özel sektör işletmeciliği, vergi alanında yaşanan gelişmeler ve muhasebenin ürettiği bilgilere olan gereksinim, muhasebe eğitiminin üniversiteler ve muhasebe eğitimi veren diğer kuruluşlarda kapsam, sunum ve biçim olarak gelişmesini sağlamıştır (Hatunoğlu ve Kılılı, 2014:230).

1971 tarihli Kamu İktisadi Teşebbüsleri Tekdüzen Hesap Planı, 1983 tarihli Sermaye Piyasası Kurulu Standart Genel Hesap Planı, 1986 tarihli Bankacılık Sektörü Tekdüzen Hesap Planı, 1989 tarihli 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile 1994 tarihli Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS), muhasebe eğitimi üzerinde önemli etkilere sahip düzenlemeler olmuştur (Ünal ve Doğanay, 2009:118-119).

01 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarını (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını (TFRS) uygulamak zorunlu hale gelmiştir. Bu kanuna göre gerçek ve tüzel kişiler muhasebe kayıtlarını ve finansal tablolarını TMS/TFRS'ye uygun olarak yapacaklar ve muhasebe sistemlerini TMS/TFRS'ye uyumlu hale getirmek durumunda kalacaklardır. TMS/TFRS uygulaması ile muhasebe eğitiminde yeni bir döneme girilmektedir (Hatunoğlu ve Kılıç, 2014:230).

5.4. Muhasebe Eğitimi Etkileyen Faktörler

Muhasebe eğitimi günlük yaşantımızın her noktasında etkili olması sebebiyle birçok faktörün etkisi altında kalmaktadır.

5.4.1. Ekonomik Faktörler

Ekonomi ile ilgili günümüzde sürekli bir değişim ve gelişim mevcuttur. Bu gelişim ve değişim muhasebe eğitimini de çok yakından ilgilendirmektedir. Bu gelişim ekonomik birimler arasında rekabetin dozunu arttırmaktadır. Rekabetin artması ise işletme bilgi kullanıcılarını daha detaylı ve verimli finansal tablo ve muhasebe kayıtlarını kullanmaya sevk etmektedir. Aslında ekonomide yaşanan bu rekabet işletmeler açısından da belirsizliğin artmasına, risk ve fırsatların öngörülememesine neden olmakta, krizlerin yönetilmesine, pazarlamadaki payın artırılmasına vb durumlarda işletmeler çok yönlü ve farklı bilgilere ihtiyaç duymasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda işletmelerin doğru, eksiksiz, hızlı, güvenilir ve kaliteli bilgiye olan ihtiyacı artmaktadır. Bu bilgileri sağlayan muhasebe personelinin eğitim kalitesi de bilginin güvenilirliği ve kalitesi açısından etkili bir faktör olmaktadır (Tugay, vd., 2008). Bahsedilen muhasebe personel eğitimi ile ilgili ortaöğretim düzeyinde muhasebe öğretmenlerine, meslek yüksek okulu ve fakültelerde öğretim elemanı/üyesine büyük görev düşmektedir. Bu tür bilgi ve beceriyi kazandırmaya çalışacak öğreticinin de ekonomik gelişmeleri takip etmesi ve bunu muhasebe eğitimine yansıtması gerekmektedir (Karasioğlu ve Duman, 2011:169).

5.4.2. Teknolojik Faktörler

İşletmelerin uygulamalarına bakıldığında özellikle bilgisayar ortamında geliştirilen programların artması ile iş yükü azaltmakta ve işlemlerin daha hızlı ve doğru yapılmasını ayrıca hata oranının sifıra yakın olmasını sağlamaktadır (Güzel ve Mersin, 2007:176). Teoride alınan muhasebe eğitimi teknoloji sayesinde doğru ve güvenilir olarak pratiğe kolayca aktarılabilir. Teknolojik imkânlar sayesinde geliştirilen yazılımlar; bilgilerin depolanması ve saklanması ayrıca ilgililere sunulmasını standart hale dönüştürmüştür. Aslında bu gelişimler günümüzde bilgi teknolojileri olmaksızın

işletmelerdeki iş akışının ve özellikle muhasebe uygulamalarının zamanında ve doğru olarak gerçekleşmesi imkânsız hale gelmiştir.

Teknolojik anlamda yeniliklerin ortaya konulması muhasebe ile ilgilenen tarafların işlerini; kolay, hızlı, maliyetsiz yapmasını sağlar. Ortaya çıkan yenilikler sayesinde artık internet ortamında verilerin veya bilgilerin kolayca aktarılması, paylaşılması, yer ve zaman kısıtlamasının olmaması sonucunda ise eğitimin fiziksel ortamı olan sınıfların sanal ortama taşınmasına imkân verilmiştir. Bütün bunlarda muhasebe eğitiminin verimliliğini ve kalitesini arttırıcı bir faktör olmuştur (Karasioğlu ve Duman, 2011:169)

5.4.3. Yönetim Faktörü

Muhasebe eğitiminde yönetim üç boyutta etkili olmaktadır. Bu boyutlar (Karasioğlu ve Duman, 2011:170):

- Eğitimin verilmesi ve sistemin işletilmesi aşamasında muhasebe öğreticisinin (öğretim elemanının) seçiminde gösterilen titizlik ve liyakat,
- Eğitimin etkin ve erimli olarak işlemesi için uygun fiziksel ortam ve materyallerin sağlanması,
- Muhasebe dersi alan öğrencilerin eğitim sonrasına ilişkin hedeflerinin seçilmesi, hedeflerin örneklerle somutlaştırılması, okul ve çevreye ilişkin uyumun sağlanarak eğitimin aldığı bölümün meslek olarak benimseyebilmesidir.

5.4.4. Öğretim Üyesi/ Elemanı Faktörü

Muhasebe eğitimi veren öğretim elemanı veya üyesi teorik muhasebe eğitimini ekonomik yaşamdan somut verilerle öğrencinin hafızasındaki bilgileri soyutken somuta dönüştürmelidir.

Teorik muhasebe eğitiminde öğrencinin algılama, bilgi ve düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirebilme, kendisine ilgi oluşturabilme aşamasında en önemli görev öğretim verene düşmektedir. öğrencilere verilecek teorik ve pratik bilgi, derslerdeki tutum ve davranışlar ve pratikten uygulamalı örnekler öğrencinin meslek seçiminde etki yaratacaktır (Katrinli vd., 2009:5).

5.4.5. Öğrenci Faktörü

Muhasebe eğitime ilgi sayısal zeka gerektirmektedir. Bu sayısal zeka ise üniversite eğitimi öncesinde kazanılmaktadır. Muhasebe eğitiminin kalitesinin sonuçları öğrencinin muhasebe bilgi seviyesi ve bu bilginin iş hayatında uygun iş bulma ve işte başarılı olma süreci sonunda ortaya çıkacaktır. Bu durumda öğrencinin teorik muhasebe eğitimi boyunca elde ettiği bilgileri iş hayatına aktarabilme, kendini iyi ifade edebilme yeteneği ile ilişkilidir. Öğrencinin başarısında; yaşadığı toplumun kültürü, gelir seviyesi, yeteneği, ilgisi vb. birçok faktör etkili olmaktadır. Bu durumda okula kayıt yaptıran öğrencilerin, psikoteknik (mesleki) ve psikososyal testlerin yapılarak öğrenci profilinin çıkarılması gerekmektedir. Fiziksel altyapı olarak barınma, sosyal aktivitelerin yapılacağı tesislerin hazırlanması eğitim öncesi ve sonrasında başarıyı etkileyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel ihtiyaçların karşılanması ve öğrencinin sosyo-kültürel yapısının tespit edilmesi eğitimde öğreticiye yol gösterici,

öğrencinin enerjisini ve motivasyonunu öğrenmeye vermesini sağlayacaktır (Karasioğlu ve Duman, 2011:173).

Eğitim süreçleri boyunca " eğme ve itme" fiilleri gereği aynı tezgahtan çıkmış tek tip öğrenci yerine yeniliklere açık, sorunlar karşısında farklı fikirler üretebilen ve öğrenmenin bilincinde ve yaşam boyu öğrenme felsefesi benimseyen öğrenciler yetiştirmek temel amaçtır (Kaylan, 2008:14).

6. MUHASEBE EĞİTİMİNİN MEVCUT DURUMU VE GELİŞMELER

Bu bölümde Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kapsamındaki Gelişmeler, Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB) muhasebe eğitimine ilişkin 8 standarda, Bologna süreci ve yükseköğretim kurumlarında muhasebe eğitimindeki durum ve gelişmeler yer verilmiştir.

6.1. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kapsamındaki Gelişmeler

Muhasebe eğitim standartlarının Kasım 2001’de geliştirilmesi kararı alınmıştır. Oluşturulan taslaklar ise Temmuz 2002’de yayınlanmıştır. Görüşler değerlendirilmiş ve Uluslararası Eğitim Standartları (1 -6) Ekim 2003’te yayınlanmıştır.

Bu standartlar:

- Muhasebe mesleğinin tüm dünyada eğitimi için kıyas ölçütlerinin belirlenmesi,
- Muhasebe eğitiminde kalite ve tutarlılığın sağlanması
- Uluslararası muhasebe, denetimi kamu sektörü standartlarının yakınlştırılması için gerekli temel
- Dünyada farklı yaklaşımlar mevcut
- Gerekli mesleki bilginin, mesleki becerilerin, meslek değerlerinin, etik ve davranış kurallarının belirlenmesi
- Yaşam boyu öğrenme davranışının geliştirilmesi, amaçlarını taşımaktadır.

Muhasebe eğitim standartları ile mesleğin uluslararası düzeyde kaliteli bir şekilde yerine getirilmesi amaçlanmaktadır, mesleğin sürekli gelişimi ve uluslararası mesleki standardın oluşturulabilmesi için “Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu” (IFAC) bünyesinde görev yapan “Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu”(IAESB) eğitim standartlarını (IES) yayınlamıştır. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB) muhasebe eğitimine ilişkin 8 standart (International Education Standards-IES) oluşturmuştur:

- IES 1: Muhasebe Mesleği Eğitimine programına Giriş Şartları
- IES 2: İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yeterlilik
- IES 3: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler
- IES 4: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutum
- IES 5: İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi (Staj)
- IES 6: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yeterlilik Değerlendirilmesi
- IES 7: Sürekli Mesleki Gelişim: Yaşam Boyu Öğrenme Programı ve Mesleki Yeterliliğin Sürekli Gelişimi.
- IES 8: : Denetçiler İçin Yetkinlik Kuralları (www.ifac.org, E.T:05.04.2016).

6.1.1. IES 1: Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Şartları

Muhasebe mesleği eğitimi programına giriş şartları (Yürürlük Tarihi: 1 Temmuz 2014): Bu Standart, mesleki muhasebe eğitiminin başarılı olarak tamamlanması için uygun şartları, giriş koşullarının yeterliliğini ve giriş koşullarındaki farklı biçimlerini açıklamaktadır (IES-1, md.3). Tüm IES 'ler kamu yararını ortaya çıkarmak adına tasarlanmıştır. Bu IES' ise yaşamında muhasebe meslek mensubu olmayı düşünen kişilerin eğitim tercihleri konusunda, bilinçli bir şekilde karar almalarını sağlamak amacı dolayısıyla önemi olan muhasebe mesleği eğitim programlarına giriş kurallarına ele alarak kamu yararını korur.

IES 1, IFAC üyelerinin muhasebecilik mesleği eğitimine ve staj programlarına giriş için gerekli şartları belirlemekte ve değerlendirmektedir. Standarda göre; IFAC üyeliği sağlayacak bir muhasebecilik mesleği eğitim programına giriş şartı, en az lisans mezunu veya dengi bir programdan mezun olmaktır (Bozkurt, vd., 2013:66).

Bu standardın kapsamına bakıldığında muhasebe mesleği eğitim programları, muhasebe mesleğine aday olan meslek mensuplarının ilk mesleki gelişiminin (İMG) sonuna kadar mesleki eğitimi ile mesleki yeterliliklerin geliştirilmesini desteklemek için tasarlanmıştır. Bu eğitim ile üniversiteler, diğer yüksek eğitim kurumları ve IFAC üyesi meslek kuruluşları tarafından sunulan diploma ve kurslar neticesinde alınan temel eğitimlerin yanı sıra pratikte işverenler tarafından sağlanan staj ve işyeri eğitiminden oluşmaktadır (TÜRMOB, 2015:56).

6.1.2. IES 2: İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yeterlilik

İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yeterlilik (Yürürlük Tarihi: 1 Temmuz 2015): Bu Standart, aday muhasebe meslek mensuplarının İlk mesleki gelişim (İMG) sonuna kadar göstermesi gereken teknik yeterliliği için öğrenme çıktılarını düzenlemektedir. Teknik yeterlilik görevini yerine getirmek adına mesleki bilgiyi uygulayabilme yeteneğidir (IES-2,md.1).

Bu standart da muhasebecilik mesleği eğitim programına girenlerin yani aday meslek mensuplarının, ileri düzeyde muhasebe bilgisine sahip olmalarını sağlamak için program içeriğini belirlemektedir. IFAC üyesi meslek kuruluşları, aday muhasebe meslek mensupları tarafından İMG sonuna kadar kazandırılacak teknik yeterlilikte öğrenme sonuçlarını tanımlamıştır. Bu öğrenme sonuçlarına göre yeterlilik düzeyi Finansal Muhasebe ve Raporlama, Yönetim muhasebesi, finans ve finansal yönetim, vergilendirme, denetim ve güvence, yönetişimi risk yönetimi ve içi kontrol, iş hukuku ve düzenlemeleri, bilgi teknolojisi, işletme ve organizasyonel çevre, ekonomiler konularında orta düzey bilgiyi içerecektir (<http://www.ifac.org/>, E.T:04.04.2015).

6.1.3. IES 3: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler

İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler (Yürürlük Tarihi: 1 Temmuz 2015): Bu Standart, meslek mensubu olmaya istekli olanların mesleki gelişimlerinin başlangıcını sonuna kadar göstermeleri gereken mesleki beceriler için öğrenme çıktılarını düzenlemektedir. Bu standart aday meslek mensuplarının bir muhasebe meslek mensubu olarak görevlerini yerine getirmeleri için ihtiyaç duyacakları becerileri oluşturmaktadır (IES-3, md.1).

Bu standartta muhasebecilik mesleği eğitim programına girenlerin mesleki beceriler için IFAC üyesi meslek kuruluşları, aday muhasebe meslek mensupları İMG sonuna kadar kazandırılacak mesleki beceriler için yeterlilik alanı ve öğrenme sonuçları; yeterlilik düzeyi entelektüel, kişilerarası ve iletişim, kişisel, organizasyonel konularında orta düzey bilgiyi içerecektir (<http://www.ifac.org/>, E.T:04.04.2015).

Bu IES' de mesleki beceriler dört yeterlilik alanı içinde gruplandırılmıştır (TÜRMOB, 2015:77):

- Entelektüel, muhasebe meslek mensuplarının problemleri çözebilme, karar alma ve mesleki yargıya ulaşmaları ve uygulamaları yeteneği ile ilgilidir.
- Kişiler arası ve iletişim, muhasebe meslek mensubunun diğerleri ile etkin bir şekilde çalışabilme ve etkileşim kurabilme yeteneği ile ilgilidir.

- Kişisel, muhasebe meslek mensubunun kişisel tutum ve davranışları yeteneği ile ilgilidir.
- Organizasyonel, mevcut kişi ve kaynaklardan en uygun sonuçları elde etmek için organizasyon ile veya içinde muhasebe meslek mensubunun etkin bir şekilde çalışma yeteneği ile ilgilidir (TÜRMOB, 2015:56).

IES-3 Mesleki Beceriler Standardının çok kapsamlı alt başlıkları bulunmaktadır. IES-3 Mesleki Beceriler Standardı'nın ayrıntıları Tablo 6.1'de verilmiştir.

Tablo 6.1: IES-3 Mesleki Beceriler Standardı (Kaplanoğlu,2014:269).

Entelektüel Beceriler	Teknik ve Fonksiyonel Beceriler	Kişisel Beceriler	Kişiler Arası İletişim Becerileri	Örgütsel ve Yönetimsel Beceriler
Bilgi	Sayısal (matematik ve istatistik) ve bilişim	Kendini kontrol edebilme	Birlikte çalışabilirlik	Stratejik planlama, proje yönetimi, insan kaynakları yönetimi ve karar verme becerileri
Kavrama	Karar verme modelleri ve risk analizi	İnisiyatif, etkileme ve kendi kendine öğrenme	Farklı kültürden ve bilgi düzeyinden kişilerle iletişim	İnsanları örgütleme ve motive etme becerisi
Uygulama	Ölçme	Sınırlı kaynakları etkin kullanabilme ve öncelikleri belirleyebilme becerisi	Mesleki konularda makul sonuçlara ulaşmak ve uzlaşmak	Liderlik
Analiz	Raporlama	Sezgi gücü ve değişikliklere uyum	Kültürler arası ortamlarda etkin çalışabilirlik	Mesleki yargılama ve basiret
Sentez	Yasalara ve düzenlemelere uyum	Karar vermede mesleki ve etik değerleri ve davranışları kullanabilme	Resmi ve gayri resmi ortamlarda yazılı ve sözlü olarak temsil, tartışma, raporlama ve savunma yetenekleri	
Değerlendirme		Mesleki şüphecilik	Dinleme ve okuduğunu anlama becerisi	

6.1.4. IES 4: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutum

İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutum (Yürürlük Tarihi: 1 Temmuz 2015): Bu standardın amacı, aday muhasebe meslek mensuplarının bir muhasebe meslek mensubu olarak ilk mesleki gelişimlerinin başlangıcını tamamladıktan sonra geliştirmeye ve sergilemeye ihtiyaç duyacakları mesleki değerlerini, etik ve tutumlarını belirlemektir (IES-4, md.8).

Mesleki değerler, etik ve tutumlar, bir mesleğin üyeleri olarak muhasebe meslek mensuplarını tanımlayan mesleki davranış ve özellikler olarak adlandırılmaktadır. Programa girenlere uzman bir muhasebe meslek mensubu olması için aday muhasebe meslek mensuplarının uygun mesleki değerler, etik ve tutumlar ile donatılmasını amaç edinmektedir. Standarda göre; her bir programın amacı, katılımcıya kendi milli ve

kültürel çevresini yansıtabilecek olan mesleki değerler, etik ve tutumları öğretmek olsa da tüm programlar en azından şunları öğretmelidir: Etik ve tutumlar, dürüstlük, objektiflik, güvenilirlik, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve bağlılık, temel etik ilkelerine uygunluk, profesyonel davranış ve teknik standartlara uygunluk, bağımsızlık, şüphecilik, hesap verebilirlik ve sosyal sorumluluktur (Bozkurt, vd., 2013:66).

Mesleki değer, etik ve tutumların oluşturulması, birkaç amaca hizmet etmektedir. Bu amaçlardan biri kamu yararını korumak, diğeri ise muhasebe meslek mensuplarının iş kalitesini arttırmak ve muhasebe mesleğinin itibarını desteklemektir. IFAC üyesi meslek kuruluşları da, mesleki değer, etik ve tutumları kapsamakta olan öğrenme ve geliştirme faaliyetlerini oluşturarak, aday muhasebe meslek mensuplarını kamu yararı içerisinde hareket etmelerine yardımcı olurlar (TÜRMOB, 2015:96).

6.1.5. IES 5: İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi (Staj)

İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi (Staj) (Yürürlük Tarihi: 1 Temmuz 2015): IFAC üyesi kuruluşların amacı, muhasebe meslek mensubunun bir görevi yerine getirmesi için gerekli olan yeterli uygulama deneyimini tamamlamasını sağlamaktır (IES-5, md.10). İMG' ye uygulama deneyiminin dahil edilmesi, muhasebe meslek mensubunun kariyeri sürecinde devam eden mesleki yeterlilik gelişimi için temel bir faktör olmaktadır. Staj aday muhasebe meslek mensubunda bazı vasıtalarla yeterliliklerinin geliştirebilecekleri ve uygulamalarının yapıldığı mesleki bir ortam sağlar. Bu ortamlarda (TÜRMOB, 2015:109):

- Hizmetin sunulduğu ortamın farkında olmak,
- İşletmelerin nasıl çalıştığı ve mesleki iş ilişkilerine ilişkin kuruluşların anlayışlarının arttırılması,
- Muhasebe işleri ile diğer işletme işlemleri ve faaliyetlerini ilişkilendirme kabiliyetinde olma,
- Uygulamada ve gerçek yaşamda uygun mesleki değerler , etik ve tutumlar geliştirme,
- Gözetimin uygun seviyelerine göre, sorumluluğun ilerleyen düzeylerde geliştirilmesi fırsatına sahip olmak.

6.1.6. IES 6: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yeterlilik Değerlendirilmesi

İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yeterlilik Değerlendirilmesi (Yürürlük Tarihi: 1 Temmuz 2015): IFAC üyesi meslek kuruluşların amacı, muhasebe meslek mensubunun bir görevi yerine getirmesi için ihtiyaç duyulan ve belirli bir düzeyde mesleki yeterliliği elde etmiş meslek mensubu adaylarının değerlendirilmesini yapmaktır. Bu IES Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) üyesi meslek kuruluşlarına yöneliktir (IES-6, md.7).

IES 6 daha çok, muhasebecilik mesleği ile ilgili bilgi ve becerilerin yeterli olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılacak sınavların ne şekilde olacağına yöneliktir (Bozkurt, vd., 2013:67).

Mesleki yeterliliğin kazanılıp kazanılmadığının resmi olarak ortaya çıkarılması için IFAC üyesi mesleki kuruluşu, İMG sırasında ortaya çıkacak bir veya birden fazla değerlendirme yapabilir ve bu değerlendirmeleri derleyerek faydalanabilir. Bu değerlendirmeler (<http://www.iaesb.org>, E.T:05.04.2016):

- İMG sonunda yapılan tek birçok disiplinli sınav,

- İMG genelini kapsayacak şekilde yapılan ve mesleki yeterliliğin belirli alanlarına odaklanmış sınavlar,
- İMG genelini kapsayacak şekilde yapılan sınavlar dizisi ve iş yeri değerlendirmeleri.

Standardın kapsamına bakıldığında değerlendirme faaliyetleri, mesleki yeterliliğin belirli alanlarını değerlendirmek için kurgulanmış olan faaliyetlerdir. Değerlendirme İMG sırasında birçok paydaş tarafından yapılabilmektedir. Bunlar IFAC üyesi meslek kuruluşu, işverenler, düzenleyiciler, yetkilendirme kuruluşları, üniversiteler, yükseköğretim vb, olabilir. Değerlendirme faaliyetleri sınırlı olmamakla birlikte şu örnekleri kapsamaktadır (TÜRMOB, 2015:121):

- Yazılı sınavlar
- Sözlü sınavlar,
- Tarafsız test,
- Bilgisayar destekli test,
- İşverenlerin yaptığı iş yeri yeterlilik değerlendirmesi,
- İş yeri faaliyetlerinin tamamlanmasıyla ilgili kanıtların belgelerin denetimi.

6.1.7. IES 7: Sürekli Mesleki Gelişim: Yaşam Boyu Öğrenme Programı ve Mesleki Yeterliliğin Sürekli Gelişimi.

Sürekli mesleki gelişim: yaşam boyu öğrenme programı ve mesleki yeterliliğin sürekli gelişimi (Yürürlük Tarihi: 1 Ocak 2014): Bu standart, mesleki yeterlilikleri geliştirmek ve sürdürmek suretiyle meslek mensuplarının müşterilerine, işverenlerine ve diğer paydaşlarına yeterli ve yüksek kaliteli hizmet vermeleri ve bu yolla kamunun mesleğe olan güvenini güçlendirmeleri için gerekli sürekli mesleki gelişimi (SMG) tanımlar (IES-7, md.1).

IES 7, muhasebe meslek mensubu ile ilgili yeterlilik sağlandıktan sonra, meslek mensuplarının mesleki yeterliliklerini ve hizmet kalitelerini korumak, geliştirmek ve sürekli hale getirmek amacıyla oluşturulmuştur (Bozkurt, vd., 2013:67).

Mesleki yeterliliği geliştirebilmek ve koruyabilmek adına sürekli mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunarak meslek mensuplarının sorumluluğunda olmakla birlikte bu standart bazı roller nedeniyle IFAC üye kuruluşlarını da hedefler. Bu roller (<http://www.iaesb.org>, E.T:05.04.2016):

- Yaşam boyu öğrenmeye yönelik muhasebe meslek mensupları arasında taahhüdü özendirme,
- Sürekli mesleki gelişim için gerekli olan fırsatlara ve kaynaklara muhasebe meslek mensuplarının ulaşmasını kolaylaştırmak,
- Kamu yararı adına muhasebe meslek mensuplarının mesleki yeterliliğini geliştirmeleri ve korumaları için uygun ölçme, izleme ve uyum prosedürlerinin geliştirilmesi ve uygulamaya geçirilmesi ile ilgili kurallar sonucu ortaya çıkmış olan şartları uygulamak

Bu standardın kapsamı; eğitim, staj, ve öğrenmeye ek olarak, SMG ayrıca koçluk ve üstatlık, örgütlenme, gözlemlene, geri bildirim ve yansıtma ile bilginin özyönetimi yapılandırılmamış edinimi gibi öğrenme ve gelişim faaliyetlerini de içine almaktadır. SMG 'nin elde edilmesinin ölçümü üç farklı yaklaşımla başarılabilmektedir (TÜRMOB, 2015:129):

- Çıktı- esaslı yaklaşım- muhasebe meslek mensubunun öğrenme sonuçlarını kullanarak, mesleki yeterliliklerini geliştirdikleri ve koruduklarını göstermesini isteyerek,

- Girdi-esaslı yaklaşımlar- meslek yeterliliği geliştirebilmek ve koruma altına alabilmek adına meslek mensuplarına bir öğrenme faaliyeti belirleyerek,
- Karma yaklaşımlar- girdi esaslı ve çıktı- esaslı yaklaşımların faktörlerini birleştirerek, gerekli öğrenme faaliyetlerinin miktarını belirleyerek ve sonucu göstererek muhasebe meslek mensubunun mesleki yeterliliğini geliştirir ve korur.

6.1.8. IES 8: Denetçiler İçin Yetkinlik Kuralları

Denetçiler İçin Yetkinlik Kuralları (TYT: 1 Temmuz 2016): Bu Standart özel çevrelerde ve iş kollarında çalışanlarda dahil olmak üzere denetçiler için yeterlilik kurallarını ortaya çıkarır. Standardın amacı, meslek mensuplarının ehil denetçiler olmak üzere sürekli mesleki gelişimlerini daha fazla geliştirecekleri ve devam ettirecekleri belirli yetenekleri edinmelerini sağlamak ve mesleki yeterliliği geliştirmektir (IES-8, md.9)

IES 8, denetçilerin görevlerini en iyi şekilde yerine getirebilmesi ve kamu çıkarlarının korunabilmesi için, denetçilerin yeterli eğitime ve beceriye sahip olmalarının gerektiğini ortaya koymaktadır. IES 8; profesyonel muhasebecilerin, denetim uzmanı olmadan önce tamamlamaları gerektiği staj programı ile ilgili olarak da şunları dile getirmiştir; staj, muhasebecilerin edindikleri gerekli profesyonel bilgi, beceri ve değerleri, etik ve tutumları gösterebilecek kadar yeterli yoğunlukta ve uzunlukta olmalıdır. Ayrıca staj periyodunun önemli bir kısmı, finansal bilgilerin denetimi alanında olmalıdır (Bozkurt, vd., 2013:68).

IFAC üyesi meslek kuruluşları, denetçi olacak muhasebe meslek mensuplarının sahip olması gerekli özellikleri (TÜRMOB, 2015:151):

- Bir muhasebe meslek mensubu olarak ruhsatlandırılmış olmalarını,
- Bir lisans derecesi veya dengine sahip olmalarını,
- Bu kişilerin denetçi rolünü üstlenmeden önce IES 8 de açıklana tüm diğer şartlarını karşılamaları gereklidir.

6.2. Bologna Süreci ve Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimindeki Durum ve Gelişmeler

Bologna süreci ve bu süreçte yaşanan gelişmeler Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmış ve yüksek öğretim kurumların da ders müfredatları konusunda kolaylıklar sağlamayı hedef edinmiştir. Özellikle yüksek öğretim kurumlarında ön lisans, lisans ve yüksek lisans derslerine getirilen düzenlemeler açısından bu süreç önem arz etmektedir.

6.2.1. Bologna Süreci ve Gelişimi

1998 yılında Sorbonne' da Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere'nin Eğitim Bakanları düzenlemiş olduğu bir toplantıda, ortak bir yüksek öğretim fikrinin oluşturulması gerekliliği fikri ortaya atılmıştır. 1999 yılında 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorulu olana bakanları tarafından Bologna bildirisini imzalanmış ve böylece Bologna süreci resmi olarak başlamıştır (Çelik, 2012:100).

Yıllar itibari ile Bologna Süreci gelişim sağlama başlamış ve 2001 yılında Prog Bildirisi yayımlanmıştır. Bu bildiri ile üye ülke sayısı Türkiye' ninde içinde bulunduğu 33 ülkeye çıkartılmıştır. 2003 yılında Berlin Bildirisi, 2005 yılında Bergen Bildirisi, 2007 yılında Londra Bildirisi, 2009 yılında Leuven ve Louvain-la- Neuve Bildirisi,

2010 yılında Viyana Bildirisi, 2012 yılında Bükreş Bildirisi ve son olarak da 2015 yılında Erivan Bildirisi imzalanmıştır. Bütün bu bildirimler sonucunda Bologna süreci geliştirilmeye çalışılmış ve üye ülke sayısı da 48' e kadar yükseltilmiştir. Bologna sürecinin temel hedeflerinden altısı Bologna bildirisinde ilan edilmiştir. Bu hedefler (Terzi, vd., 2013:86-87):

- Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak (bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi),
- Yükseköğretimde Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek,
- Avrupa Kredi Transfer Sistemini (European Credit Transfer System, AKTS) uygulamak,
- Öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak,
- Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak,
- Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmektir.

Avrupa da yüksek öğretim alını yaratmak ve yüksek öğretimde gelişimi sağlamak amacı ile Bologna sürecine geçildiği görülmektedir. Bologna süreci' nin oluşturmayı hedef edindiği amaç, Avrupa Yükseköğretim Alanı içerisinde yer alan ülkelerin vatandaşlarının, yüksek öğretim görmek veya çalışmak amacıyla Avrupa da kolayca dolaşmalarını sağlamaktır. Bunun sebebi ise Avrupa'nın gerek yükseköğretim kurumları açısından gerekse iş imkanları açısından diğer ülkeler tarafından veya bölgelerindeki kişiler tarafından tercih edilir hale getirilmek istenmesidir (Terzi, vd., 2013:86). Bu bilgiler doğrultusunda Bologna sürecinin amacının ortak bir yükseköğretim alanı oluşturmak olduğu, hedefin ise üye ülkelere birinde alınan eğitimin bir başka üye ülkede eşdeğerliliğin daha kolay verilebilmesini sağlamak olduğu görülmektedir. Bu sürecin bir ülke içerisindeki yükseköğretim de olan müfredat farklılıklarını da ortadan kaldıracacağı görülmektedir. Bunların gerçekleştirilmesi için ise Bologna sürecinin ana fikri olan "*az zorunlu ders çok seçmeli ders*" sürecinin uygulanması gerekmektedir (Marşap, vd., 2015:645).

Türkiye'de Bologna sürecinin gelişimine bakıldığında ise bu sistemin 2004 yılında başlamış olduğu görülmektedir. Uygulamalar konusunda başta kademeli eğitim sistemine geçilmiş daha sonra ise öğrenci değişimi konularına önde başlanmıştır. İlerleyen süreçler içerisinde ise YÖK, Ulusal Ajans, Bologna uzmanları desteği ile yeterlilik çerçevesi, kalite, AKTS uygulamaları ve öğrenme kazanımları konusunda detaylı bilgilendirmeler ve toplantılar yapılarak sürecin benimsenmesi hususunda önemli adımlar atılmıştır. Bu belirtilen bilgilendirme ve toplantılara içinde, değişim, girişimcilik, inovasyon, uluslararasılaşma, hesap verebilirlik, şeffaflık gibi küreleşmenin getirdiği kavramlara da yer verilmiştir. Ayrıca bu sistem ile üniversitelerin temel işlevleri olan eğitim öğretim, bilimsel araştırma ve bunların toplumla paylaşılması ayrı ayrı düşünülmemekte üçü de birbiri ile iç içe geçmiş bir şekilde incelenmektedir (Elmas, 2012:138-139).

6.2.2. Bologna Sürecinin Muhasebe Eğitime Etkileri

Bologna süreci ile birlikte zorunlu ders sayısının azaldığı seçmeli ders sayısının ise arttığı görülmektedir. Bu sistemsel değişikliğin muhasebe derslerine etkileri de azımsanamayacak kadar olmuştur. Bologna süreci ile birlikte Muhasebe eğitimini içeren

muhasebe derslerinin aynı zamanda muhasebe mesleği için meslek mensubu yetiştiren bölümleri de etkilediği görülmektedir.

Yükseköğretim Kurulu verilerine göre Türkiye'de 193¹ üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerde bulunan fakültelerde, yüksekokullarda ve Meslek Yüksekokulların da yer alan ve mezuniyet aşamasına geldikten sonra iş piyasasında muhasebe meslek mensubu olabilecek muhasebe eğitimi veren birçok bölüm bulunmaktadır. Bu bölümlerin Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvencesi İlke ve Standartları kapsamında tanımlanmış olması gerekmektedir. Bologna sürecinde bir öğrencinin lisans düzeyinde mezun olabilmesi için 240 AKTS (her dönem 30 AKTS) almış olması ve bu aldığı derslerden başarılı ile geçmiş olması gerekmektedir. Bologna sistemi ile oluşturulan ders programlarının en az %25'i seçmeli olmak durumundadır. Bu bölümlerde hazırlanacak ders programların da seçmeli ve zorunlu derslerin muhasebe eğitimi amacına uygun olarak ve iş piyasasının beklentilerini karşılayacak düzeyde verilmiş olması gerekmektedir. Bunun yanında Bologna sürecine uygun olarak hazırlanacak ders programlarının iktisat, hukuk, maliye, işletmecilik, matematik, edebiyat, müzik ve tiyatro gibi genel eğitim derslerine muhasebe dersleri kadar yer verilmelidir. Aksi takdirde muhasebe eğitimi almış olan öğrenciler iş piyasasının ihtiyaçlarını karşılamak noktasında eksik kalacaktır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007:117).

Bologna süreci yükseköğretim kurumlarına bağlı üniversitelerin eğitim sistemine yenilikler getirmiş durumdadır. Bu yeniliklerden etkilenen bölümlerden biride muhasebe eğitimi verilen bölümlerdir. Yenilikler dikkate alındığında, üniversitelerin ders müfredatlarına muhasebe ile ilgili çok sayıda seçmeli dersler koymak gerekmektedir. Bunun ölçütü ise; üniversitenin çalışan öğretim elemen sayısı ve fiziki kapasitesi belirlemektedir (Terzi, vd., 2013:87).

Bologna sürecinin uygulanması aşamasında özellikle muhasebe eğitimi verilen bölümlerde alt anabilim dallarının da ortaya çıkmasından dolayı "zorunlu derslerin" belirlenmesi aşamasında önemli sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Bu sıkıntılarla birlikte muhasebe eğitimi alan bölümlerin muhasebe mesleğini yapmaları aşamasında yeterli olup olmadıkları sorusunu akıllara getirmektedir. Bu sürecin muhasebe iş piyasasını oluşturan üniversite mezunlarının mesleğini icra ederken muhasebe temellerinin üniversitede atılıp atılmadığın da sorusunu da ortaya çıkarmaktadır. Bologna süreciyle iş piyasasını oluşturacak olan muhasebe meslek mensuplarının üniversitelerde aldıkları muhasebe eğitimi sırasında mutlaka yeterli ve nitelikli mesleki bilgilerin verilmesinin gerekliliği amaçlamalıdır (Marşap, vd., 2015:646).

6.2.3. Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitiminin Durumu ve Gelişmeler

Türkiye'deki yüksek öğretim kurumları incelendiğinde muhasebe eğitimi ile ilgili derslerin ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere dört farklı seviyede yapıldığı görülmektedir. Birçok muhasebe dersleri, Meslek Yüksekokulları, İktisadi İdari Bilimler, Siyasal Bilgiler Fakülteleri tarafından verilmektedir. Aynı zamanda bazı Hukuk Fakülteleri bünyesinde genel muhasebe dersleri seçmeli olarak birinci sınıflarda okutulmaya başlanmıştır. Ön lisans düzeyinde özellikle muhasebe bölümlerinde, lisans düzeylerinde ise özellikle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İşletme Bölümlerinde ve 4 yıllık uygulamalı bilimler yüksekokulların muhasebe bölümlerinde, yüksek lisans ve doktora ise Muhasebe ve Finansman anabilim dallarında muhasebe derslerinin ağırlıklı olarak verildiği görülmektedir.

¹ 19.04.2016 tarihi itibarıyla.

6.2.3.1. Ön Lisans Programlarında Muhasebe Eğitiminin Durumu ve Gelişmeler

Türkiye’de muhasebe eğitimi, yoğun olarak üniversitelerin ön lisans programların da işletmecilik ve muhasebecilik ile ilgili bölümlerinde verilmektedir. Muhasebe alanında eğitim veren ön lisans programlarının dersleri zorunlu ve seçmeli dersler olarak iki gruptan oluşmaktadır. Ön lisans programları da iki yıl ve bu iki yıl içerisinde dört yarıyıl olarak eğitim verilmektedir (Yürekli ve Gönen, 2015:306).

Ön lisans eğitimi veren meslek yüksekokulları, genel olarak iş piyasasının yetişmiş iş gücü ve ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere kurulan eğitim kurumlarıdır. Bu programlarda muhasebe eğitimi veren bölümlerin amacı, özellikle işletmelerin ön muhasebe elemanı ihtiyacını karşılamaya yönelik olup, bu eğitimi alan bireyler eğitimlerine örgün veya yaygın eğitim yolları ile devam edip kariyer gelişimlerini ilerletme şansına da sahip olmaktadır (Özdemir, 2010: 15).

Günümüzde muhasebe eğitimi veren ön lisans programlarına bakıldığında program sayılarının ve öğrenci sayılarının sürekli olarak artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Artan öğrenci sayısının yeni kaynak ihtiyacı ortaya çıkarması nedeniyle, bu programlarda eğitimde nitelik sorunu ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla eğitimde kalitenin sürdürülebilmesi büyük öneme sahiptir ve artan ihtiyaca paralel olarak eğitim programlarının ihtiyaca göre yenilenmesi, eğitmen ve donanım eksikliklerinin giderilmesi ve eğitime ayrılan kaynakların daha etkin kullanımı ihtiyacı devam etmektedir (Gençoğlu ve İşseveroğlu, 2010: 29).

Ön lisans programlarında uygulanan eğitim programının içeriklerini oluştururken mutlaka ilgili sektörlerle veya iş piyasası ile yakın işbirliği içerisinde olunmalıdır. Üniversitelerin, iş piyasası ile ilişkilerin istenilen düzeyde bulunmaması, mesleki ve teknik eğitimde yaşanan sorunlardan biri olarak görülmektedir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve üniversiteler, iş piyasası ile bazı işbirliği protokolleri imzalamalarına ve ortak toplantılar düzenlemelerine rağmen piyasası ile işbirliğinde yeterli bağlantılar kurulamamıştır. Bu durum ise iş piyasasının taleplerine uygun nitelikte ara eleman yetiştirmede sorunlara yol açmaktadır. Bütün bunlardan yola çıkarak mesleki ve teknik öğretimde eğitim programlarının oluşturulmasında ve periyodik olarak güncelleştirilmesinde iş piyasasının meslek elemanı istihdamında nitelik olarak verdiği önceliklerin iyi bilinmesi gerekmektedir (Yürekli ve Gönen, 2015:306).

6.2.3.2. Lisans Programlarında Muhasebe Eğitiminin Durum ve Gelişmeler

Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi, üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri, İşletme Fakülteleri, İktisat Fakültelerinin ilgili bölümlerinde zorunlu ve seçmeli ayrıca hukuk fakültesinde seçmeli ders olarak verilmektedir. Lisans programlarında muhasebe ve bunlara ilişkin konularda verilen eğitim, öğrencilere zorunlu ve seçmeli olarak verilmekte ve öğrencilere teorik ve teknik muhasebe bilgisi, entelektüel beceriler ve etik ve mesleki değer konularına ilişkin bilgi kazandırmayı amaçlamaktadır. Mesleğin zorunlu teknik temeli olarak kabul edilen muhasebe, finans ve bunlara ilişkin konuları şunlardır (Aydın, 2007: 44):

- Muhasebe temel bilgileri ve muhasebe mesleği yasal bilgileri,
- İç ve dış bilgi kullanıcıları için işletme faaliyetlerinin ve mali durumunun raporlanmasının içeriği, yapısı, anlamı ve bunlara ilişkin kavramlar,
- Türkiye muhasebe standartları, Türkiye finansal raporlama standartları, denetim standartları ile ilgili bilgiler,

- Muhasebe sıralamaları, kuralları,
- Planlama ve bütçeleme, maliyet yönetimi, kalite kontrol, performans ölçümü ve kıyaslama konularını kapsayacak biçimde yönetim muhasebesi,
- İşletme varlıklarının güvenliği ve finansal verilerin doğruluk ve dürüstlüğüne sağlayan kavramlar, yöntemler ve kontrol süreçleri,
- Vergi ve verginin finansal ve yönetsel kararlara etkisi,
- Menkul değerler ve şirketler hukuku dahil işletmeleri ilgilendiren hukuksal yapı,
- Denetim ve diğer garanti hizmetlerinin yapısı- risk değerlendirme, hata belirleme ve bunları ortaya çıkaran entelektüel ve süreçsel temeller dahil,
- Finans ve finansal yönetim bilgisi - finansal tablolar analizi, finansal araçlar, ulusal ve uluslararası sermaye pazarları, ve kaynak yönetimi dahil,
- Muhasebecinin sorumlulukları ve etiksel değerleridir.

Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi derslerine genel olarak bakıldığında şu derslerden oluştuğu görülmektedir:

- Genel Muhasebe
- Şirketler Muhasebesi
- Yönetim Muhasebesi
- Maliyet Muhasebesi
- Vergi Mevzuatı ve Uygulaması
- Denetim İlke ve Teknikleri
- Uluslararası Muhasebe
- Bilgisayarlı Muhasebe
- Finansal Tablolar Analizi
- Banka Muhasebesi

Yukarda sayılan dersler dışında farklı isimlerde olan ancak genel olarak aşağıdaki içerikleri kapsayan derslerin okutulduğu görülmektedir. Okutulan derslerin içeriklerine bakıldığında genel muhasebe ve dönem sonu dersleri için:

- Tek düzen muhasebe kavramları ve tanımları,
- Yevmiye maddeleri (fişleri) ve madde (fiş) kayıtları,
- Ticari belgelerin tanımlanması ve sınıflandırılması,
- İşletme tanımı, türleri ve amaçları,
- Tekdüzen hesap planı oluşturma,
- Tekdüzen muhasebe sistemine göre dönem sonu işlemleri,
- Amortisman hesaplama ve amortisman kaydı,
- Değer düşüklüğü ve değer düşüklüğüne karşılık ayrılması,
- Döviz kuru işlemleri,
- Banka işlemlerinden doğan faiz, vade farkı, kur farkı hesapları Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları/ Türkiye Denetim Standartları.

Vergi dersleri ile ilgili içerikler:

- Ticaret, borçlar, kurumlar, gelir, katma değer vergisi vb. yasal mevzuatların yorumlanması ve uygulanması,
- Gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi beyannamesi düzenlenmesi,
- İşletmelere sağlanan vergi avantajları,
- Vergi iadeleri, iskontoları,

Diğer dersler ile ilgili içerikler:

- E- fatura düzenleyebilme ve E-defter kullanabilme,

- Tekdüzen muhasebe sisteminde 7/a ve 7/b maliyet muhasebesi seçeneklerine göre kayıtların yapılabilmesi,
- Online muhasebe paket programları,
- Sermaye şirketlerinin muhasebe işlemleri,
- Menkul kıymet (hisse senedi, tahvil- bono) tanımı ve kayıtları,
- Finansal tablo türleri,
- Finansal analiz teknikleri ve yorumlanması
- Konsolide finansal tabloların hazırlanması,
- Finansal piyasalar ve gelişimleri,
- Bağımsız denetim ile ilgili yasal mevzuatlar,
- İç kontrol ve iç denetim,
- Bağımsız dış denetim,
- Mali denetim (vergi denetimi),
- Hata, hile denetimi ve kontrolü olarak genellenmektedir.

6.2.3.3. Yüksek Lisans ve Doktora Programlarında Muhasebe Eğitiminin Durum ve Gelişmeler

Yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilen muhasebe eğitimi; genellikle muhasebe ve finansman anabilim dalı bünyesinde akademik hayata yönelik elemanlar yetiştirmek amacıyla verilmektedir

Yüksek lisans düzeyinde verilen eğitimin genel amacı öğrencilere lisans düzeyinde öğrendiği konular hakkında daha detaylı bilgiler vererek uzmanlaşmalarını sağlamaktır. Özel amacı ise öğrencileri muhasebe alanında bilimsel araştırmalara yöneltmek, bu konudaki yaratıcılıklarını artıracak formasyonu sağlamaktır. Doktora düzeyinde verilen eğitimin genel amacı konu hakkında detaylı bilgisi olan öğrencilerin hem uygulama hem de teorik anlamda ileri düzeyde çalışmalar yapmasını ve bilgi edinmesini sağlamaktır. Özel amacı ise literatüre, evrensel muhasebe bilimine katkı sağlayacak ve çağdaş bilimsel yenilikleri yansıtmaya özelliği gösteren çalışmalar kazandırmaktır (Çaldağ, vd., 2004:15).

Yüksek lisans ve doktora eğitimin amaçları özellikle öğretim elemanları açısından düşünüldüğünde geleceğin öğretim elemanlarını yetiştirmek ve ekollerin devam ettirebilmek olduğu görülmektedir. Yüksek lisans ve doktora eğitiminde kalitenin yükseltilmesi ise öğrenci sayısının yani yeterlilikleri sağlamış öğrenci sayısının artırılması ve öğretim elemanlarının kullandığı yöntemlerle alakalıdır. İlk olarak yüksek lisans sonra ise doktora eğitimi; yüksek nitelikli insan gücü ve bilim adamı yetiştirme aşamaları olarak görülmektedir. Bu eğitimlerle ulaşılmaya gereken hedefler ise(Aydın, 2007:42):

- Kişilere bağımsız araştırma yapmak, araştırma metodolojisi ve felsefesi ile ilgili bilgiler vermek,
- Bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapmak, görüş bildirmek,
- Bilime yenilik getirmek, evrensel düzeyde bilgi üretmek,
- Yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirlemek,
- Kişilere yeni teknolojilere uyum sağlayabilecek bilgi ve becerileri kazandırmak,
- Kendi başına bir araştırmayı planlayacak, yürütecek ve sonuçlandıracak düzeyde eğitilmiş insan yetiştirmek,
- Öğrenmeyi öğretmek,
- İletişim yeteneklerini geliştirmek şeklinde sıralamak mümkündür.

7. İŞ PİYASASI VE PİYASANIN ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ

Bu bölümde muhasebe ile ilgilenen iş piyasası hakkında bilgiler verilmiş; ayrıca iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi ile iş piyasası işbirliğinin önemi, üniversiteler ve iş piyasası açısından işbirliğinin yaraları konularına yer verilmiştir.

7.1. İş Piyasası

Muhasebe eğitimi ile ilgilenen iş piyasasını işletmeler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Büroları ve Yeminli Mali Müşavir bürolarından oluşturmaktadır. İşletmelerde de işletme içi muhasebe servisleri aracılığı ile ya da işletme dışında Serbest Muhasebeci Mali Müşavir büroları aracılığı muhasebe işlemleri yerine getirilmektedir.

7.1.1. İşletmelere İlişkin Bilgiler

Muhasebe eğitimini en büyük etkilerinin görüldüğü "ticari işletmeler" kısaca "işletmeler" iktisadi anlamda tanımlanmaktadır. Buna göre işletme; kar elde etmek için işgücü, para, hammadde ve malzeme gibi unsurları bilinçli ve istemli bir şekilde bir araya getirerek; mal veya hizmet üreten ve pazarlayan iktisadi birim olarak tanımlanmaktadır. Muhasebe alanında "işletme terimi" iktisadi anlamdaki işletme ile eşdeğerde kullanılmaktadır. Türk ticaret kanunu madde 11'e göre "ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletme olarak tanımlanmaktadır (Yücel, 2016:28).

Genel bir yaklaşım içinde işletmeyi; " kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile üretim faktörlerini uyumlu bir biçimde bir araya getirerek, ekonomik mal ve hizmet üretmek için faaliyette bulunan kuruluş" şeklinde tanımlamak mümkündür (Can, vd., 2005:11).

İşletme geniş anlamda " başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere mal veya hizmet üreten ekonomik birim (iktisadi unite) dir. Dar anlamda ise "başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere mal veya hizmet üretmek ve sahibine kar sağlamak faaliyetleri gösteren iktisadi birimdir" (Mucuk, 2003:25).

Bütün bu tanımlardan yola çıkarak işletmenin tanımlarını içeren unsurları şöyle sıralanmaktadır (Şimşek, 2012:26):

- İşletme, her şeyden önce toplumsal bir işbirliği sistemidir.
- İşletme ekonomik bir birim olarak ortaya çıkmaktadır. Yani en az emek kanunu gereğince faaliyette bulunmaktadır ve bu faaliyet sonucunda uygun bir kar sağlamayı hedef edinmektedir.
- İşletmenin temel amacı, insanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek mal ve hizmet üretmektir.
- Son olarak ise işletme ekonomik bir birim olmanın yanında teknik bir birim olanakta faaliyette bulunur.

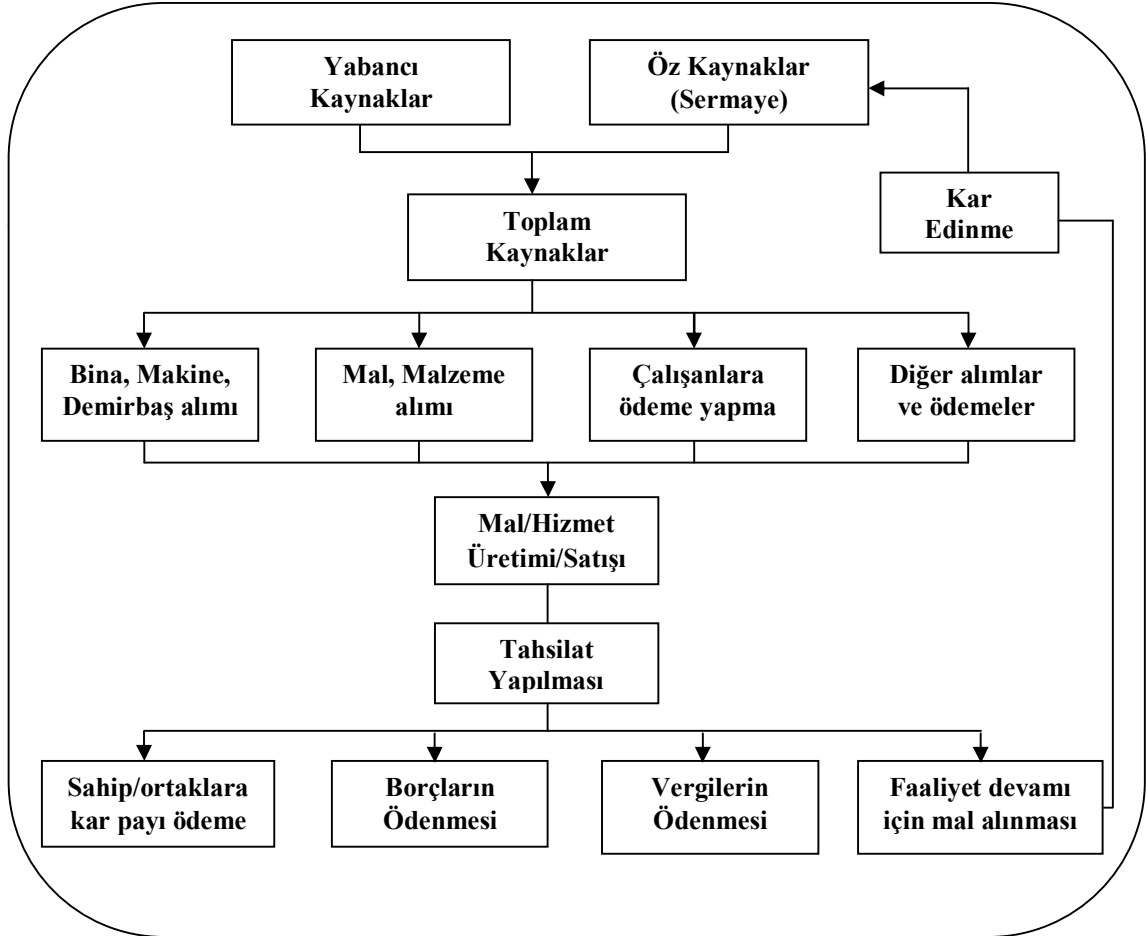
İşletmeler amaçlarını gerçekleştirmek için birçok faaliyette bulunmak durumundadır. Bu faaliyetler muhasebe eğitimi kapsamında ele alındığında tek düzen hesap planına göre aşağıdaki gibidir:

Tedarik: Stok (İlk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal vd.) ve duran varlık tedariki, üretim (mal-hizmet), genel yönetim, pazarlama satış

dağıtım, araştırma ve geliştirme, finansman. İşletmeler bahsedilen faaliyetleri, ilgi alanlarına göre tamamını veya bir kısmını yerine getirirler (Yücel, 2016:30).

Tanımları verilen ve unsurları açıklanan işletmenin muhasebe ile ilgili yönü ise parasal hareketlerle ilgilidir. İşletmelere giren üretim faktörleri ve işletmelerden çıkan mal ve hizmetler paraya çevrilir ve bunların parasal tutarları muhasebe anlamında kayıtlara geçirilir.

İşletmelerin amaçlarını gerçekleştirmek için ortaya koydukları temel faaliyetleri, Şekil 7.1. de gösterilmiştir.

Şekil 7.1. İşletmelerde temel faaliyetler (Albrecht, vd.,2011:7; Akt. Kaygusuz, 2015:7)

Şekil 5.1. deki faaliyet döngüsü; işletme sahip veya ortaklarının koydukları öz kaynaklar (sermaye) ve zaman içerisinde sağladıkları kısa vadeli veya uzun vadeli yabancı kaynaklarla birlikte kullanılmak üzere bina, makine, demirbaş, arazi ve arsa vs. maddi duran varlıklarının yanı sıra, satmak üzere veya üretimde kullanılmak üzere mal veya malzeme alımı yine diğer alımlar ve ödemelerle başlamaktadır. Bu faaliyet döngüsünün gerçekleşmesi adına ise çalışanlarına ödemeler yapmaktadır. Bu alım veya ödemelerin ana amacı ise mal/hizmet üretmek ve satmaktır. Mal ve hizmet satışlarının gerçekleşmesi ile birlikte tahsilatın yapılması sağlanmaktadır. Bu tahsilatlar çek, senet, alacak vs. şekillerde yapılmaktadır. Tahsilat aşamasından sonra ise mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan borçların ödenmesi, vergilerin ödemesi ve işletme faaliyetlerinin devamı için yani Şekil 5.1. deki döngünün sağlanması için yeniden mal

alınması son olarak da kalan tutarların işletme sahip/ ortaklarına dağıtılması şeklinde gerçekleşmektedir.

7.1.2. Türkiye'de Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavir Dağılımları

Türkiye sınırları içerisinde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) verilerine göre meslek mensuplarının dağılımı 21.03.2016 tarihi itibarıyla aşağıdaki gibidir:

Serbest Muhasebeci sayısı:	9330
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir sayısı:	87,284
Yeminli Mali Müşavir sayısı:	<u>4699</u>
Toplam	101.313

Yeminli mali müşavirler, Türkiye' de 8 ilde kurulu olan Yeminli Mali Müşavirler Odalarının üyeleridir. Bunların dışında olan ve büyük çoğunluğu oluşturan Serbest Muhasebeciler ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Türkiye'de 77 ilde kurulu olan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Odalarının üyeleridir.

7.1.2.1. Meslek Mensuplarının Cinsiyete Göre Dağılımları

Tablo:7.1.Meslek Mensubu Cinsiyet Tablosu (<http://www.turmob.org.tr/>)

CİNSİYET	SM SAYISI	SMMM SAYISI	YMM SAYISI	ORTALAMALAR
ERKEK	8237	62115	4343	%74
KADIN	1693	25169	356	%26
TOPLAM	9930	87284	4699	%100

Serbest Muhasebeci meslek mensuplarından 8237 kişi erkek, 1693 kişi ise kadındır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerden ise 62115 kişi erkek 25169 kişi kadındır. Yeminli Mali Müşavirlerden ise 4343'ü erkek 356 kişi kadındır. Toplamda ise 74695 Erkek ve 27218 Kadın meslek mensubu vardır.

7.1.2.2. Meslek Mensuplarının Kütüğe Kayıtlı Olanlar - Olmayanlar Göre Dağılımları

Tablo 7.2. Meslek Mensuplarının Kütüğe Kayıtlı Olanlar - Olmayanlar Tablosu (<http://www.turmob.org.tr/>)

ÜNVAN	SERBEST SAYISI	BAĞIMLI SAYISI	ORTALAMALAR
SM	4794	5136	%10
SMMM	47275	40010	%85
YMM	2529	2170	%5
TOPLAM	54598	47316	%100

Serbest muhasebecilerden 5136 kişi bağımlı çalışırken yani bir işletme bünyesinde çalışırken 4794 kişi ise serbest çalışmaktadır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerden 40010 kişi bağımlı çalışırken yani bir işletme bünyesinde çalışırken 47275 kişi ise serbest çalışmaktadır. Yeminli Mali Müşavirlerden 2170 kişi bağımlı çalışırken yani bir işletme bünyesinde çalışırken 2529 kişi ise serbest çalışmaktadır.

İller bazında incelendiğinde ise özellikle göze çarpan illerden olan İstanbul'da meslek mensubu olarak çalışanların 20957 kişilik kısmı bağımlı yani bir işletme bünyesinde çalışırken 16810 kişilik kısmı ise serbest çalışmaktadır. Kahramanmaraş'ta

ise 192 kişi bağımlı çalışırken yani bir işletme bünyesinde çalışırken 336 kişi ise serbest çalışmaktadır.

7.1.2.3. Meslek Mensubu Eğitim Göre Dağılımları

Tablo 7.3. Meslek Mensubu Eğitim Tablosu (<http://www.turmob.org.tr/>)

OKUL TÜRÜ	SM SAYISI	SMMM SAYISI	YMM SAYISI	ORTALAMALAR
İLKÖĞRETİM	1072	394	0	%1,5
MESLEK LİSESİ	4491	8244	0	%12,5
ÖN LİSANS	1429	2856	0	%4
LİSANS	2889	71352	3699	%76
YÜKSEK LİSANS	47	4323	659	%5
DOKTORA	1	119	342	%1
TOPLAM	9929	87288	4700	%100

Muhasebe mesleğinde eğitim ile ilgili son olarak 2008 yılı 5786 sayılı yasal düzenleme yapılmıştır ile Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullarda lisans seviyesine ulaşmak olarak düzenlenmiştir. Tablo 7.3. verilen ilk öğretim, meslek lisesi ve ön lisans programları 2008 yılından önce meslek mensubu olanları göstermektedir. İlk öğretim mezunu meslek mensubu sayısı serbest muhasebeciler de 1072 ye kadar düşmüştür. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde ise 394 kişi olarak belirlenmiştir. Melek Lisesi Serbest Muhasebecilerde 4491 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde ise 8244 olarak görülmektedir. Ön Lisans mezunları Serbest Muhasebecilerde 1429 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde ise 2846 olarak görülmektedir. En büyük payı ise lisans mezunları oluşturmaktadır. buna göre lisans mezunları Serbest Muhasebecilerde 2889 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerde ise 71352 ve Yeminli Mali Müşavirlerde ise 3699 kişi olarak görülmektedir.

Yüksek lisans bitirmek özellikle staj döneminden bir yıl düşmesi adına son yıllarda tercih edilen bir program olmuştur. Tablo 7.3. de görüldüğü üzere yüksek lisans mezunu serbest muhasebeci 47 kişi, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ise 4323 kişi ve Yeminli Mali Müşavir sayısı ise 659 kişidir. Doktora mezunu serbest muhasebeci 1 kişi, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ise 119 kişi ve Yeminli Mali Müşavir sayısı ise 342 kişidir.

7.1.2.4. Meslek Mensubu Yaş Gruplarına Göre Dağılımları

Tablo 7.4. Meslek Mensubu Yaş Grupları Dağılım Tablosu (<http://www.turmobil.org.tr/>)

YAŞ ARALIĞI	SM SAYISI	SMMM SAYISI	YMM SAYISI	ORTALAMALAR
0-25 Arası	0	4	0	%0,003
26-30 Arası	14	2695	0	%2,657
31-35 Arası	66	14558	43	%14,38
36-40 Arası	392	18991	492	%19,49
41-45 Arası	774	16153	493	%17,09
46-50 Arası	1101	11313	552	%12,72
51-55 Arası	2145	8539	604	%11,07
56-60 Arası	2113	5941	611	%8,500
61-65 Arası	1551	4599	545	%6,568
66-70 Arası	929	2847	584	%4,277
71 ve Üstü	843	1662	776	%3,218
TOPLAM	9928	87302	4700	100,00

Meslek mensuplarının yaş aralıklarına bakıldığında Serbest muhasebeci olan meslek mensuplarının çoğunluğunun özellikle 51-55 aralığında olduğu görülmektedir. 46-65 yaş aralığında serbest muhasebeci meslek mensuplarının 6910 kişi olduğu görülmekte. Toplam serbest muhasebeci içerisinde %70'inin 46-65 aralığında olduğunu göstermektedir.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir yaş aralıkları bakıldığında en düşük 0-25 yaş aralığında 4 kişi olduğu görülmektedir. Burada 0-25 arasında kişi sayısının düşük olmasının sebebi lisans mezuniyetten sonra 3 yıl zorunlu stajın olmasıdır. En yüksek SMMM sayısının 36-40 aralığında belirdiği görülmektedir. Toplam SMMM içerisinde %22'inin 36-40 yaş aralığında olduğunu göstermektedir.

Yeminli Mali Müşavirliğin yaş aralıklarına bakıldığında ise en düşük 31-35 arasında 43 kişi olduğu görülmektedir. Aslında 0-30 yaş aralığında YMM olunamaması normal olarak görülmektedir. çünkü YMM olma şartlarında on yıl SMMM'lik yapmış olmak şartı vardır. En yüksek YMM sayısının 71 ve Üstü yaş aralığında belirdiği görülmektedir. Toplam YMM içerisinde 71 ve Üstü yaş aralığının payı %17 olduğu görülmektedir.

7.2. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri

İş piyasasını oluşturan muhasebe meslek mensupları ister bağımlı ister serbest çalışanlar ve işverenler olsun muhasebe işlemlerinin yapılması sırasında, muhasebe elemanlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu muhasebe elemanlarının seçiminde, alınan muhasebe eğitimleri önemli faktör olarak ortaya çıkmaktadır. İş piyasasının beklentilerini karşılayacak düzeyde muhasebe eğitimi almış, üniversite mezunu muhasebe elemanları, hem iş piyasasının iş ağırlığını hafifletecek, hem de iş bulma açısından daha şanslı olacaklardır (Kaya ve Daştan, 2004:4).

Günümüzde değişen iş piyasasının gereksinimlerini karşılamak için muhasebe uygulamalarında çok büyük değişiklikler gerekmektedir. Bu da muhasebe eğitiminin gelecekteki yönünü çok fazla etkileyecektir (Wells vd., 2009:403). Bununla birlikte değişen iş piyasası uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmeleri muhasebe uygulamalarını standartlaştırma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda iş piyasasındaki muhasebe departmanları Türkiye Muhasebe Standartları, uluslararası Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile uyumlu hale getirilmiştir.

Bir diğer bakış açısına göre teknolojik gelişmeler muhasebe faaliyetleri kapsamında iş yapma biçimlerini değiştirmiş, muhasebe ile ilgili işlemler elektronik ortam üzerinden gerçekleştirilmeye başlanmıştır. İşletmeler kağıt ve kalemlerden uzaklaşarak belge muhasebesinden internet üzerinden gerçekleştirilen otomatik kayıtların yapılması, muhasebe belgelerinin elektronik ortam üzerinden düzenlenmesi gibi gelişmeler yaşamaktadır (Hacırüstemoğlu, 2008:24).

İş piyasasının, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminde ulaşılmasını istediği amaçlar şu şekilde sıralanabilir (Uyar ve Yelgen, 2012:332);

- Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri doğrultusunda işletmelerde kayıt sisteminin oluşturulabilmesi,
- Temel muhasebe kavramları doğrultusunda öğrencilerin eğitilmesi ile işletme amaçlarına hızlı ve doğru ulaşılması,
- Oluşturulan muhasebe standartlarının işletmelere uygulanması ve geliştirilmesi,
- Muhasebe uygulama yöntemlerinin ve raporlama tekniklerinin öğretilerek doğru ve sağlıklı bilgi aktaracak bilgi üreterek yönetime aktarılması,
- Muhasebe uygulamaları ile ilgili güncel gelişme ve değişim izlenilmesi,
- Teknolojik gelişmelerin muhasebe uygulamalarına yansıtılması
- Yasal düzenlemelerde yapılan değişiklikler öğretilerek yetkinlik kazandırılması,
- Yönetim ile ilgilenen, yönetim muhasebesi dalındaki gelişmeleri izleye bilme yeteneğinin geliştirilmesi

Dünyadaki gelişmeler doğrultusunda iş piyasasının ihtiyacı olan iş gücünün eğitiminden bahsedildiğinde, ilk akla gelen üniversitelerde verilen eğitimidir. İş piyasasının üniversitelerdeki muhasebe eğitiminden beklentileri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Çürük ve Doğan, 2002a:122-124);

- Öğrenim gören öğrencilerin teorik bilgilerinin yanında öğrenim süreleri boyunca muhasebe alanında çalışan iş yerlerinde belirli sürelerle staj görülmesinin sağlanması ve bu stajların denetiminin yapılması, yani üniversitelerde teorik bilgilerin sürekli olarak uygulamalı programlar ile desteklenmesi,
- Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminde teorik eğitimin örnek olay çalışmaları ve uygulamalı programlar ile desteklenmesi,
- Üniversitelerin muhasebe eğitimi konusunda iş piyasasından gelen talepleri en kısa sürede cevaplaması, taleplerin zamanında karşılanmaması taraflar arasında iş birliği sağlanamayacaktır.
- Muhasebe eğitimi konusunda üniversitelerde lisansüstü gece eğitimleri yapılması gerekmektedir, böylece gündüz çalışmak zorunda kalan yöneticilerin lisansüstü eğitim alması sağlanacak ve muhasebe eğitimi konusundaki iş birliğinin adımları atılmış olacaktır.
- Muhasebe eğitimi konusunda üniversiteler ile iş piyasasını ortak projeler üretmesi gerekmektedir. Böylece üniversitelerdeki muhasebe eğitimi konusundaki birikimler iş piyasasına düzenli şekilde iletilecektir.
- Üniversitelerde muhasebe eğitimi konusunda paneller konferanslar ve seminerler düzenlenmeli ve bu toplantılara muhasebe ile ilgilenen yöneticilerin ve elemanların çağrılıp tecrübelerinden ve pratiğinden yararlanılmalıdır.

- Üniversitelerin iş piyasası ile iş birliği yaparak ihtiyaçlara uygun kaliteli eleman yetiştirmek için çağın gereklerine uygun olarak programlarında gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir.

Diğer bir bakış açısı ile iş piyasasının üniversitelerdeki muhasebe eğitiminden beklentileri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Korukoğlu, 1998:23);

- İş piyasasına eğitim programları ve iş birliğine ilişkin yayın ve bilgilerin gönderilmesi,
- İş piyasası ile iş birliğine girilecek işler konusunda daha fazla eğitim almak bilgisini arttırmak isteyen muhasebe elemanlarının bir lisansüstü program hazırlanarak iş piyasasına sunulması,
- Düzenli periyotlarla uygulamaya yönlendirecek yayınların artırılması,

Üniversitelerde verilen muhasebe eğitimini güncelleştirmek ve geliştirmek için aşağıda verilen 5 maddenin takip edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Cheng, 2007:585):

- Temel muhasebe, maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi ve denetim ders programına devamlı yer almalıdır.
- İş İngilizcesi, İngilizce görüşme, iletişim yetenekleri, e-ticaret, stratejik maliyet yönetimi ve ERP yukarıdaki derslere ek olarak verilmelidir.
- Öğrenciler ilgi alanlarına göre işveren ve ileri çalışma gruplarına bölünmelidir.
- Vaka çalışmalarına daha fazla vurgu yapılmalı ve yer verilmelidir.
- Daha esnek bir öğretim yılı tasarlanmalıdır.

7.3. Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitimi İle İş Piyasası İşbirliğinin önemi

Bilgi üretimi ve teknoloji geliştirme önemli miktarda sermaye yatırımı gerektiren faaliyetlerdir ve bunun finansmanı günümüzde, geçmişte de olduğu gibi, büyük oranda devlet tarafından sağlanmaktadır. Fakat bu alanlara aktarılan devlet kaynaklarının giderek azalması ve bu fonların elde edilmesi söz konusu olduğunda gittikçe artan rekabet, üniversitelerdeki araştırmacıları, araştırmaları için yeni kaynaklar ve sponsorlar bulmaya zorlamıştır. Böylece sanayinin üniversitedeki araştırma faaliyetlerine katkısı artmış ve üniversite iş piyasası işbirliği güçlenmiştir (Erdil, vd.,2013:99).

Diğer bir ifade ile bilgi üretim ve teknolojik gelişmelerin, hızlı olması sonucunda; özel sektör, kamu kesimi ve üniversitelerin de kendi bünyelerinde bazı dönüşümleri yapmaları gerekliliği doğmuştur. Özellikle ticari anlamda sert rekabetlerin yaşandığı iş dünyasında firmalar, piyasadaki etkinlikleri ve paylarını arttırmak ya da korumak için bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeye başlamışlardır. Benzer biçimde, üniversiteler de daha kaliteli eğitim verebilmek, bölgesel ve ulusal düzeyde toplumsal gelişmelere katkıda bulunmak amacıyla daha çok finansal kaynağa ihtiyaç duymaya başlamışlardır. Bunun sonucunda, bilim ve teknoloji üreten üniversiteler ile bunları üretim süreçlerinde kullanan ve finansal gücü olan özel sektörün bir araya gelerek sorunlarına çözüm bulmaları gerekliliği ortaya çıkmıştır (Peker vd., 2014: 108).

Geçmişte kar amacı gütmeyen üniversitelerin, kar odaklı olan özel sektör ile bu denli yakın ilişkilere girmeleri eleştirilirken, günümüzde bu tür işbirlikleri ile ortaya çıkan bilimsel çalışmaların, üniversite öğretim üyelerinin de gelişimine katkıda bulunduğu kabul edilmektedir (Yardımcı ve Müftüoğlu, 2015:818). Bu bağlamda

özellikle muhasebe eğitiminden beklentileri ortaya koyulan iş piyasasının üniversitelerle iş birliği yapmaları kaçınılmaz olacaktır.

7.4. Üniversiteler Ve İş Piyasası Açısından İşbirliğinin Yararları

Tablo 7.5. de iş piyasası ile işbirliği sonucunda üniversitelerin ve iş piyasasının elde edebilecekleri yararlar özetlenmiştir. Bu yararların finansal boyutlarına yönetim açısından boyutlarına ve akademik açıdan boyutlarına bakılmıştır.

Tablo 7.5. İş Piyasası İle İşbirliği Sonucunda Elde Edilen Yararlar (Üçler, 2014: 109; Yıldırım, 2014: 163; Erdil vd., 2013: 100; Yardımcı ve Müftüoğlu, 2015:818)

Üniversite Açısından Yararları

• Finansal Yararlar

- o Gelişmiş teknoloji/tesis/cihazlara erişim,
- o Akademisyenler için ek gelir,
- o Kurumsal mali özerkliğin kazanılmasına katkı,
- o Öğrenciler için staj/burs/iş olanağı,
- o Eğitim ve araştırma faaliyetleri için finansal destek,
- o Kamu fonlarına göre daha az bürokratik işlem içeren kaynak kullanımı.

• Yönetimsel Yararlar

- o Diğer üniversitelere karşı rekabetçi avantaj,
- o Kurumsal saygınlık,
- o Bölgesel kalkınma ve sorunların çözümüne katkı,
- o Birlikte çalışabilirlik kültürünün gelişmesi.

• Akademik Yararlar

- o Ders programlarının güncellenmesi,
- o Bilimsel yayın üretimine katkı,
- o Sanayideki profesyonellere erişim,
- o Çalışanlarına ve öğrencilere üniversitede öğrendiklerini sanayide uygulama tecrübesi.

Sanayici Açısından Yararları

• Finansal Yararlar

- o Araştırma faaliyetlerinde maliyet tasarrufu,
- o Vergi muafiyeti ve teşviklerden yararlanma,
- o Lisans ve patent maliyetlerinin paylaşılması.

• Yönetimsel Yararlar

- o Rekabet avantajı,
- o Kurumsal saygınlık,
- o Birlikte çalışabilirlik kültürünün gelişmesi.

• Üretimle İlgili Yararlar

- o Gelişmiş teknolojilerden erken haberdar olunması,
- o Yetkin personele ve bilimsel temellere dayanan çözümlere ulaşım,
- o İşbaşında eğitim imkanı,
- o Teknik altyapılar ile laboratuvarlara erişim,
- o Süreçlerin iyileştirilmesi ile kaliteli ve verimli üretim imkanı,
- o Temel ve uygulamalı araştırma sonuçlarına ulaşarak yeni ürün ve süreçlerin geliştirilmesi.

8. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM (KAHRAMANMARAŞ İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN İŞ PİYASASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA)

Bu bölümde, araştırmanın amacı yöntemi, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırmanın hipotezleri hakkında bilgi verilecektir.

8.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerine karşılama düzeyinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada pilot bölge olarak Kahramanmaraş' ta muhasebe ile ilgili iş piyasası seçilmiştir. İş piyasasını oluşturan Muhasebe meslek mensuplarının (Yeminli Mali Müşavirlerin, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin), Staj Dönemi Adayların ve Sanayici/Tacir/ İşverenlerin, Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden beklentilerini ortaya koymak araştırmanın temel amacıdır.

Daha önce yapılan literatür çalışmaları incelendiğinde, muhasebe eğitiminden beklentilerin lise, ön lisans ve lisans seviyesinde araştırıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra yine muhasebe eğitiminden beklenti ve algıların dersleri okutan öğretim elemanları düzeyinde ve işletmeler düzeyinde açıklandığı görülmüştür. Ancak yapılan çalışmalarda muhasebe eğitiminden beklentilerin meslek mensupları, staj dönemi adaylar, ve sanayici/tacir/işveren kapsamında ele alınmadığı ve incelenmediği görülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın alanda bir ilk olması önemlidir.

8.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada öncelikli olarak muhasebe, muhasebe mesleği, muhasebe eğitimi ve iş piyasası hakkında literatür taraması yapılmıştır. Bu literatür taraması sonucunda oluşturulan bilgiler veri toplanarak, iş piyasasına uygulanacak olan anket formu hazırlanmıştır.

Anket soruları ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra açık ve anlaşılır hale getirilmiştir. Anket formunda açık ve kapalı uçlu soruların yanı sıra, likert tarzı önermelere yer verilmiştir. Anketin açık ve kapalı uçlu ilk bölüm soruları iş piyasasında yer alan, muhasebe meslek mensupları (YMM, SMMM), staj dönemi aday, sanayici, tacir ve işverenin demografik özelliklerin belirlenmesi için sorulmuştur. Ayrıca ankette yer alan mesleklere dair onların tanınmasını sağlayacak hiçbir bilgi istenmemiştir. Böylelikle daha sağlıklı verilere ulaşmak amaçlanmıştır. İkinci ve üçüncü bölümlerde ise likert tarzı önermeler yer verilmiştir. Bu önermeler beklentiler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Araştırma, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerini karşılama seviyesini farklı değişkenler açısından belirlemeyi amaçladığı için bu araştırmada betimsel tarama modelinde ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çünkü tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir. Betimsel tarama modelleri kendi içinde iki bölüme ayrılmaktadır. Bu bölümler; genel tarama ve örnek olay taramalarıdır. İlişkisel tarama modeli genel tarama yöntemi içine giren bir yöntemdir. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkındaki genel yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006:55). Bu grup içinde yer alan ilişkisel tarama modelleri ise; iki ve daha çok değişken arasındaki

birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri için kullanıldığından bu tür araştırmalar için uygun görülmektedir (Cohen vd., 2000; Karasar, 2006:55).

8.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Kahramanmaraş'ta çalışan Muhasebe meslek mensupları (Yeminli Mali Müşavirler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler), muhasebe staj dönemi adayları ve sanayici/tacir/işverenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden basit tesadüfi, olarak seçilen 300 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma için toplamda 300 adet anket dağıtılmış ve 204 anket cevaplanarak geri dönüş sağlanmıştır.

8.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, alan yazın taraması yapılarak amaca en uygun olduğu düşünülen ölçekler kullanılmıştır. Araştırmada “İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları”, “İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri” ve "demografik özellikleri" içeren anket formu kullanılmıştır.

Araştırma örnekleminin dağılımlarının incelenebilmesi adına oluşturulan demografik özellikleri belirleyen kişisel bilgi formunda; mesleki unvan, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mezun olunan bölüm/program, muhasebe departmanında çalışan kişi sayısı, tecrübe süresi, ortalama gelir, Faaliyette bulunduğunuz alan, faaliyette bulunan ilçe, muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer ve muhasebe eğitiminde başarıyı yakalamak adına neler yapılmalıdır ile muhasebe eğitimi yaşamınıza ne gibi katkılar sağlamıştır şeklinde oluşan 14 önermeye yer verilmiştir.

Muhasebe eğitiminde verilen derslerin önem derecesinin belirlenmesi için Francisco ve Kelly (2002) tarafından geliştirilmiş olan ve Lin, Liu ve Xiang (2005) tarafından Çin'deki muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri belirlemek amacıyla da kullanılmış olan ölçek revize edilerek hazırlanan sorulara 10 tane muhasebe dersi yazılmış ve önem derecesini belirlemek için 1 den 10'a kadar sayılar verilmesi istenmiştir. 1.en önemli 2.3.4.5.6.7.8.9.10.en önemsiz seçeneklerine yer verilmiştir.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeği Altın (2009) tarafından geliştirilmiş ve bu araştırmada ölçek revize edilmiştir. Algılama ölçeği 28 önermeden oluşmaktadır. Algılama ölçeği kendi arasında alt boyutlara ayrılmıştır. Aşağıdaki tabloda alt boyutlar gösterilmiştir.

Tablo.8.1 Muhasebe Eğitimi Algılamalarının Alt Boyutlarının İlişkili Maddeleri

Ölçeğin Alt Boyutları	İlişkili Maddeler	Soru Sayısı
1. Genel Muhasebe	1,2,3,4,5	5 Madde
2.Dönem Sonu Muhasebesi	6,7,8,9,10	5 Madde
3.Vergi mev ve uyg	11,12,13,14	4 Madde
4. Bilgisayarlı Muhasebe	15,16,17	3 Madde
5. Şirketler Muhasebesi	18,19	2 Madde
6.Finansal Tablolar Analizi	20,21,22,23	4 Madde
7.Denetim İlke ve Teknikleri	24,25,26,27,28	5 Madde

Bu ölçeğin 1-5'i kapsayan 5 sorusu Genel Muhasebe dersi, 6-10'u kapsayan 5 sorusu Dönem Sonu veya Envanter Muhasebesi dersi, 11-14'i kapsayan 4 sorusu Vergi Mevzuatı ve Muhasebe Uygulamaları dersi, 15-17'i kapsayan 3 sorusu Bilgisayarlı Muhasebe dersi, 18 ve 19'u kapsayan 2 sorusu Şirketler Muhasebesi dersi, 20-23'ü

kapsayan 4 sorusu Finansal Tablolar Analizi dersi ve 24 den 28' e kadar olan 5 sorusu ise Denetim İlke ve Teknikleri dersi alt boyutlarına ayrılmıştır. Bu ölçekte 5'li likert 1.Kesinlikle Katılmıyorum, 2.Katılmıyorum, 3.Kararsızım, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerine yer verilmiştir.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ölçeği araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu ölçeğe ilişkin maddeler yazılırken literatür taraması yapılmış, beklentilere ilişkin kuramsal yapı ve bu kurumsal yapıya ilişkin hususlar dikkate alınmıştır. Ölçeğe ilişkin maddeler hazırlanırken bu özellikler göz önüne alınmış ve temsil edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra, başka araştırmacılar tarafından çeşitli konularda hazırlanan beklenti ölçekleri de incelenerek madde yazımı aşamasında yararlanılmıştır. Gerekli incelemeler yapıldıktan sonra iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentilerine ilişkin 35 madde yazılmıştır. Daha sonra bu ifadeler alan uzmanlarına da incelenmiş uzmanların önerileri doğrultusunda 5 madde ölçekten çıkarılmış ve gözden geçirilmiş 30 maddelik ölçek oluşturulmuştur. Yine bu ölçekte 5'li likert 1.Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3.Kararsızım, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerine yer verilmiştir.

8.5. Araştırmaya Pilot Çalışma Yapılması

Ölçek maddeleri oluşturulup uzman görüşü alındıktan sonra elde edilen ölçeğin son şekli Kayseri ilinde 250 sayıda meslek mensubuna (YMM,SMMM) ve staj dönemi adaya uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik testleri tekrar yapılmış olup ölçeğin benzer örneklem grupları için uygulanabilirliği sonucuna ulaşılmıştır.

8.6. Verilerin Setlerinin Çözümü ve Yorumu

204 katılımcının vermiş olduğu bilgiler doğrultusunda elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programına kodlanmıştır. Öncelikle güvenilirlik analizi yapılarak anketlerin güvenilirlik düzeyleri belirlenmiştir. Demografik bilgileri içeren istatistikî bilgiler birlikte frekans, aritmetik ortalama, önem derecesine göre karşılaştırma yapılmış ve ölçeklere dair bulgular, önermeler düzeyinde ayrı ayrı veri olarak toplanmıştır. Demografik bilgilerden bulunan değişkenler ile muhasebe eğitiminden algılamalar ve muhasebe eğitiminden beklentiler boyutları arasında anlamlı fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizleri yapılmıştır. Son olarak ise; genel muhasebe, dönem sonu işlemleri, vergi mevzuat ve uygulamaları, bilgisayarlı muhasebe, şirketler muhasebesi, finansal tablolar analizi ve denetime ilişkin algılamalar ile muhasebe eğitiminden beklentiler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için Pearson Korelasyon testi yapılmıştır.

8.7. Araştırmanın Hipotezleri

Anketler aracılığı ile toplanan veriler “Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerini karşılayıp karşılamadığını” tespit etmek amacı ile oluşturulan aşağıdaki ana hipotezi test etmekte kullanılmıştır.

H_0^1 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile mesleki unvan arasında anlamlı bir farklılık yoktur,

H_0^2 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile mesleki unvan arasında anlamlı bir farklılık yoktur,

- H_0^3 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^4 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^5 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_1^6 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^7 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^8 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^9 :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_1^{10} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{11} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{12} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_1^{13} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile mesleki deneyim ve tecrübe süresi arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{14} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile mesleki deneyim ve tecrübe süresi arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{15} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{16} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{17} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{18} :İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer arasında anlamlı bir farklılık yoktur,
- H_0^{19} :Genel muhasebe algılamaları düzeyi ile dönem sonu muhasebe işlemlerinin algılamaları düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur,
- H_0^{20} :Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları algılamaları düzeyi ile Bilgisayarlı Muhasebe algılamaları düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur,
- H_0^{21} :Bilgisayarlı Muhasebe algılamaları düzeyi ile Finansal tablolar analizi algılamaları düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur,
- H_0^{22} :Şirketler muhasebesi algılamaları düzeyi ile Finansal tablolar analizi algılamaları düzeyi anlamlı bir ilişki yoktur,
- H_0^{23} :Denetim ilke ve teknikleri algılamaları düzeyi ile Finansal tablolar analizi algılamaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur,
- H_0^{24} :Üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi algılamaları ile muhasebe eğitiminden beklentileri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

9. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI

Bu bölümde anketlerden elde edilen bulguların değerlendirilerek yorumlamasına yer verilmektedir.

9.1. Araştırmanın Güvenirliliği

Güvenirlilik değeri; bir ölçme aracının tekrarlanan ölçümlerde aynı sonucu verme derecesini gösterir (Baş, 2010:144). Katılımcılara uygulanan ölçeklerin güvenirlilik analizinde Alfa Modeli'nden (Cronbach Alpha Coefficient) yararlanmıştır. Alfa Yöntemi ölçekte yer alan soruların homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediğini araştırır. Ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı Alfa Katsayısı olarak adlandırılır. Hesaplanan Alfa Katsayısı birime ait toplam skorun, ölçekteki her bir soruya ait puanların toplanması ile elde edilen ölçeklerde, soruların birbirlerine olan benzerliğini veya yakınlığını ortaya koyan bir katsayıdır. Bu sayının negatif çıkması güvenirlilik modelinin bozulması anlamına gelir. Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirliliği şu şekilde yorumlanır (Kalaycı, 2006:405):

- $0.00 < \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir
- $0.40 < \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenirliliği düşük
- $0.60 < \alpha < 0.80$ ise oldukça güvenilir
- $0.80 < \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Katılımcıların anket formunda yer alan sorulara doğru cevaplar verip vermediğini inceleyebilmek için güvenirlilik analizi yapılmıştır. Güvenirlilik analizi sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 9.1. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Önergelerinin Güvenirlilik Analizleri

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Cronba ch's Alpha
1.Temel muhasebe kavramları hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,5343	428,477	,490	,949	0,950
2.Yevmiye maddeleri (fişleri) ve madde (fiş) kayıtları hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3039	430,833	,501	,949	
3.Ticari belgelerin tanımlanması ve sınıflandırılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,2745	427,520	,574	,948	
4.Muhasebe departmanı çalışanlarının işletmelerin amaçları ve mevcut durumlarını karşılaştırabilmeleri ve yorumlayabilmeleri hakkındaki bilgileri yeterlidir	83,3676	429,574	,512	,949	
5.Tekdüzen hesap planı hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,1225	432,000	,459	,950	
6.Tek düzen muhasebe sistemine göre dönem sonu işlemleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,2794	425,473	,557	,949	
7.Amortisman hesaplayabilme ve amortisman kaydı yapabilme hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,1373	424,927	,600	,948	

8.Değer düşüklüğü ve değer düşüklüklerine karşılık ayrılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3382	422,540	,627	,948
9.Döviz kuru işlemlerinin yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3971	422,891	,635	,948
10.Banka işlemlerinden doğan faiz, vade farkı, kur farkı hesaplarını yapabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3284	423,187	,660	,948
11.Türkiye muhasebe standartları/Türkiye finansal raporlama standartları/Türkiye denetim standartları hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,5000	425,000	,596	,948
12.Ticaret, borçlar, kurumlar, gelir, katma değer vergisi vb. yasal mevzuatların yorumlanması ve uygulamalarının yapılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3725	422,777	,640	,948
13.Gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi beyannamesi düzenlenmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,4804	420,271	,658	,948
14.İşletmelere sağlanan vergi avantajları hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,4853	423,404	,594	,948
15.E- fatura düzenleyebilme ve E- defter kullanabilme hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,7157	422,076	,587	,948
16.Tekdüzen muhasebe sisteminde 7/A ve 7/B maliyet muhasebesi seçeneklerine göre kayıtların yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3431	422,305	,669	,948
17.Bilgisayarlı muhasebe dersleriyle online muhasebe programlarının öğretilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3137	423,763	,586	,948
18.Sermaye şirketlerinin muhasebe işlemleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3088	421,210	,638	,948
19.Menkul kıymetler (hisse senedi, tahvil-bono) hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3971	419,364	,693	,947
20.Finansal tablo türleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,2647	416,826	,726	,947
21.Finansal analiz teknikleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3039	420,104	,702	,947
22.Konsolide finansal tabloların hazırlanması hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,6422	422,871	,675	,947
23.Finansal piyasalar ile ilgili gelişmeler hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,5441	418,860	,735	,947
24.Bağımsız denetimle ilgili yasal mevzuat hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,6127	422,120	,648	,948
25.İç kontrol ve iç denetim hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,6471	423,560	,652	,948
26.Bağımsız dış denetim hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,4902	422,635	,637	,948
27.Mali denetim (vergi denetimi) hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,5000	421,433	,636	,948
28.Muhasebe uygulamalarında meydana gelen hata hile vb. durumların kontrolü ve ortaya çıkarılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir	83,3627	421,750	,636	,948

Tablo 9.1. iş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları önermelerinin güvenilirlik analizine baktığımız da Cronbach's Alpha katsayısı 0,950 çıktığı görülmektedir. $0.6 < a < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir olduğu için bu ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek görülmektedir. Soruların silindiğinde ölçeğin güvenilirliğini nasıl etkilediğine baktığımızda; soruların silinmesi veya çıkartılması ölçek güvenilirliğini etkilemediği sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 9.2. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri Önermelerinin Güvenirlilik Analizleri

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Cronba ch's Alpha
1.Muhasebe meslek mensupları meslekleri ile ilgili ahlaki olmayan bir durumla karşılaştıklarında vicdanlarına göre hareket etmelidirler	118,5049	339,837	,280	,952	0,949
2.Muhasebe meslek mensupları mesleğin gerektirdiği matematiksel işlem becerisine sahip olmalıdır	117,8529	329,968	,681	,947	
3.Mesleğe ilişkin motivasyonu olmayan meslek mensupları başarılı olamazlar	117,8971	336,842	,527	,948	
4.Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin yatırım ve iş kaynaklarını doğru yönlendirebilmelidir	117,9265	335,940	,578	,948	
5.Muhasebe meslek mensubunun karar alma süreçlerini doğru yönlendirmesi gerekir	117,9118	334,189	,680	,947	
6.Muhasebe meslek mensupları bağımsız karar alam becerisine sahip olmalıdır	118,0196	334,798	,601	,947	
7.Muhasebe meslek mensupları yeniliklere açık olmalıdır	117,7549	334,432	,654	,947	
8.Muhasebe meslek mensupları mevzuatla ilgili değişiklikleri zamanında takip etmelidir	117,6912	332,737	,671	,947	
9.Muhasebe meslek mensupları takım çalışmasına yatkın olmalıdır	117,7157	336,392	,615	,947	
10.Her ne kadar masa başı bir iş olarak görülse de muhasebe mesleği takım çalışmasına gerektiren bir meslektir	117,7794	332,380	,681	,947	
11.Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin yatırım projelerini yürütebilme yeteneğine sahip olmalıdır	118,1863	330,024	,657	,947	
12.Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin işleri ile ilgili projelerde risk analizi yapabilmelidir	118,0392	335,772	,570	,948	
13.Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin finansal tablo analizlerini yapabilmelidir	117,8186	336,543	,629	,947	
14.Muhasebe meslek mensubu mükellefleri ile ilişkilerini her zaman sıcak tutmalıdır	117,8235	335,013	,606	,947	
15.Yabancı dili olan muhasebe meslek mensubu mesleğe ilişkin yenilik ve gelişmelere daha açıktır	118,2843	334,865	,493	,949	

16.Muhasebe meslek mensupları mükellefleri ile etkileşimlerinde beden diline öneme vermelidir	118,0392	337,801	,509	,948
17.Muhasebe meslek mensubu beden dilini doğru kullanmaya yönelik eğitim almalıdır	118,1667	332,524	,590	,948
18.Muhasebe meslek mensubu bir konuda karar verirken sır dışı bakış açısı ortaya koyabilmelidir	118,0784	335,235	,565	,948
19.Muhasebe meslek mensubu aldığı muhasebe eğitimi ile mesleki teori ve pratiği bir arada analiz etme yeteneği elde etmelidir	117,8088	334,057	,654	,947
20.Verilen muhasebe eğitimi, muhasebe meslek mensuplarının sosyal sorumluluk sahibi olmasını sağlamalıdır	117,8088	339,279	,567	,948
21.Verilen muhasebe eğitimi yazılı ve sözel iletişimi geliştirmelidir	117,9412	332,666	,708	,946
22.Verilen muhasebe eğitimi işlerin yüksek motivasyonla yapılmasını sağlamalıdır	117,8971	333,856	,664	,947
23.Verilen muhasebe eğitimi liderlik davranışının ortaya çıkmasına katkı sağlamalıdır	118,0196	333,625	,627	,947
24.Verilen muhasebe eğitimi mükelleflerin ve meslek mensuplarının sıra dışı bakış açısı geliştirmelerine katkıda bulunmalıdır	118,1471	329,082	,720	,946
25.Verilen muhasebe eğitimi analitik/eleştirel düşünme becerisini geliştirebilmelidir	117,9461	333,766	,637	,947
26.Verilen muhasebe eğitimi profesyonel kariyere yön verebilmelidir	117,9167	331,860	,715	,946
27.Verilen muhasebe eğitimi asgari ekonomik ve finansal okuryazarlık kazandırmalıdır	117,9118	336,150	,596	,947
28.Verilen muhasebe eğitimi sürekli öğrenme anlayışını geliştirmelidir	117,7843	334,406	,679	,947
29.Verilen muhasebe eğitimi sırasında bankacı, ekonomist, finans yöneticisi vb. başarılı paydaşlarla toplantılar tertiplenmelidir	117,8824	333,897	,655	,947
30.Verilen muhasebe eğitimi sırasında mevcut ve gelecekteki iş imkanları hakkında üniversite- kariyer günlerinde tanıtımlar yapılmalıdır	117,7304	337,646	,612	,947

Tablo 9.1 İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları önermelerinin ilişkin güvenilirlik analizine baktığımızda Cronbach's alpha katsayısı 0,949 çıktığı bu ölçeğin güvenilirliğinin de oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Soruların bir kısmı silindiğinde ölçeğin güvenilirliğini nasıl etkilediğine baktığımızda; soruların silinmesi veya çıkartılması ölçek güvenilirliğini etkilemediği sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 9.3. Ölçeklerin Güvenirlilik Analizi

Ölçekler	Önerme Sayısı	Alfa Değeri
İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Ölçeği	28	0,950
İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri Ölçeği	30	0,949

Yapılan güvenirlilik analizi sonuçlarına göre "İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları" ölçeğinin 0,950 ve "İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri" ölçeğinin 0,949 alfa değerleri ile oldukça güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

9.2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde ankete katılanların mesleki unvan, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mezun olunan bölüm/program, muhasebe departmanında çalışan kişi sayısı, tecrübe süresi, ortalama gelir, faaliyette bulunduğunuz alan, ilçe, muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer ve muhasebe eğitiminde başarıyı yakalamak adına neler yapılmalıdır ile muhasebe eğitimi yaşamınıza ne gibi katkılar sağlamıştır gibi demografik değişkenlere göre durumları ortaya konulmaktadır. Demografik değişkenlere ait veriler, aşağıda tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 9.4. Katılımcıların Mesleki Unvanlarına Göre Dağılımları

Mesleki Unvan	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Muhasebe Meslek Mensupları	60	29,4	29,4	29,4
Staj Dönemi Aday	75	36,8	36,8	66,2
Sanayici/ Tacir/ İşveren	69	33,8	33,8	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.1. de çıkarılan veriler göre araştırmaya katılan muhasebe meslek mensupları 60 kişi ile %29,4 kısmını oluşturmaktadır. Bu meslek mensuplarından 2 kişi YMM, 58 kişi ise SMMM olarak oluşmaktadır. YMM'lerin sayısının düşük olması Kahramanmaraş da aktif olarak faaliyette bulunan YMM'lerin 2 kişi olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda bütün YMM'lerin tamamına ulaşılmıştır. 75 kişilik kısım staj dönemi adaydan yüzde olarak %36,8 ve 69 kişinin ise sanayici/ tacir/ işveren yüzde olarak %33,8' lik kısmını oluşturdukları görülmektedir. Staj dönemi adaylara anketin uygulanması üniversitelerde verilen muhasebe eğitimini çok yakın zaman diliminde görmüş olmaları açısından öneme arz etmektedir.

Tablo 9.5. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları

Yaş	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
20-25	21	10,3	10,3	10,3
26-30	58	28,4	28,4	38,7
31-35	38	18,6	18,6	57,4
36-40	32	15,7	15,7	73,0
41 ve üzeri	55	27,0	27,0	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.2'den çıkarılan veriler göre ankete katılanların %10,3'ü 20-25, %28,4'ü 26-30, %18,6'sı 31-35, %15,7'si 36-40 ve %27,0'sinin ise 41 ve üzeri yaş aralığında bulunduğu görülmektedir. En fazla oranı 58 kişi ile 26-30 yaş arası katılımcılar

oluşturmaktayken, en düşük oranı ise 21 kişi ile 20-255 yaş arası katılımcılar oluşturmaktadır. Bu sonuçlara göre meslek mensubu olan katılımcıların 26-30 yaş aralığında arttığı ve genç kesimden oluştuğu görülmektedir. 41 ve üzeri yaş grubu da ise 55 kişi ile katılım oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9.6. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Erkek	179	87,7	87,7	87,7
Kadın	25	12,3	12,3	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9. 3'den çıkarılan veriler göre ankete katılanların 179 kişi ile %87,7'lik kısmının erkeklerden, 25 kişi ile %12,3'nün ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bu verilerden hareketle muhasebe eğitimi gerektirecek meslek dallarında erkeklerin çoğunlukta olduğu ve kadınların daha az sayıda yer aldıkları söylenebilir.

Tablo 9.7. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durum	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Evli	136	66,7	66,7	66,7
Bekar	68	33,3	33,3	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.7 'den çıkarılan veriler göre anketi katılanların medeni durumlarının; 136 kişinin (%66,7'sinin) evli olduğunu, 68 kişinin (%33,3'nün) bekâr olduğunu sonucuna verilmiştir.

Tablo 9.8. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumu	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Lise	28	13,7	13,7	13,7
Ön lisans	26	12,7	12,7	26,5
Lisans	122	59,8	59,8	86,3
Lisansüstü	28	13,7	13,7	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.8 'den çıkarılan veriler göre anketi katılanların eğitim durumlarının; %13,7'si 28 kişi ile lise, %12,7'si 26 kişi ile ön lisans, %59,8'i 122 kişi ile lisans, %13,7'si 28 kişi ile yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.. Örneklemin eğitim durumuna göre dağılımı tablosu incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun %59,8'nin (N=122) lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmektedir. Muhasebe mesleği ile ilgili 2008 yılında 3568 sayılı kanunda yasal düzenleme yapılmış ve mesleğin konusu, mesleğe giriş koşulları, staj süreleri ve meslek ile ilgili özel durumlar düzenlenmiştir. 2008 yılında yapılan 5786 sayılı yasal düzenleme ile muhasebe meslek mensupları ikiye ayrılmıştır. Bu düzenleme ile birlikte SM mesleği SMMM mesleği ile bütünleştirilmiştir. SMMM olabilmek için ise özel şartlarda bazı bölüm veya fakültelerde lisans mezunu olma şartı vardır. Tablodan çıkartılan verilerde 122 kişinin en yüksek oranla (%59,8) lisans mezunu olmuş olması, yukarıda bahsedilen kanundan kaynaklanmaktadır. Son yıllarda lisansüstü eğitim durumunun artması lisansüstü eğitimin staj sürelerini bir yıl kısaltmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 9.9. Katılımcıların Mezun Oldukları Bölüme Göre Dağılımları

Mezuniyet Bölümü	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Muhasebe	41	20,1	20,1	20,1
İşletme	87	42,6	42,6	62,7
Diğer	76	37,3	37,3	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.9 'dan çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların %20,1'i 41 kişi ile muhasebe bölümünden, %42,6'sı 87 kişi ile işletme bölümünden ve %37,3'ü 76 kişi ile diğer bölümlerden mezun oldukları görülmektedir. Özellikle %42,6 ile işletme bölümü dikkat çekmektedir. İşletme bölümlerinde muhasebe ile ilgili ders içeriklerinin fazla olması bu oranın (%42,6) yüksek çıkmasının sebebi olarak söylenebilir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımların bir kısmı; iktisat, maliye, kamu yönetimi, ekonometri, mühendislik, dış ticaret, bilgisayar programı, adalet, turizm bölümlerinde okuduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9.10. Muhasebe Departmanında Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımlar

Çalışan Kişi	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
1 kişi	36	17,6	17,6	17,6
2 kişi	29	41,2	14,2	31,9
3 kişi	42	20,6	20,6	52,5
4 kişi ve üzeri	97	47,5	47,5	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.10 'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların muhasebe departmanında çalışan kişi sayısına verdikleri cevaplarda; %17,6'sı 1 kişi, %41,2'si 2 kişi, %20,6'sı 3 kişi, %47,5'si 4 kişi ve üzeri olduğunu belirtmiştir. Bu oranın %47,5 ile en yüksek 4 ve üzeri kişi üzerinde belirmesinin sebebi; muhasebe meslek mensuplarının iş yoğunluklarının çok olması sonucuna bağlanabilir.

Tablo 9.11. Katılımcıların Mesleki Deneyim ve Tecrübe Sürelerine Göre Dağılımları

Tecrübe Süresi	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
1-5 yıl	52	25,5	25,5	25,5
6-10 yıl	57	27,9	27,9	53,4
11-15 yıl	31	15,2	15,2	68,6
16-20 yıl	25	12,3	12,3	80,9
20 yıl ve üzeri	39	19,1	19,1	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.11 'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcılardan 52 kişinin %25,5 ile 1-5 yıl, 57 kişinin %27,9 ile 6-10 yıl, 31 kişinin %15,2 ile 11-15 yıl, 25 kişinin %12,3 ile 16-20 yıl, 39 kişinin %19,1 ile 20 yıl ve üzeri aralığında tecrübe süresine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Oranların %27,9 ile 1-5 yıl aralığında belirmesi mesleğe yeni başlayan meslek mensuplarının çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Tablo 9.12. Katılımcıların Ortalama Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

Ortalama Gelir Düzeyi	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
2000 TL den az	68	33,3	33,3	33,3
2001-3000TL	50	24,5	24,5	57,8
3001-4000TL	28	13,7	13,7	71,6
4001-5000 TL	23	11,3	11,3	82,8
5000TL ve üzeri	35	17,2	17,2	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.12 'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların; %33,3'ünü oluşturan 68 kişinin geliri 2000TL ve altında, %24,5'ini oluşturan 50 kişinin geliri 2001-3000TL, %13,7'sini oluşturan 28 kişinin geliri 3001-4000TL, %11,3'ünü oluşturan 23 kişinin geliri 4001-5000TL, %17,2'sini oluşturan 35 kişinin geliri 5000TL ve üzerinde belirlemiştir. Ankete katılan katılımcıların en yüksek oranla %33,3'nün gelirlerinin 2000TL ve altında olduğu görülmektedir. Aslında staj dönemi aday katılımcıların meslek mensubu olabilmek için çalıştıkları varsayımından hareketle gelirlerin 2000 TL ve altı belirmesi normal karşılanabilmektedir.

Tablo 9.13. Katılımcıların Faaliyette Bulunduğu Sektör Göre Dağılımı

Faaliyette Bulunulan Sektör	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Ticaret	70	34,3	34,3	34,3
Mali Müşavirlik	102	50,0	50,0	84,3
Diğer	32	15,7	15,7	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.13'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların çalıştıkları işletmenin faaliyette bulunduğu sektör önermesini ele aldığımızda, katılımcıların çoğunluğunun 102 kişinin (%50,0) Mali Müşavirlik sektöründe çalıştıkları görülmektedir. Bunu %34,3 ile 70 kişi ticaret sektörü ve %15,7 ile 32 kişi diğer olarak takip etmektedir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımlarının ise bir kısmı; kamu sektörü, imalat, eğitim, bankacılık-finans, telekomünikasyon, gıda, kimyevi gübre, inşaat, kağıt, dış ticaret sektörlerinde bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9.14. Katılımcıların Faaliyette Bulunduğu İlçeye Göre Dağılımı

İlçe	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Onikişubat	98	48,0	48,0	48,0
Dulkadiroğlu	81	39,7	39,7	87,7
Diğer	25	12,3	12,3	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.14'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcılardan; %48,0'ü oluşturan 98 katılımcının Onikişubat ilçesinde takiben %38,7'yı oluşturan 81 katılımcının da Dulkadiroğlu ilçesinde faaliyet gösterdikleri saptanmıştır. Diğer olarak işaretleyen seçenek ise %12,3 ile 25 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde yoğunlaşmasının sebebi olarak bu ilçelerin büyükşehir ilçeleri olmaları ve meslekle ilgili çalışanların yoğunlukla bu ilçelerde olmaları gösterilebilir. Ayrıca meslek mensuplarının defter bulmaları açısından nüfusun kalabalık olduğu ve işletmelerin yoğunlukta olduğu yerler önem arz etmesi sebebi ile araştırma bu ilçelerde yapılmıştır. Diğer seçeneğini oluşturan katılımcıların faaliyette

buldukları ilçelere bakıldığında ise; 1 kişi Afşin, 10 kişi Türkoğlu, 2 kişi Pazarcık, 5 kişi Elbistan ve 7 kişinin Göksun'da faaliyet gösterdikleri belirlenmiştir.

Tablo 9.15. Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yerlere Göre Dağılımlar

Kayıtların Tutulduğu Yer	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
İşletme İçinde Muhasebe Servisinde	99	48,5	48,5	48,5
İşletme Dışında SMMM Ofisinde	105	51,5	51,5	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.12'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer önermesine verdikleri cevaplara bakıldığında; 99 kişi ile %48,5'i işletme içinde muhasebe servisinde kayıtların tutuklarını, 105 kişi ile %51,5'i işletme dışında SMMM ofislerinde kayıtları tutuklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9.16. Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminde Başarıyı Yakalayabilmek İçin Neler Yapılmalıdır Önermesine Verilen Cevaplara Göre Dağılımlar

Neler Yapılmalıdır	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
1.Anlaşılabilirliğin Arttırılması Gerekmemektedir.	27	13,2	13,2	13,2
2.Öğretim elemanlarının kendini geliştirme ve yenilemelerine önem vermesi gerekmektedir	29	14,2	14,2	27,5
3.Eğitim öğretim müfredatı daha anlaşılır bir şekilde düzenlenmelidir	20	9,8	9,8	37,3
4.Alınan teorik eğitimlerin uygulamaya dökülmesi gerekmektedir	114	55,9	55,9	93,1
5.Diğer	15	6,9	6,9	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.13'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminde başarıyı yakalayabilmek için neler yapılmalıdır önermesine verdikleri yanıtlara göre; %13,2'yi oluşturan 27 kişi anlaşılabilirliğin arttırılması gerekmektedir, %14,2'yi oluşturan 29 kişi öğretim elemanlarının kendini geliştirme ve yenilemelerine önem vermesi gerekmektedir, %9,8'i oluşturan 20 kişi eğitim öğretim müfredatı daha anlaşılır bir şekilde düzenlenmelidir, %55,9' nu oluşturan 114 kişi alınan teorik eğitimlerin uygulamaya dökülmesi gerekmektedir, %6,9'u oluşturan 15 kişi ise diğer yanıtlarını vermiştir. % 55,9 ile alınan teorik eğitimlerin uygulamaya dökülmesi gerekmektedir yanıtının dikkat çektiği ve en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Özellikle alınan pratik bilgilerin uygulamaya dökülmesi noktasında sorunlar yaşandığı araştırmanın diğer kısımlarında da vurgulanmıştır. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımlarının bir kısmı ise; pratik olmalıdır, meslek mensubu olanların ders vermesi gerekmektedir, Zorunlu staj olmalıdır, teorik eğitimin pratiğe dökülme zorunluluğu olduğu bilinci oluşturulmalı, öğretim elemanının piyasayla yani muhasebe meslek mensupları ile iç içe olması gerekmektedir gibi cevaplar vermişlerdir.

Tablo 9.17. Alınan Muhasebe Eğitimi Yaşamınıza Ne Gibi Katkılar Sağlamıştır Önermesine Verilen Cevaplara Göre Dağılımlar

Yaşama Katkıları	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
1.Muhasebe mesleğini tercih etmeme neden olmuştur	72	35,3	35,3	35,3
2.İş bulma olanaklarımı artırmıştır	31	15,2	15,2	50,5
3.Toplum içinde saygınlık kazanmamı sağlamıştır	20	9,8	9,8	60,3
4.Ekonomiye olan ilgimi artırmıştır	41	20,1	20,1	50,4
5.Diğer	40	19,6	19,6	100,0
Toplam	204	100,0	100,0	

Tablo 9.14'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların alınan muhasebe eğitimi yaşamınıza ne gibi katkılar sağlamıştır önermesine verdikleri yanıtlara göre; %35,3'ü oluşturan 72 muhasebe mesleğini tercih etmeme neden olmuştur, %15,2'yi oluşturan 31 iş bulma olanaklarımı artırmıştır, %9,8'i oluşturan 20 kişi toplum içinde saygınlık kazanmamı sağlamıştır, %20,1 oluşturan 41 ekonomiye olan ilgimi artırmıştır, %19,6'u oluşturan 40 kişi ise diğer yanıtlarını vermiştir. %35,3 dilimde en yüksek oranla muhasebe mesleğini tercih etmeme neden olmuştur seçeneği meslek mensuplarının meslek seçimlerinde etki faktörün aldıkları eğitim olduğu sonucunu varılabilmektedir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımlarının bir kısmı ise; yaptığımız işlerin mali yönlerini görmemizi sağlamıştır, kendi işimde başarılı olmamızı sağlamıştır, mecburiyet, işime olan ilgimi ve tecrübemi arttırdı, meslekte kolaylık sağlamıştır, ticari hayatta hata yapmamı önler niteliktedir, herhangi bir katkı sağlamamıştır, hayata bakış açımı değiştirmiştir, mesleki terimleri öğrenmemi sağlamıştır gibi cevaplar vermişlerdir.

Tablo 9.18. Muhasebe Eğitiminde Verilmesi Gereken Derslerin Önem Derecesine Göre Dağılımlar

Dersler	Önem Derecesi (%)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-Genel Muhasebe	74	11,3	4,4	2,9	1	0,5	2,5	1	1	1,5
2-Şirketler Muhasebesi	1,5	18,1	21,1	20,1	13,2	8,3	6,9	5,9	3,9	1
3-Yönetim Muhasebesi	2	3,4	15,2	10,3	14,7	20,1	12,7	10,3	6,9	4,4
4-Maliyet Muhasebesi	2,9	27,5	17,2	22,5	11,3	5,9	5,9	3,4	1	2,5
5-Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları	8,8	14,2	13,7	14,7	17,2	10,3	8,8	6,4	4,4	1,5
6-Denetim İlke ve Teknikleri	0,5	2	4,4	2,9	12,3	13,2	25,5	17,2	15,2	6,9
7-Uluslararası Muhasebe	1,5	1	2,5	2,5	3,9	9,3	13,2	16,2	23,5	26,5
8-Bilgisayarlı Muhasebe	5,9	16,7	12,7	10,8	14,7	12,7	5,9	14,2	3,9	2,5
9-Finansal Tablolar Analizi	0,5	5,4	6,9	8,3	7,4	12,3	13,7	13,2	23	9,3
10-Banka Muhasebesi	1	1	2,5	5,9	4,9	7,4	4,4	12,7	17,2	43,1

Tablo 9.15'den çıkarılan veriler göre anketi katılan katılımcıların muhasebe eğitiminde verilmesi gereken derslerin önem derecesine göre 1'den 10'a kadar sıralamaları istenmiş. 1 en önemli kabul edilmiş 1'den 10'a doğru öneme derecesinin düşeceği söylenmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerde Genel Muhasebe derslerinin %74 oranla en önemli, %43,1 oranla Banka Muhasebesi derslerinin öneme derecesinin en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Önem derecesinin yüksek olduğu üç ders sırasıyla Genel Muhasebe (%74), Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları (%8,8), son olarak da Banka Muhasebesi (%5,9) derslerinden oluşmaktadır. Önem derecesinin en düşük olduğu dersler ise sırasıyla Banka Muhasebesi (%43,1), Uluslararası Muhasebe (%26,5), Finansal Tablolar Analizin (%9,3) derslerinden oluşmaktadır.

9.3. Araştırmada Yer Alan Değişkenler İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmada yer alan değişkenler muhasebe eğitiminden beklentiler ve meslek mensuplarının taşıması gereken özelliklerin genel değerlendirmesi olmak üzere 2 ana başlık altında incelenmiştir. Ankette değişkenleri ölçen her bir önerme için katılımcılardan, "1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum" seçeneklerinden sadece birini işaretlemeleri istenmiştir. Literatüre bakıldığında puanlar 4,21-5,00 aralığında ise 5= Kesinlikle Katılıyorum, 3,41-4,20 aralığında ise 4=Katılıyorum, 2,61-3,40 aralığında ise 3= Kararsızım, 1,81-2,60 aralığında ise 2= Katılmıyorum, 1,00-1,80 aralığında ise 1= Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde değerlendirilmektedir.

9.3.1. Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Algılamalara İlişkin Frekans Analizi Bulguları

Ankette, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden beklentilere ilişkin 28 önerme ve bu önermelerde ise yedi alt boyut yer almaktadır. Bu boyutların frekans analizleri toplu olarak varılmıştır

Tablo 9.19. Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Algılamalara İlişkin Bulgular

ÖNERMELER	1	2	3	4	5	A.O	SS
	f	f	f	f	f		
	%	%	%	%	%		
1-Temel muhasebe kavramları hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	31 15,2	43 21,1	51 25,0	61 29,9	18 8,8	2,96	1,21
2-Yevmiye maddeleri (fişleri) ve madde (fiş) kayıtları hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	15 7,4	42 20,6	53 26,0	77 37,7	17 8,3	3,19	1,08
3-Ticari belgelerin tanımlanması ve sınıflandırılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	13 6,4	43 21,1	55 27,0	72 35,3	21 10,3	3,22	1,08
4-Muhasebe departmanı çalışanlarının işletmelerin amaçları ve mevcut durumlarını karşılaştırabilmeleri ve yorumlayabilmeleri hakkındaki bilgileri yeterlidir.	17 8,3	45 22,1	57 27,9	65 31,9	20 9,8	3,12	1,12
5-Tekdüzen hesap planı hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	15 7,4	30 14,7	51 25,0	80 39,2	28 13,7	3,37	1,11
6-Tekdüzen muhasebe sistemine göre dönem sonu işlemleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	22 10,8	38 18,6	44 21,6	74 36,3	26 12,7	3,21	1,20
7-Amortisman hesaplayabilme ve amortisman kaydı yapabilme hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	10 4,9	45 22,1	46 22,5	68 33,3	35 17,2	3,35	1,14

8-Değer düşüklükleri ve değer düşüklüklerine karşılık ayrılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	24 11,8	35 17,2	53 26,0	69 33,8	23 11,3	3,15	1,18
9-Döviz kuru işlemlerinin yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	20 9,8	45 22,1	57 27,9	59 28,9	23 11,3	3,09	1,16
10-Banka işlemlerinden doğan faiz, vade farkı, kur farkı hesaplarını yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	17 8,3	41 20,1	56 27,5	71 34,8	19 9,3	3,16	1,11
11-Türkiye Muhasebe Standartları/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları/Türkiye Denetim Standartları hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	23 11,3	46 22,5	64 31,4	51 25,0	20 9,8	2,99	1,15
12-Ticaret, borçlar, kurumlar, gelir, katma değer vergisi vb. yasal mevzuatların yorumlanması ve uygulamalarının yapılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	17 8,3	49 24,0	55 27,0	58 28,4	25 12,3	3,12	1,15
13-Gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi beyannamesi düzenlenmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	25 12,3	51 25,0	47 23,0	58 28,4	23 11,3	3,01	1,21
14-İşletmelere sağlanan vergi avantajları hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	27 13,2	45 22,1	54 26,5	55 27,0	23 11,3	3,00	1,21
15-E-fatura düzenleyebilme ve E-defter kullanabilme hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	43 21,1	45 22,1	50 24,5	46 22,5	20 9,8	2,77	1,28
16-Tekdüzen muhasebe sisteminde 7/a ve 7/b maliyet muhasebesi seçeneklerine göre kayıtların yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	18 8,8	42 20,6	55 27,0	69 33,8	20 9,8	3,15	1,12
17-Bilgisayarlı muhasebe dersleri ile online muhasebe programlarının öğretilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	24 11,8	38 18,6	44 21,6	73 35,8	25 12,3	3,18	1,21
18-Sermaye şirketlerinin muhasebe işlemleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	23 11,3	37 18,1	52 25,5	63 30,9	29 14,2	3,18	1,21
19-Menkul kıymetler (hisse senedi,tahvil-bono) hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	21 10,3	46 22,5	55 27,0	56 27,5	26 12,7	3,09	1,19
20-Finansal tablo türleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	20 9,8	44 21,6	39 19,1	71 34,8	30 14,7	3,23	1,22
21-Finansal analiz teknikleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	16 7,8	46 22,5	50 24,5	67 32,8	25 12,3	3,19	1,15
22-Konsolide finansal tabloların hazırlanması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	27 13,2	48 23,5	68 33,3	50 24,5	11 5,4	2,85	1,09
23-Finansal piyasalar ile ilgili gelişmeler hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	25 12,3	46 22,5	64 31,4	52 25,5	17 8,3	2,95	1,14
24-Bağımsız denetim ile ilgili yasal mevzuat hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	27 13,2	51 25,0	65 31,9	41 20,1	20 9,8	2,88	1,16
25-İç kontrol ve iç denetim hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	27 13,2	49 24,0	69 33,8	46 22,5	13 6,4	2,84	1,11
26-Bağımsız dış denetim hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	26 12,7	41 20,1	62 30,4	56 27,5	19 9,3	3,00	1,16
27-Mali denetim (vergi denetimi) hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	29 14,2	40 19,6	61 29,9	51 25,0	23 11,3	2,99	1,21
28-Muhasebe uygulamalarında meydana gelen hata hile vb. durumların kontrolü ve ortaya çıkarılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	21 10,3	43 21,1	57 27,9	54 26,5	29 14,2	3,13	1,20

Tablo 9.19'de ilk beş soruda (1-5) genel muhasebe dersi algılamalarına ilişkin önermeler yer almaktadır. Bu sorulardan "Temel muhasebe kavramları hakkında verilen bilgiler yeterlidir" önermesine verilen yanıtlara bakıldığında 61 katılımcının (%29,9) "katılıyorum" yanıtını verdikleri görülmektedir. Ancak aritmetik ortalama sonuçların $\bar{X} = 2,96$ çıktığı görülmektedir. 2,61-3,40 aralığında olan aritmetik ortalama

"Kararsızım" seçeneğine denk geldiği görülmektedir. Beşinci olarak "Tekdüzen hesap planı hakkında verilen bilgiler yeterlidir" önermesine verilen yanıtlara bakıldığında 80 katılımcının (%39,2) "katılıyorum" yanıtını verdikleri görülmektedir. Önermenin $\bar{X} = 3,37$ olması ile "katılıyorum" seçeneğine yakın olduğu görülmektedir. Diğer genel muhasebe ile ilgili sorulara bakıldığında aritmetik ortalamalarının 2,96-3,37 aralığında yani "kararsızım" seçeneğinde oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 9.19'da yer alan 6-10 da bulunan beş soruda dönem sonu işlemleri Muhasebesi veya Envanter Bilanço dersi algılamaları ile ilgili önermeler yer almaktadır. Bu sorularından "Tekdüzen muhasebe sistemine göre dönem sonu işlemleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir". önermesine verilen yanıtlara bakıldığında 74 katılımcının (%36,3) "katılıyorum" yanıtını verdikleri görülmektedir. Ancak aritmetik ortalama sonuçların 3,21 çıktığı görülmektedir. Dönem sonu işlemleri muhasebesi ile ilgili önermelerin tamamının da 3,09-3,37 aralığında yani "kararsızım" seçeneğinde oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Aslında genel muhasebe algılamaları ile ilgili "kararsızım" seçeneğine ulaşılması dönem sonu muhasebe işlemleri ile ilgili algılamalarda da böyle bir sonuca ulaşılmasını normal kılmaktadır. Çünkü bu iki algılama düzeyi birbirini tamamlar nitelikte ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9.19'da yer alan 11-14 de bulunan dört soruda Vergi Mevzuatı ve Uygulamalarının dersi algılamaları ile ilgili önermeler yer almakta, 15-17 de bulunan üç soruda Bilgisayarlı Muhasebe dersi algılamaları ile ilgili önermeler yer almakta, 18-19 de bulunan iki soruda Şirketler Muhasebesi dersi algılamaları ile ilgili önermeler yer almakta, 20-24 de bulunan dört soruda Finansal Tablolar Analizi dersi algılamaları ile ilgili önermeler yer almakta ve 24-28 de bulunan beş soruda Denetim İlke Ve Teknikleri dersi algılamaları ile ilgili önermeler yer almaktadır. Bütün bu önermelerin tamamına bakıldığında aritmetik ortalaması en fazla olan önerme 3,18 en az olan önerme ise 2,77'dir. Bu bilgiden yola çıkarak önermelerin tamamının 2,61-3,37 aralığında yani "kararsızım" seçeneğinde oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Muhasebe eğitimi ile ilgili derslerin algılamalarında bu derslerin birbiri karşılaması gerekliliğin bütün soruların aynı aralıkta belirmiş olması sonucunu desteklemektedir.

9.3.2. Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Beklentilere İlişkin Frekans Analizi Bulguları

Ankette, Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden beklentilere ilişkin 30 önerme bulunmaktadır. Bu önermeler alt boyutlara ayrılmamaktadır.

Tablo 9.20. Üniversitelerde verilen Muhasebe Eğitiminden Beklentilere İlişkin Bulgular

ÖNERMELER	1	2	3	4	5	N	SS
	f	f	f	f	f		
	%	%	%	%	%		
1-Muhasebe meslek mensupları meslekleri ile ilgili ahlaki olmayan bir durumla karşılaştıklarında vicdanlarına göre hareket etmelidirler.	36	19	26	52	71	3,50	1,48
	17,6	9,3	12,7	25,5	34,8		
2-Muhasebe meslek mensupları mesleğinin gerektirdiği matematiksel işlem becerilerine sahip olmalıdır.	6	13	26	57	102	4,15	1,06
	2,9	6,4	12,7	27,9	50,0		
3-Mesleğine ilişkin motivasyonu olmayan muhasebe meslek mensupları başarılı olamazlar.	6	6	39	61	92	4,14	1,00
	2,9	2,9	19,1	29,9	45,1		
4-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin yatırım ve iş kaynaklarını doğru	3	12	33	73	83	4,08	0,96
	1,5	5,9	16,2	35,8	40,7		

5-Muhasebe meslek mensubunun karar alma süreçlerini doğru yönlendirmesi gerekir.	2	11	28	87	76	4,10	0,89
6-Muhasebe meslek mensupları bağımsız karar alabilme becerisine sahip olmalıdırlar.	4	11	42	73	74	3,99	0,98
7-Muhasebe meslek mensupları yeniliklere açık olmalıdırlar.	2	9	28	61	104	4,25	0,92
8-Muhasebe meslek mensupları Mevzuatla ilgili değişiklikleri zamanında takip etmelidirler.	3	12	19	53	117	4,31	0,96
9-Muhasebe meslek mensupları takım çalışmasına yatkın olmalıdırlar.	2	9	21	67	105	4,29	0,89
10-Her ne kadar masa başı bir iş olarak görülse de muhasebe mesleği takım çalışmasını gerektiren bir meslektir.	4	9	26	62	103	4,23	0,96
11-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin yatırım projelerini yürütebilme yeteneğine sahip olmalıdırlar.	7	22	35	76	64	3,82	1,09
12-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin işleri ile ilgili projelerinde risk analizi yapabilmelidirler.	3	17	33	81	70	3,97	0,98
13-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin finansal tablo analizlerini yapabilmelidir.	2	8	25	83	86	4,19	0,86
14-Muhasebe meslek mensubu mükellefleri ile ilişkilerini her zaman sıcak tutmalıdır.	5	8	25	83	86	4,18	0,96
15-Yabancı dili olan muhasebe meslek mensubu mesleğe ilişkin yenilik ve gelişmelere daha açıktır.	10	22	49	56	67	3,75	1,17
16-Muhasebe meslek mensubu mükellefleri ile etkileşimlerinde beden diline önem vermelidir.	4	12	43	72	73	3,97	0,99
17-Muhasebe meslek mensubu beden dilini doğru kullanmaya yönelik eğitim almalıdır.	8	14	51	60	71	3,84	1,09
18-Muhasebe meslek mensubu bir konuda karar verirken sıra dışı bakış açısı ortaya koyabilmelidir.	5	15	38	77	69	3,93	1,01
19-Muhasebe meslek mensubu aldığı muhasebe eğitimi ile mesleki teori ve pratiği bir arada analiz etme yeteneği elde etmelidir.	4	8	25	73	94	4,20	0,93
20-Verilen muhasebe eğitimi, muhasebe meslek mensuplarının sosyal sorumluluk sahibi olmasını sağlamalıdır.	1	7	27	84	85	4,20	0,83
21-Verilen muhasebe eğitimi yazılı ve sözel iletişimimi geliştirmelidir.	2	13	29	85	75	4,06	0,93
22-Verilen muhasebe eğitimi işlerin yüksek motivasyonla yapılmasını sağlamalıdır.	3	12	24	85	80	4,11	0,93
23-Verilen muhasebe eğitimi liderlik davranışının ortaya çıkmasına katkı sağlamalıdır.	2	16	41	68	77	3,99	0,99
24-Verilen muhasebe eğitimi mükelleflerin ve meslek mensuplarının sıra dışı bakış açısı geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.	8	13	39	83	61	3,86	1,04
25-Verilen muhasebe eğitimi analitik/ eleştirel düşünme becerisini geliştirebilmelidir.	5	11	27	84	77	4,06	0,97
26-Verilen muhasebe eğitimi profesyonel kariyere yön verebilmelidir.	4	9	31	80	80	4,09	0,94
27-Verilen muhasebe eğitimi asgari ekonomik ve finansal okuryazarlık kazandırmalıdır.	2	14	25	84	79	4,09	0,93
28-Verilen muhasebe eğitimi sürekli öğrenme anlayışını geliştirmelidir.	2	9	24	75	94	4,22	0,89
29-Verilen muhasebe eğitimi sırasında bankacı, ekonomist, finans yöneticisi vb. başarılı paydaşlarla toplantılar tertiplenmelidir.	3	11	28	77	85	4,12	0,94

30-Verilen muhasebe eğitimi sırasında mevcut ve gelecekteki iş imkanları hakkında üniversite-kariyer günlerinde tanıtımlar yapılmalıdır.	1	7	25	72	99		
	0,5	3,4	12,3	35,3	48,5	4,28	0,84

Tablo 9.20'de yer alan üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden beklentilere ilişkin bulgulara baktığımızda; katılımcıların önermeler vermiş oldukları yanıtlara göre aritmetik ortalamalarının en yüksek oranla $\bar{X} = 4,31$, en düşük oranla $\bar{X} = 3,50$ aralığında olduğu görülmektedir. Literatürde aritmetik ortama 4,21-5,00 aralığında ise "Kesinlikle Katılıyorum", 3,41-4,20 aralığında ise " Katılıyorum" şeklinde oluşmuştur. Bu durumda bu önermelerden bazılarının " Kesinlikle Katılıyorum" aralığında bazıları ise " Katılıyorum" aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların en yüksek oranla %50,0'sinin " Mesleğine ilişkin motivasyonu olmayan muhasebe meslek mensupları başarılı olamazlar" önermesine "Katılıyorum" yanıtı verdiği görülmekte yine katılımcıların %50,5 oranla "Her ne kadar masa başı bir iş olarak görülse de muhasebe mesleği takım çalışmasını gerektiren bir meslektir" önermesine "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını verdikleri görülmektedir. En düşük oranla bakıldığında ise katılımcıların %25,5'inin " Muhasebe meslek mensupları meslekleri ile ilgili ahlaki olmayan bir durumla karşılaştıklarında vicdanlarına göre hareket etmelidirler" önermesine "Katılıyorum" yanıtını vermiş oldukları görülmekte, yine katılımcıların %29,9'u "Verilen muhasebe eğitimi mükelleflerin ve meslek mensuplarının sıra dışı bakış açısı geliştirmesine katkıda bulunmalıdır" önermesine "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını verdikleri görülmektedir.

9.4. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılamaları düzeylerinin mesleki unvan değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir

Tablo 9.21. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Mesleki Unvan	N	\bar{X}	SS
Muhasebe Eğitiminden Algılamalar	Muhasebe Meslek Mensupları	60	3,06	0,79
	Staj Dönemi Aday	75	2,94	0,85
	Sanayici/ Tacir /İşveren	69	3,26	0,57

İş piyasasının muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,06'ya 0,79, 2,94'e 0,85, 2,26'ya 0,57 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,06 ile muhasebe meslek mensuplarında, en düşük puanlamanın ise 2,94 ile staj dönemi adaylarda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.21'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar mesleki unvana göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar tablo 9.22 de verilmiştir.

Tablo 9.22. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	3,649	2	1,825		
Grup içi	114,059	201	,567	3,216	0,042
Toplam	117,708	203			

Tablo 9.22'den anlaşılacağı üzere İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları düzeylerinin meslek unvanına göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F=3,216$; $P=0,042<0,05$). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.9.23 de verilmiştir.

Tablo 9.23. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin LSD Test Sonuçları

Mesleki Unvanınız		\bar{X}	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Muhasebe meslek mensupları	Staj dönemi aday	2,94	,12000	,628
	Sanayici/tacir/işveren	3,26	-,19679	,303
Staj dönemi aday	Muhasebe meslek mensupları	3.06	-,12000	,628
	Sanayici/tacir/işveren	3.26	-,31679*	,033
Sanayici/tacir/işveren	Muhasebe meslek mensupları	3.06	,19679	,303
	Staj dönemi aday	2.94	,31679*	,033

* $p<0,05$

Tablo 9.23'de verilen LSD analiz sonuçlarına göre Sanayici/tacir/işverenlerin muhasebe eğitimi algılamaları düzeyleri staj dönemi adaylardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bütün bu verilerden yola çıkarak iş piyasası oluşturan mesleklerin üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden algılamaları düzeylerini değerlendirirken anlamlı derecede bir farklılık yaşadıkları görülmektedir. Bu durumda " H_0^1 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile mesleki unvan arasında anlamlı bir farklılık yoktur", hipotezi reddedilmektedir.

9.5. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin mesleki unvan değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.24. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvan Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Mesleki Unvan	N	\bar{X}	SS
Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	Muhasebe Meslek Mensupları	60	4,21	0,48
	Staj Dönemi Aday	75	4,16	0,62
	Sanayici/ Tacir /İşveren	69	3,83	0,68

İş piyasasının muhasebe eğitimi beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 4,21'ya 0,48, 4,16'e 0,62, 3,83'e 0,68 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 4,21 ile muhasebe meslek mensuplarında, en düşük puanlamanın ise 3,83 ile sanayici/ Tacir /İşverenlerde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.24'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar mesleki unvana göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar tablo 9.25 de verilmiştir.

Tablo 9.25. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	5,536	2	2,768		
Grup içi	75,068	201	,373	7,412	0,001
Toplam	80,604	203			

Tablo 9.25'den anlaşılacağı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin meslek unvanı göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir (F=7,412; P=0,001<0,05). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.9.26 de verilmiştir.

Tablo 9.26. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Unvana İlişkin LSD Test Sonuçları

Mesleki Unvanınız	\bar{X}	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Muhasebe meslek mensupları	Staj dönemi aday	,04789	,893
	Sanayici/tacir/işveren	,37239*	,002
Staj dönemi aday	Muhasebe meslek mensupları	-,04789	,893
	Sanayici/tacir/işveren	,32450*	,005
Sanayici/tacir/işveren	Muhasebe meslek mensupları	-,37239*	,002
	Staj dönemi aday	-,32450*	,005

*p<0,05

Tablo 9.26'de verilen LSD analiz sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri sanayici/tacir/işverenlerden anlamlı derecede daha yüksektir. Yine Staj dönemi adaylarının da Muhasebe Eğitimi Beklenti düzeyleri Sanayici/tacir/işverenlerden anlamlı derecede daha yüksektir. Bu durumda " H_0^2 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile mesleki unvan arasında anlamlı bir farklılık yoktur", hipotezi reddedilmektedir.

9.6. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılama düzeylerinin yaş gurubu değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.27. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	SS
Muhasebe	20-25	21	2,93	0,66
Eğitiminden	26-30	58	3,02	0,87
Algılamalar	31-35	38	3,11	0,67
	36-40	32	3,19	0,61
	41 ve üzeri	55	3,15	0,80

İş piyasasının muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 2,93'ye 0,66, 3,02'ye 0,87, 3,11'e 0,67, 3,19'a 0,61, 3,15'e 0,80 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,19 ile 36-40 yaş grubunda olduğu, en düşük puanlamanın ise 2,93 ile 20-25 yaş grubunda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.27'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar yaş grubuna göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.28 de verilmiştir.

Tablo 9.28. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Yaş Grubuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,376	4	,344		
Grup içi	116,332	199	,585	0,588	0,671
Toplam	117,708	203			

Tablo 9.28'den anlaşılabacağı üzere İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılama düzeyleri ile yaş grubu arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=0,588$; $P=0,671>0,05$). Bu durumda " H_0^3 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilmektedir.

9.7. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin yaş gurubu değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.29. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Yaş Grubu Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	SS
Muhasebe	20-25	21	3,83	0,74
Eğitiminden	26-30	58	4,10	0,64
Beklentileri	31-35	38	4,04	0,57
	36-40	32	4,04	0,67
	41 ve üzeri	55	4,15	0,57

İş piyasasının muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,83'e 0,74, 4,10'ae 0,64, 4,04'e 0,57, 4,04'a 0,67, 4,15'e 0,57 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 4,15 ile 41 ve üzeri yaş grubunda olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,83 ile 20-25 yaş grubunda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.29'dan anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar yaş grubuna göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.30 de verilmiştir.

Tablo 9.30. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Yaş Grubuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,669	4	,417		
Grup içi	78,936	199	,397	1,052	0,382
Toplam	80,604	203			

Tablo 9.30'den anlaşılacağı üzere İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeyleri ile yaş grubu arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (F=1,052; P=0,382>0,05). Bu durumda " H_0^4 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilmektedir.

9.8. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılama düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.31. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Muhasebe Eğitiminden Algılamalar	Erkek	179	3,12	0,72	202	2,001	,047
	Kadın	25	2,80	0,96			

Tablo 9.31'de görüldüğü üzere araştırmaya 179 erkek ve 25 kadın muhasebe meslek mensubu, staj dönemi aday ve sanayici/tacir/işveren katılmıştır. Sırasıyla katılımcıların muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar; 3,12'ye 0,72, 2,80'ne 0,96 dır. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın erkek katılımcılarda en düşük puanlama ise kadın katılımcılardadır. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. $t(202)=2.001, p<0,05$. Bu durumda " H_0^5 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi reddedilmektedir.

9.9. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.32. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Muhasebe Eğitiminden Beklentileri	Erkek	179	4,06	0,64	202	-,144	,886
	Kadın	25	4,08	0,53			

Sırasıyla katılımcıların muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar; 4,064'e 0,64, 4,084'e 0,53 dür. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın kadın katılımcılarda en düşük puanlama ise erkek katılımcılarda olduğu görülmektedir. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir. $t(202) = -,144$, $p > 0,05$. Bu durumda " H_0^6 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur", hipotezi kabul edilmektedir.

9.10. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılama düzeylerinin medeni durum değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.33. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları

Ölçek	Medeni Durum	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Muhasebe Eğitiminden Algılamalar	Bekar	68	3,06	0,762	202	-,352	,725
	Evli	136	3,10	0,763			

Tablo 9.33'de görüldüğü üzere araştırmaya 68'i bekar ve 136'sı evli muhasebe meslek mensubu, staj dönemi aday ve sanayici/tacir/işveren katılmıştır. Sırasıyla katılımcıların muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar; 3,06'ye 0,762, 3,10'ye 0,763 dür. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlama evli katılımcılarda en düşük puanlama ise bekar katılımcılardadır. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir. $t(202) = -,352$, $p > 0,05$. Bu durumda " H_0^7 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilmektedir.

9.11. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin medeni durum değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.34. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları

Ölçek	Medeni Durum	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Muhasebe Eğitiminden Algılamalar	Bekar	68	4,02	0,610	202	-,782	,435
	Evli	136	4,09	0,640			

Sırasıyla katılımcıların muhasebe eğitimi beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar; 4,02'e 0,610, 4,09'e 0,640 dır. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlama evli katılımcılarda en düşük puanlama ise bekar katılımcılardadır. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir. $t(202)=-,782, p>0,05$. Bu durumda " H_0 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilir.

9.12. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılama düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.35. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
Muhasebe Eğitiminden Algılamalar	Lise	28	3,34	0,56
	Ön lisans	26	3,13	0,66
	Lisans	122	2,94	0,79
	Lisansüstü	28	3,43	0,69

Eğitim durumuna göre katılımcıların muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,34'ye 0,56, 3,13'e 0,66, 2,94'e 0,79, 3,43'e 0,69 dur. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,43 ile Lisans Üstünde olduğu, en düşük puanlamanın ise 2,94 ile Lisans da olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.35'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.36 de verilmiştir.

Tablo 9.36. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	7,647	3	2,549		
Grup içi	110,061	200	,550	4,632	0,004
Toplam	117,708	203			

Tablo 9.36'dan anlaşılacağı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden algılama düzeyleri ile eğitim durumu arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir (F=4,632; P=0,004<0,05). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.9.37 de verilmiştir.

Tablo 9.37. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin LSD Test Sonuçları

Eğitim Durumunuz		\bar{X}	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Lise	Ön Lisans	3,13	,20212	,318
	Lisans	2,94	,39294*	,012
	Lisans Üstü	3,43	-,09566	,630
Ön Lisans	Lise	3,34	-,20212	,318
	Lisans	2,94	,19082	,235
	Lisans Üstü	3,43	-,29778	,142
Lisans	Lise	3,34	-,39294*	,012
	Ön Lisans	3,13	-,19082	,235
	Lisans Üstü	3,43	-,48860*	,002
Lisans Üstü	Lise	3,34	,09566	,630
	Ön Lisans	3,13	,29778	,142
	Lisans	2,94	,48860*	,002

*p<0,05

Tablo 9.37'de verilen LSD analiz sonuçlarına göre eğitim durumu lise olan katılımcıların muhasebe eğitimi algılama düzeyleri eğitim durumu lisans olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir. Yine eğitim durumu lisans üstü olan katılımcıların muhasebe eğitimi algılama düzeyleri eğitim durumu lisans olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu durumda " H_0 : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur", hipotezi reddedilmektedir.

9.13. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.38. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
Muhasebe	Lise	28	3,82	0,71
Eğitiminden	Ön lisans	26	3,82	0,63
Beklentiler	Lisans	122	4,12	0,56
	Lisansüstü	28	4,33	0,68

Eğitim durumuna göre katılımcıların muhasebe eğitiminden beklentiler ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,82'ye 0,71, 3,82'ye 0,63, 4,12'ye 0,56, 4,33'e 0,68 dur. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 4,33 ile Lisans Üstünde olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,82 ile Lise ve Önlisans da olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.38'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.39 de verilmiştir.

Tablo 9.39. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	5,975	3	1,992		
Grup içi	74,629	200	,373	5,337	0,001
Toplam	80,604	203			

Tablo 9.39'dan anlaşılacağı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeyleri ile eğitim durumu arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F=5,337$; $P=0,001<0,05$). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.9.40 de verilmiştir.

Tablo 9.40. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Eğitim Durumuna İlişkin LSD Test Sonuçları

Eğitim Durumunuz		\bar{X}	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Lise	Ön Lisans	3,82	,01804	,914
	Lisans	4,12	-,30611*	,018
	Lisans Üstü	4,33	-,51548*	,002
Ön Lisans	Lise	3,82	-,01804	,914
	Lisans	4,12	-,32415*	,015
	Lisans Üstü	4,33	-,53352*	,002
Lisans	Lise	3,82	,30611*	,018
	Ön Lisans	3,82	,32415*	,015
	Lisans Üstü	4,33	-,20937	,103
Lisans Üstü	Lise	3,82	,51548*	,002
	Ön Lisans	3,82	,53352*	,002
	Lisans	4,12	,20937	,103

*p<0,05

Tablo 9.40'da verilen LSD analiz sonuçlarına göre eğitim durumu lisans olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri eğitim durumu lise ve ön lisans olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir. Yine eğitim durumu lisans üstü olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri eğitim durumu lise ve ön lisans olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu durumda " H_0^{10} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur", hipotezi reddedilmektedir.

9.14. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılamalarının düzeylerinin mezun olunan bölüm değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.41. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Bölümler	N	\bar{X}	SS
Muhasebe	Muhasebe	41	3,09	0,76
Eğitiminden	İşletme	87	3,02	0,77
Algılamalar	Diğer	76	3,15	0,76

Katılımcıların mezun olunan bölüme göre muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,09'a 0,76, 3,02'ye 0,77, 3,15'e 0,76 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,15 ile diğer bölümlerde olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,02 ile işletme bölümünde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.41'den anlaşıldığı üzere katılımcıların muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar mezun olukları bölüme göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.42 de verilmiştir.

Tablo 9.42. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,636	2	,318		
Grup içi	117,072	201	,582	0,546	0,580
Toplam	117,708	203			

Tablo 9.42'den anlaşılacağı üzere İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılama düzeyleri ile mezun olunan bölüm arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=0,546$; $P=0,580>0,05$). Bu durumda " H_0^{11} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilmektedir.

9.15. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin mezun olunan bölüm değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.43. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Bölümler	N	\bar{X}	SS
Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	Muhasebe	41	4,00	0,68
	İşletme	87	4,21	0,54
	Diğer	76	3,93	0,67

İş piyasasının muhasebe eğitimi beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 4,00'a 0,68, 4,21'e 0,54, 3,93'e 0,67 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 4,21 ile işletme bölümünde olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,93 ile diğer bölümlerde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.43'dan anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar mezun olunan bölüme göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.44 de verilmiştir.

Tablo 9.44. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüme İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	3,400	2	1,700		
Grup içi	77,205	201	,384	2,426	0,013
Toplam	80,604	203			

Tablo 9.44'den anlaşılacağı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeyleri ile mezun olunan bölüm arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F=2,246$; $P=0,013<0,05$). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.9.45 de verilmiştir.

Tablo 9.45. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mezun Olunan Bölüme İlişkin LSD Test Sonuçları

Bölüm		\bar{X}	Ortalamalar	
			Arası Fark (I-J)	p
Muhasebe	İşletme	4,21	-,21418	,070
	Diğer	3,93	,06535	,587
İşletme	Muhasebe	4,00	,21418	,070
	Diğer	3,93	,27953*	,005
Diğer	Muhasebe	4,00	-,06535	,587
	İşletme	4,21	-,27953*	,005

*p<0,05

Tablo 9.45'de verilen LSD analiz sonuçlarına göre mezun oldukları bölümlü işletme olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri bölümü diğer olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu durumda " H_0^{12} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur", hipotezi reddedilmektedir.

9.16. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübe Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılamaları düzeylerinin mesleki deneyim ve tecrübe değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.46. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübe Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Deneyim Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Muhasebe Eğitiminden Algılamalar	1-5 yıl	52	2,9753	0,83
	6-10yıl	57	3,0940	0,69
	11-15yıl	31	3,1440	0,92
	16-20yıl	25	2,9671	0,69
	20yıl ve üzeri	39	3,2683	0,66

İş piyasasının muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 2,98'e 0,83, 3,09'a 0,69, 3,144'e 0,92, 2,96'ya 0,69, 3,26'ya 0,66 dır. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,26 ile 20 yıl ve üzeri tecrübe sahibi olan katılımcılarda, en düşük puanlamanın ise 2,96 ile 16-20 yıl tecrübe sahibi olan katılımcılarda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.46'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar mesleki deneyim ve tecrübe süresine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.47 de verilmiştir.

Tablo 9.47. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Mesleki Deneyim Ve Tecrübe İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	2,393	4	,598		
Grup içi	115,315	199	,579	1,032	0,392
Toplam	117,708	203			

Tablo 9.47'den anlaşılacağı üzere İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları düzeyleri ile mesleki deneyim ve tecrübe süresi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=1,032$; $P=0,392>0,05$). Bu durumda " H_0^{13} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile mesleki deneyim ve tecrübe süresi arasında anlamlı bir farklılık yoktur " hipotezi kabul edilmektedir.

9.17. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübe Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin mesleki deneyim ve tecrübe değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.48. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Deneyim ve Tecrübe Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Deneyim Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Muhasebe	1-5 yıl	52	4,0763	0,66
Eğitiminden	6-10yıl	57	3,9795	0,62
Beklentiler	11-15yıl	31	4,1043	0,73
	16-20yıl	25	4,0493	0,57
	20yıl ve üzeri	39	4,1641	0,56

İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentiler ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 4,08'e 0,66, 3,97'ye 0,62, 4,10'a 0,73, 4,04'e 0,57 ve 4,16'ya 0,56 dır. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 4,16 ile 20 yıl ve üzeri deneyim ve tecrübe sahibi katılımcılarda olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,97 ile 6-10 yıl tecrübe sahibi katılımcılarda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.48'dan anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar mesleki deneyim ve tecrübeye göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.49 de verilmiştir.

Tablo 9.49. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Mesleki Deneyim Ve Tecrübeye İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,859	4	,215		
Grup içi	79,745	199	,401	0,536	0,709
Toplam	80,604	203			

Tablo 9.49'dan anlaşılacağı üzere İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeyleri ile mesleki deneyim ve tecrübe süresi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=0,536$; $P=0,709>0,05$). Bu durumda " H_0^{14} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile mesleki deneyim ve tecrübe süresi arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilmektedir.

9.18. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alan Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılamaları düzeylerinin faaliyette buldukları alan değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.50. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alan Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Faaliyet Alanı	N	\bar{X}	SS
Muhasebe	Ticaret	70	3,23	0,62
Eğitiminden	Mali Müşavirlik	102	3,02	0,80
Algılamalar	Diğer	32	2,99	0,85

İş piyasasının muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 2,23'e 0,62, 3,02'ye 0,80, 2,99'a 0,85 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,23 ile ticaret faaliyet alanında, en düşük puanlamanın ise 2,99 ile diğer faaliyet alanlarında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.50'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar faaliyette buldukları alana göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.51 de verilmiştir.

Tablo 9.51. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Faaliyette Buldukları Alana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	2,158	2	1,079		
Grup içi	115,550	201	,575	1,877	0,156
Toplam	117,708	203			

Tablo 9.51'den anlaşılacağı üzere İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılama düzeyleri ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=1,877$; $P=0,156>0,05$). Bu durumda " H_0^{15} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı bir farklılık yoktur " hipotezi kabul edilmektedir.

9.19. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alan Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin faaliyette buldukları alan değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.52. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alan Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Faaliyet Alanı	N	\bar{X}	SS
Muhasebe	Ticaret	70	3,86	0,64
Eğitiminden	Mali Müşavirlik	102	4,17	0,56
Beklentileri	Diğer	32	4,17	0,68

İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentiler ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,86'ya 0,64, 4,17'ye 0,56, 4,17'ye 0,68 dir. Bu sonuçlardan

hareketle en yüksek puanlamanın 4,17 ile Mali müşavirlik ve diğer faaliyet alanlarında olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,86 ile ticaret alanında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.9.52'den anlaşıldığı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ölçeğinden aldıkları puanlar faaliyet alanına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9.53 de verilmiştir.

Tablo 9.53. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alana İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	4,462	2	2,231		
Grup içi	76,143	201	,379	5,889	0,003
Toplam	80,604	203			

Tablo 9.53'dan anlaşılacağı üzere iş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeyleri ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir (F=5,889; P=0,003<0,05). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.9.54 de verilmiştir

Tablo 9.54. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Faaliyette Buldukları Alana İlişkin LSD Test Sonuçları

Faaliyet Alanı		\bar{X}	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Ticaret	Mali Müşavirlik	4,17	-,31115*	,001
	Diğer	4,17	-,31262*	,018
Mali Müşavirlik	Ticaret	3,86	,31115*	,001
	Diğer	4,17	-,00147	,991
Diğer	Ticaret	3,86	,31262*	,018
	Mali Müşavirlik	4,17	,00147	,991

*p<0,05

Tablo 9.54'de verilen LSD analiz sonuçlarına göre faaliyet alanı mali müşavirlik ve diğer olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri faaliyet alanı ticaret olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu durumda " H_0^{16} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı bir farklılık yoktur", hipotezi reddedilmektedir.

9.20. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılama Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yere Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden algılama düzeylerinin muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.55. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Algılamaları Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yer Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları

Ölçek	Kayıtların Tutulduğu Yer	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Muhasebe Eğitiminden Algılamalar	İşletme İçi Muhasebe Servisinde	99	2,98	0,84	202	-1,824	,070
	İşletme Dışında SMMM Bürosunda	105	3,18	0,66			

Tablo 9.55'de görüldüğü üzere araştırmada 99 katılımcı muhasebe işlemlerini işletme içi muhasebe servisinde yapılmakta iken 105 katılımcı muhasebe işlemlerini işletme dışında SMMM bürolarında yaptıklarını belirtmişlerdir. Sırasıyla katılımcıların muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar; 2,98'e 0,84, ve 3,18'e 0,66'dır. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın işletme içinde muhasebe kaydı tutan katılımcılarda olduğu en düşük puanlama işletme dışında SMMM bürolarında muhasebe kayıtlarını tutan katılımcılarda olduğu belirlenmiştir. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir. $t(202) = -1,824$, $p > 0,05$. Bu durumda " H_0 ¹⁷: İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilmektedir.

9.21. İş piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yere Göre İncelenmesi

Katılımcıların muhasebe eğitiminden beklenti düzeylerinin muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 9.56. İş Piyasasının Muhasebe Eğitiminden Beklenti Düzeylerinin Muhasebe Kayıtlarının Tutulduğu Yer Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları

Ölçek	Kayıtların Tutulduğu Yer	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Muhasebe Eğitiminden Beklentileri	İşletme İçi Muhasebe Servisinde	99	4,11	0,70	202	,956	,340
	İşletme Dışında SMMM Bürosunda	105	4,02	0,54			

Sırasıyla katılımcıların muhasebe eğitimi algılamaları ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar; 4,11'e 0,70, 4,02'ye 0,54 dür. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın işletme içinde muhasebe kaydı tutan katılımcılarda olduğu en düşük puanlama işletme dışında SMMM bürolarında muhasebe kayıtlarını tutan katılımcılarda olduğu belirlenmiştir. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir. $t(202)=0,956$, $p>0,05$. Bu durumda " H_0^{18} : İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer arasında anlamlı bir farklılık yoktur" hipotezi kabul edilmektedir.

9.22. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analiz Bulguları

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları değişkeninin alt boyutları ile , muhasebe eğitiminden beklentiler değişkeni arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 9.57. Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Değerleri Bulguları

		1	2	3	4	5	6	7	8
1.Genel Muhasebe	Pearson Correlation	1							
	p								
	N	204							
2.Dönem sonu işlemleri	Pearson Correlation	,628**	1						
	p	,000							
	N	204	204						
3.Vergi Mev ve Uyg	Pearson Correlation	,568**	,642**	1					
	p	,000	,000						
	N	204	204	204					
4.Bilgisayarlı Muhasebe	Pearson Correlation	,546**	,662**	,670**	1				
	p	,000	,000	,000					
	N	204	204	204	204				
5.Şirketler Muhasebesi	Pearson Correlation	,498**	,633**	,580**	,596**	1			
	p	,000	,000	,000	,000				
	N	204	204	204	204	204			
6.Finansla Tablolar Analizi	Pearson Correlation	,503**	,673**	,668**	,728**	,712**	1		
	p	,000	,000	,000	,000	,000			
	N	204	204	204	204	204	204		
7.Denetim	Pearson Correlation	,451**	,575**	,643**	,656**	,635**	,751**	1	
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000		
	N	204	204	204	204	204	204	204	
8. Muhasebe eğitiminden beklentiler	Pearson Correlation	,317**	,215**	,108	,137	,169*	,223**	,171*	1
	p	,000	,002	,125	,051	,016	,001	,014	
	N	204	204	204	204	204	204	204	204

** $P \leq 0,01$: Korelasyon 0,01 düzeyi için anlamlıdır.

* $P \leq 0,05$ Korelasyon 0.05 düzeyi için anlamlıdır.

^ $P < 0.10$

N = 204

Korelasyon testi, iki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve şiddetini hesaplamak amacıyla kullanılan istatistikî bir yöntemdir (Kalaycı, 2006: 115). Araştırmada yer alan beklenti ölçeğinin alt boyutlarını oluşturan 7 farklı değişkenin birbirileri ile ve muhasebe eğitiminden beklentiler ile aralarında ilişki olup olmadığını ve ilişkinin yönünü araştırmak için korelasyon testinden faydalanılmıştır. Korelasyon tablosunda yer alan korelasyon kat sayıları (r)-1 ile + 1 arasında bir değer alır. Bu değer 1'e yaklaştıkça ilişki güçlenir. Özellikle r katsayısının 0,70' den yüksek olması iki değişken

arasındaki ilişkinin çok güçlü olduğunu gösterir. Katsayının + değeri alması ilişkinin yönünün pozitif olduğunu, - olması ise ilişkinin yönünün negatif olduğunu gösterir. Korelasyon katsayısının sıfır olması değişkenler arasında ilişkinin olmadığı, katsayısının işaretine bakılmaksızın değerinin 0,30'dan küçük olması düşük ilişki, 0,30-0,69 arası orta ilişki ve 0,70 ve daha yukarı değeri olması ise yüksek düzeyde ilişkinin varlığını gösterir (Çokluk vd., 2012: 52). Tablo 9.57 incelendiğinde, araştırma içerisinde yer alan tüm değişkenler arasında genel olarak anlamlı ve pozitif yönde doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir Pearson Correlation =0,628;p=0,00<0,05.

Tablo 9.57'de bulunan değişkenlerden Genel muhasebe algılamaları düzeyi ile dönem sonu işlemeli algılamaları düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında Pearson correlation katsayısı, (0,63) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır. Bu değer 0,01'in altında olduğu için genel muhasebe algılamaları ile dönem sonu muhasebe işlemleri algılamaları arasında anlamlı ve pozitif yönde orta bir ilişki vardır. Bu durumda kurulan H_0 ¹⁹ hipotezinin kabul edilemez bir hipotez olduğu ortaya çıkmaktadır.

Genel muhasebe algılamaları düzeyi ile diğer ders algılamaları düzeyleri durumlarına bakıldığında;

- Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,57) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Bilgisayarlı Muhasebe arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,55) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Şirketler muhasebesi arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,50) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Finansal tablolar analizi ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,50) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Denetim ilke ve teknikleri ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,45) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.

Dönem sonu işlemeli algılamaları düzeyi ile diğer ders algılamaları düzeyleri durumuna bakıldığında;

- Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,64) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Bilgisayarlı Muhasebe arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,66) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Şirketler muhasebesi arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,63) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Finansal tablolar analizi ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,67) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Denetim ilke ve teknikleri ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,58) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.

Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları algılamaları düzeyi ile diğer ders algılamaları düzeyleri durumuna bakıldığında;

- Bilgisayarlı Muhasebe arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,67) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Şirketler muhasebesi arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,58) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Finansal tablolar analizi ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,67) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Denetim ilke ve teknikleri ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,64) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.

Bilgisayarlı Muhasebe algılamaları düzeyi ile diğer ders algılamaları düzeyleri durumuna bakıldığında;

- Şirketler muhasebesi arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,60) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Finansal tablolar analizi arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,73) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Denetim ilke ve teknikleri ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,66) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.

Şirketler muhasebesi algılamaları düzeyi ile ders algılamaları düzeyleri durumuna bakıldığında;

- Finansal tablolar analizi ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,72) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Denetim ilke ve teknikleri ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,64) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.

Finansal tablolar algılamaları düzeyi ile diğer ders algılamaları düzeyleri durumuna bakıldığında;

- Denetim ilke ve teknikleri ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,75) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.

Bütün bu verilerden yola çıkarak bütün ders algılamalarının birbiri ile ilişkili olduğu söylenebilir. Özellikle Bilgisayarlı Muhasebe algılamaları ile Finansal tablolar analizi algılamaları arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,73), Şirketler muhasebesi algılamaları ile Finansal tablolar analizi algılamaları arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,72), Denetim İlke ve Tekniklerinin algılamaları ile Finansal tablolar analizi algılamaları arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,75) çıkmış bu da bu algılamaları arasında anlamlı ve pozitif yönde çok yüksek bir ilişki olduğunu kanıtlamaktadır. Bu durumda oluşturulan hipotezler; H_0^{20} , H_0^{21} , H_0^{22} , H_0^{23} reddedilmektedir.

Tablo 9.58'de üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi beklentilere ilişkin bulgular bakıldığında

- Genel Muhasebe arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,32) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır
- Dönem Sonu İşlemleri Muhasebesi arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,22) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,11) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Bilgisayarlı Muhasebe arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,14) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Şirketler muhasebesi arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,17) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Finansal tablolar analizi ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,22) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.
- Denetim ilke ve teknikleri ile arasındaki ilişkide Pearson correlation katsayısı, (0,17) güven aralığında olup, p değeri (0,00) çıkmıştır.

Üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi beklentiler ile yukarıda yer alan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır ancak bu düzey çok yüksek derecede olduğu söylenememektedir. Burada da oluşturulan H_0^{24} hipotezi reddedilmektedir.

10. ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞ PİYASASININ BEKLENTİ VE İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DÜZEYİ

Bu bölüm araştırmamızın son kısmında bulunan "Sizce üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için neler yapılmalı veya neler düzeltilmelidir?" önermesine meslek mensuplarının verdikleri cevaplar yer almaktadır. . Bu cevapların herhangi bir değişiklik yapılmadan aynıları verilmiştir. Cevapların son kısımlarına anket numaraları yazılmıştır. Yeminli Mali Müşavirler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler, Staj Dönemi Aday ve Sanayici/ tacir/ işverenin yanıtları meslek gruplarına göre aşağıda verilmiştir.

10.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Eğitiminden Beklenti ve İhtiyaçları

- Üniversitelerdeki muhasebe eğitimi ile pratikteki muhasebe eğitimi arasında farklar vardır. Üniversitelerde verilen eğitimin muhasebenin dijital ortama aktarılmasından önceki muhasebeyi anlatmakta fakat günümüzdeki muhasebe sadece bir programdan yürütülmektedir. Üniversite derslerin güncellenerek öğretim elamanlarının bilgi düzeylerinin artırılması iş piyasasının eğitimden beklentilerini karşılar niteliğe getirilmesini sağlayacaktır (3)
- Teori ile pratikte uyum sağlanmalıdır. Verilen eğitim teoride kalmamalıdır (14).
- Nitelikli insan yetiştirmek için yapılacak işin ruhunu yapmak gerekiyor. Ruh yoksa istenen kalite istenen düzeyde olmayacaktır (184),
- Müfredatı değiştirip iş piyasasında uygulanan şekil ile öğretim yapılmalıdır. Ezbercilikten çıkarıp hesapların işleyişini daha anlaşılır ve benimseyici bir müfredat geliştirilmelidir (169),
- Muhasebe eğitimi teori ile uygulamayı iç içe yaşamalı, eğitimi tamamlayan öğrenciler iş dünyasına girdiklerinde boşluğa düşmemelidir (168),
- Uygulamanın artırılması gerekir. Teoride muhasebe öğrenilmez (166),
- Alınan teorik bilgilerin pratikle ile pekiştirilerek öğrencilerin piyasa şartlarına alıştırılması (125),
- Verilen eğitimin kitaplardakilerin öğretilmesine yönelik değil de iş piyasasında imkânlar çıkarabilecek seviyede olması gerektiğini ve teoriyle pratiğin aynı düzeyde öğretilmesi gerekir (121),
- Teorinin yanında uygulamaya da önem verilmelidir (120),
- Staj zorunlu hale getirilip öğrencilerin gelecek hayatlarında; muhasebede olup biten işlemleri birebir görüp her şeyin muhasebe alanında olmadığını görmesi gerekmektedir (119).
- İş hayatına yönelik programlar öğretilmeli ve aktif online dersler işlenmeli. İşletme simülasyonu kurulup oradan işletme yönetilmeli. Muhasebe derslerinin ana mantığı iyi kavratılmalı, muhasebeyi anlamayan insanlarla konuşulduğunda ana problem muhasebe mantığını anlayamamış olması gerçeği göz ardı edilmemelidir (118).
- Derslere meslek mensuplarının girmesi ve uygulama derslerinin daha çok olması (91),
- Uygulamada meslek mensuplarından fikir alınmalıdır (90),
- Teori ile pratik, eğitim ile uygulama mutlaka olmalıdır. Derslerde mutlaka uygulama yapılmalıdır. Ya öğretim elemanları yeterli eğitim vermiyor ya da öğrenciler verilen eğitimi almıyor sadece üniversite mezunu oluyorlar (86),

- Teorik ile pratik birlikte verilmeli (65),
- Uygulamalı muhasebe eğitimi artırılmalı, meslek tecrübesi olan kişilerden destek alınmalıdır (52),
- Üniversitelerde teorik eğitimin yanında; iş piyasasının beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için mevduat konularına ağırlık verilmeli ve aynı zamanda uygulama çalışmaları yapılmalıdır (46),
- Üniversitelerde iki yıl mali müşavirlik üzerine pratik ve teorik uygulama ile eğitim verildikten sonra piyasaya bilgili mali müşavirlerin çıkması sağlanmalıdır (42),
- Üniversitelerde verilen eğitimle güncel hayattaki bilgi ve olayların birbirine daha aktif bir şekilde entegre edilmelidir (31),
- Derslerin uygulamaya yakın bir sistem ile işlenmesi gerekmektedir (13),
- Öğrencilerin performansları devamlı denetlenmeli ve öğrenciye pratiği öğretecek uygulamaların yapılması gerekmektedir (11),
- Üniversitelerde verilen dersler daha akademik ve üst düzeyde iken pratikte kullanılan muhasebe dili daha yalındır. Bu sebepten dolayı üniversiteyle iş piyasası arasında ortak bir dil oluşturulmalıdır (5),

10.2. Staj Dönemi Adayların Muhasebe Eğitiminden Beklenti Ve İhtiyaçları

- Müfredatın daha anlaşılabilir olması, dönem sonu uygulama dersleri olması, kişilere kendilerini ölçme şansı tanınmalı (190),
- Teorik bilgilerden sonra uygulamalı eğitimde verilmesi gerekliliği vardır (186),
- Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin daha etkili olması için uygulamalı eğitimle birlikte verilmesi, muhasebe eğitimi alıyorsa okul dönemi boyunca her yıl staj yaptırılması gerekmektedir (135),
- Üniversitelerde derslerin iş piyasasının muhasebesine daha yakın bir şekilde anlatılmalıdır. Öğrenciler derslerde ve uygulamadaki muhasebe işlerinde zorluk yaşamaktadırlar (129),
- İhtiyaçlara uygun eğitim verilmeli ve bunu da uygulamalı olarak gerçekleştirip kontrolü sağlamalı, ayrıca geri bildirimlerle eksiklikler belirlenip giderilmesi sağlanmalıdır (123),
- Üniversitelerde alan stajı olmalıdır (122),
- Muhasebe eğitiminin üniversitelerde teoriye dayalı bir eğitim dışında pratik olarak da öğrencilerin aktif bir şekilde kullanacakları programların öğretilmesi gerekmektedir (117),
- Muhasebenin temel kavramları ve işlemleri kesinlikle teoride kalmamalıdır. Pratik yaparak muhasebe temeli daha sağlam ve güvenilir olur (116),
- Uygulama yapılmalı kağıt üzerinde kalmamalı, üniversitelerden sonra ilgili kurslara gitmeli ve temel eğitimi tamamen tamamladıktan sonra bu iş yapılmalı (115).
- Üniversitelerden ziyade devlet ve meslek odaları tüm çalışanlara sahip çıkarsa ve meslek mensupları elemanlarına gerekli değeri verirse bu meslek daha da güzel bir hal alır (93),
- Muhasebeciler için bakabilecekleri kadar iş verilmeli, bunu içinde yetiyecek elemanın yapabileceğinden fazlasını kabullenmelidir. Meslek mensuplarının üzerlerindeki yükler azaltılmadır (92),

- Üniversitelerde verilen muhasebe derslerinde muhasebe bürolarında çalışan kendini geliştirmiş meslek mensubu kişilere arar ara ders anlattırılması ve uygulamada yapılan işlerle ilgili bilgi alınmalıdır (89),
- Üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi daha açık ve uygulamaya dönük olmalıdır. Verilen teorik eğitim uygulama sırasında yetersiz kalmaktadır. Aslında teorik eğitim genel bilgi hariç uygulamada bireyi sıkıntıya sokmakta, vasıfsız gibi değerlendirilmesine yol açmaktadır. Bunun çözümü ise uygulamaların öğretilmesidir (88),
- Öğrencilerin muhasebe ile ilgili öğrenim sürecinde uygulama ağırlıklı yönü artarak staj yapılan iş yerinde kontrollerin tam sağlanması gerekir (87),
- Muhasebe alanında verilen ders sayısı arttırılmalı ve uygulamaya dönük olmalıdır (81),
- İlk olarak teorik anlatımı bırakıp uygulamalı anlatıma geçilmelidir. Gerekirse staj zorunlu hale getirilmelidir (80),
- Derslerin teorik kısımları ile vakit geçirmek yerine uygulama olmalı ve uygulama yapılan öğrenci takip edilmelidir. Meslek mensubu olmak isteyen öğrencilerden istenen ilk şart tecrübedir. Eğer iş piyasası tecrübe istiyorsa üniversiteler yeterli eğitim vermiyor demektir (78),
- Uygulamalı eğitim biraz daha arttırılmalıdır (56),
- Büyük sektör muhasebe sorumlularının belli aralıklarla pratik eğitimleri anlatabileceği programlar düzenlenmelidir (54),
- Uygulamalı derslerin özellikle bilgisayarlı muhasebe derslerinin arttırılması gerekmektedir (51),
- Teorideki eğitim uygulamaya dökülmeli askıda kalmamalıdır. Stajların gün sayıları en az 10 ile çarpılmalı ve uygulama becerisi kazandırılmalı (49),
- Öncelikli olarak üniversitelerdeki eğitim muhasebe temel kavramları, hesap planı ve muhasebe standartlarına daha önem vererek yapılmalı. Ayrıca uygulama bakımından öğrencilere kendi aralarında birer şirket kurmaları ve günümüz piyasa şartlarını dikkate alarak muhasebe kayıtlarını girmeleri öğretilmelidir (47),
- Bilgiler teoriden çıkarılmalı uygulamaya dökülmeli, hesap planı en iyi şekilde öğretilmeli, Excel eğitimi mutlaka verilmeli (34),
- Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin iş piyasasının beklentilerini karşılaması için daha nitelikli ve ezbercilikten uzak ayrıca günümüz teknolojisini etkin kullandırabilen bir eğitim olmalıdır (32),
- Öğretim elemanlarının muhasebe ile ilgili önemli konular üzerinde durması gerekmektedir (23),
- İş piyasasına daha yakın bir eğitim sisteminin kurulması, işverenlerin bu alandaki görüşlerine öneme verilmesi gerekir (20),
- Öğretim elemanlarının emekliliği gelenlerin emekli olması, genç ve girişimci olan öğretim elemanlarının öğretim vermesi (18),
- Teoriden çok serbest piyasaya daha yakın eğitimin verilmesi beklenti olmaktadır (16),

10.3. Sanayici/ Tacir/ İşverenin Muhasebe Eğitiminden Beklenti Ve İhtiyaçları

- Müfredat içeriği zenginleştirilmeli, alınan teorik eğitim yanında pratik eğitimi de içeren bir eğitim getirilmelidir. Ayrıca muhasebe meslek mensupları farklı muhasebe programları hakkında yeterli düzeyde bilgiye ve kullanıma haiz olmalıdır. Sürekli gelişimi sağlayan ve güncelliğini yitirmeyen bir eğitim anlayışı getirilmelidir (192).
- Pratik verilmelidir (188)
- Üniversitelerde verilen eğitimin sadece yazılı ve sözlü olarak değil güncel paket programlarının da en azından yüzeysel olarak gösterilmesi ve uygulanması gerekir(177),
- Her sektör farklı programlar kullanır fakat üniversitelerde müfredat ayrıdır. Bu sebepten dolayı iş hayatına atıldıklarında birçok zorluklarla karşılaşmaktadır (176),
- Teorik bilgilerin yanı sıra pratik bilgi dersleri de olmalı ve iktisat-işletme gibi fakültelerde tıp fakülteleri gibi staj dönemleri ile desteklenmelidir (171),
- Daha çok staj imkanı sağlanmalıdır. Teorik bilgiler pratiğe dökülmelidir (151),
- Daha çok pratikle ilgili uygulamaların yapılması gerekmektedir (150),
- Eğitim daha kaliteli ve anlaşılır olmalıdır (149),
- Eğitim daha iyi kaliteli hale getirilmelidir (146),
- Öğrencilere işletmelerin muhasebe servislerinde staj yaptırılmalıdır (144),
- Staj süreleri arttırılmalı ve daha kaliteli bilgiler verilmelidir (143),
- Öğrencilere zorunlu staj yaptırılmalıdır (140),
- Eğitim pratiğe dökülmelidir (137),
- Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin açıklayıcı ve öğretici bilgi olması (126),
- Piyasadaki ağır ve meslek grubuna alanlarına uygun eğitim ve paket programları ile eğitimlerine önem vererek özellikle vergi kanunları üzerine eğitilmelidir (124),
- Üniversitelerde verilen eğitimde her sene daha fazla staj yaparak mesleğin püf noktaları gösterilmeli ve öğrenciler daha iyi geliştirilmelidir (101),
- Öğretim üyelerinin öğrencilere; uygulama ve derslerde geleceğe yönelik geliştirici bilgiler aktarmalıdır (100),
- Öğretim üyeleri öğrencileri daha çok geliştirecek pratik yaptırmalıdır (99),
- Uygulama ve derslerde her zaman yenilikçi fikirlere açık olunması ve teknolojiye önem verilmelidir (94),
- Dersler daha çok pratik yapılmalıdır (77),
- Derslerde teoriden çok pratiğe önem verilmelidir (74),
- Pratik daha çok uygulanmalı, öğretim elamanları piyasayı çok iyi bilmeli bilgileri kağıt üzerinde kalmamalı. Öğrenciye değer verilmeli ve öğrenci ile ilişkiler güçlü tutulmalıdır (70).
- Muhasebe mesleğinin ve derslerinin sevdirmesi, uygulamalı eğitimin verilmesi ve staj yaptırılmalıdır (67),
- Verilen "Genel Muhasebe" dersleri "Bilgisayarlı Muhasebe" ile uygulamalı olarak verilmelidir (64),
- Vergi açıklarının üzerinde durulmalı ve öğretilmeli, vergi kaçakçılığını önleyebilecek düzenlemeler öğretilmeli ve geliştirilmeli (62),
- Teoriden çok pratik eğitim verilmelidir (61),

- İşbaşı eğitimlerine daha büyük önem verilmeli ve öğrenciler iş hayatına bu şekilde daha donanımlı çıkmalarının sağlanması (60),
- Verilen eğitimin robotlara yüklenen programlar olduğu düşünülmemeli, verilen bilgilerin sentezlenmesi ve uygulamaya dönük olması sağlanmalı (59),
- Eğitim verilirken iş piyasasını oluşturan meslek mensupları ile daha fazla görüşülmeli ve konu hakkında bilgilerinden faydalanılmalıdır (58),
- Eğitimcilerin piyasa ile daha entegre olmaları gerekir. Pratik ve teorikte uyum sağlanmalı, karşılıklı bilgi alışverişine dikkat edilmeli (35),
- Üniversite çatısı altında tüm öğrencilerin öğrendikleri muhasebe bilgisini pratiğe dökme imkanı sunulmalıdır (29),
- Üniversitede eğitim almış öğrenci bir işletmede kasa defterlerini tutmayı, fatura düzenlemeyi, cari hesapları tutmayı, ayanı zamanda bir mükellefin hangi aylarda hangi beyanları verdiği ve ödemelerin hangi aylarda yapıldığını bilmelidir. Birden fazla geliri olan mükellef hangi aylarda hangi beyanları verecek nasıl bir yol izlemesi gerektiği eğitim ve öğretimle verilmemelidir(25).

11. SONUÇ VE ÖNERİLER

Muhasebe alanında özellikle son yüzyılda gelişim ve değişim yaşandığı görülmektedir. İlk muhasebe işlemlerini; iş piyasasının sadece kendi kayıtlarını tutmalarından ve genel kural ve kaide olmadan işlemlerin yapılmasından ibaretti. Zaman içerisinde muhasebe, genel kurallar ve kaidelere bağlanmaya başlamıştır.

Türkiye'de muhasebe alanında gelişim ve dönüşüm planlı kalkınmaya geçişle birlikte başlamıştır. Aslında kural ve kaidelerin oluşturulması bu dönemin ürünü olarak sunulmaktadır. İktisadi devlet teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu bu dönemde kurulmuştur. Komisyon tarafından tek düzen muhasebe sisteminin devlet teşekkülleri için zorunlu özel kesim için ise isteğe bağlı olarak yapılması öneri olarak sunulmuştur. Yine kurulan çeşitli komisyonlarının ilkeleri ile birlikte geliştirilen muhasebe sistemlerinin Türkiye genelinde zorunlu olarak uygulanması konusunda Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliğ 1992 yılında yayınlanmıştır (Kaygusuz, 2015:7).

Tebliğ sonucunda oluşturulan sistemlerin uygulanması ise muhasebe meslek mensuplarının görev ve sorumlulukları kapsamında olduğu görülmektedir. Meslek mensuplarının muhasebe mesleğine ilişkin yapmaları gereken işlemler, meslek mensubu olabilmenin genel ve özel şartları ve meslek mensuplarının görevleri 1989 yılında yürürlüğe girmiş olan 3658 sayılı kanunla belirlenmiştir. 2008 yılında ise 5986 sayılı yasal düzenleme ile mesleğin konusu, mesleğe giriş koşulları, staj süreleri ve meslek ile ilgili özel durumlar düzenlenmiştir. Özellikle bu düzenleme muhasebe mesleğinde eğitimin öneminin ortaya çıkması açısından önem arz etmektedir.

Muhasebe eğitimi; bir mesleki eğitim olarak görülmektedir. Mesleki eğitim ise; bireylere mesleğin getirdiği bilgi ve beceriyi kazandırmak olarak tanımlanmaktadır. Bu bilgi ve beceriler, bahsedilen kanunların ve tebliğlerin öğretilmesi, iş piyasasının kararlarına uygun yaralı bilgilerin saptanması, toplanması, işlenmesi ve bu bilgilerin uygulanması konusunda yeterliliğin bilgi teknolojilerinden de yararlanarak öğretilmesi ile kazanılmaktadır. Bütün bunlar neticesinde, muhasebe eğitimin en özellikli yönünün, verilen eğitimde muhasebe mantığının ve uygulamalarının yasayla belirlenen kural ve kaidelere dayandırılmış olması sonucuna varılabilmektedir.

Meslek mensubu yetiştirmek amacıyla, yasalarla ve kanunlarla belirlenen kural ve kaidelerin öğretilmesini sağlayan eğitim kurumları; muhasebe bölümleri olan meslek liseleri ve yine 3658 sayılı kanunda meslek mensubu olabilenin özel şartları madde 5'te yer alan üniversite bölümleridir. Ancak ruhsat alabilmek ve meslek mensubu olabilmek sadece üniversitelerde ilgili bölümleri bitirmekle mümkün olabilmektedir. Meslek liselerinde verilen eğitim ön muhasebe elemanlarını karşılamak amacı taşımaktadır.

Üniversitelerde muhasebe eğitimi; ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde verilmektedir. Bu bölümlerde özellikle lisans ve sonrası eğitimin meslek mensubu olabilmek için belirlenen özel şartları haiz olunması açısından önemli olduğu görülmektedir. Verilen eğitimler kapsamında genel olarak; temel ve yasal bilgileri ile kayıt işlemleri ve TMS, TFRS ile ilgili bilgiler, şirketler ile ilgili bilgiler, vergi mevzuatları ile ilgili bilgiler, maliyet yönetimi ve yönetim muhasebesi ile ilgili bilgiler, denetim ilke ve teknikleri ile ilgili bilgiler, bilgisayarlı muhasebe ile ilgili bilgiler, finansal tablo analizleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Bu çalışmamızda özellikle muhasebe eğitiminde meslek mensubu olabilmenin özel şartları içerinin de yer alan üniversitelerin ilgili bölümlerinin iş piyasasının beklentilerini karşılama seviyesinin incelenmesi amaçlanmıştır. İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ve beklentilerinin belirlenmesi ile demografik özelliklere göre

farklılıkların incelenmesi ve değişkenler arasındaki ilişkinin yönünün belirlenmesi araştırma kapsamında ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilmektedir;

Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden beklentiler ile algılamalar arasında ilişkinin pozitif yönde düşük düzeyde olduğu ve üniversitelerde verilen muhasebe eğitimin araştırmadan elde edilen bulgular ve genel değerlendirmelerden yola çıkarak iş piyasasının algılama ve beklenti düzeylerini orta derecede karşıladığı sonucunda ulaşılmıştır.

İş piyasasını oluşturan muhasebe meslek mensuplarına, staj dönemi adaylara ve sanayici/tacir/işverene uygulanan ölçüklerin güvenilirliklerinin yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir ($\alpha=0,95, 0,94$).

Demografik özelliklere göre araştırmaya katılanların mesleki unvanlarında staj dönemi adayların yüksek olması ($N=75$) muhasebe eğitimini üniversitelerde yeni mezun olmaları dolayısıyla önem kazanmaktadır. Muhasebe eğitiminde başarıyı yakalamak için alınan teorik eğitimlerin uygulamaya dökülmesi gerekmektedir ile muhasebe eğitiminin yaşama katkılarını ölçen önermede muhasebe mesleğini tercih etmelerine neden olmaları seçeneklerinin puanlarının yüksek olduğu görülmektedir ($N=114-72$).

Muhasebe eğitiminde verilmesi gereken dersler; önem derecesi göre genel muhasebe dersinin %74 oranla en önemli, %43 oranla banka muhasebesi dersinin önem derecesinin düşük olduğu anlaşılmıştır. Aslında üniversitelerde genel muhasebe derslerinde; muhasebe eğitimin temel kural ve kaidelerinin öğretilmesi açısından önem derecesinin yüksek çıkması olağan karşılanabilmektedir. Araştırma sonuçları da bu yargıyı kanıtlar niteliktedir.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarına bakıldığında katılımcıların genel olarak puanlarının aynı aralıkta oldukları görülmektedir. Araştırmada üniversitede verilen eğitimde; genel muhasebe, dönem sonu muhasebesi, vergi mevzuatı ve uygulamaları, bilgisayarlı muhasebe, şirketler muhasebesi, finansal tablolar analizi, denetim ilke ve teknikleri, ders içerikleri ile ilgili yeterlilik düzeyinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Ancak önermelerin puan ortalamalarının 2,61-3,37 aralığında yani "kararsızım" seçeneğinde oldukları tespit edilmiştir. Verilerden yola çıkarak verilen eğitimin algılamalarının düşük düzeyde olduğu sonucuna varılmaktadır.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentilerine bakıldığında katılımcıların puan ortalamalarının 3,50 ile 4,20 aralığında olduğu görülmektedir. Beklentilerin genel olarak "katılıyorum" seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle katılımcılar en yüksek oranla muhasebe mesleğinin takım çalışmasını gerektiren bir meslek olduğu kanaatine varmışlardır (%50,5). En düşük puanla ise muhasebe meslek mensuplarının ahlaki olmayan bir durumla karşılaşmaları durumunda vicdanlarına göre hareket etmeleri olduğu görülmektedir (%25,5).

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin mesleki unvan değişiminin göre incelendiğinde; muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin mesleki unvana göre anlamı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p=0,042<0,05, p=0,0001<0,05$). Sanayici/tacir/işverenlerin muhasebe eğitimi algılamaları düzeylerinin staj dönemi adaylardan anlamalı derecede yüksek olduğu, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitimden beklenti düzeyleri sanayici/tacir/işverenlere göre anlamalı derecede yüksek olduğu görülmektedir.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin mesleki yaş gruplarına göre incelendiğinde anlamlı bir fark elde edilememiştir. Ancak 36-40 yaş grubunu muhasebe eğitimi algılamalarının ve 26-30 yaş grubunun muhasebe

eğitiminden beklentilerinin puanlarının yüksek olduğu anlaşılmıştır $\bar{x}=3,19-4,10$.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin cinsiyet ve medeni duruma göre incelendiğinde; cinsiyete göre muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin cinsiyete göre anlamı bir farklılığın olduğu, medeni duruma göre ise anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde; muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin eğitim durumuna göre anlamı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p=0,004<0,05$, $p=0,0001<0,05$). Eğitim düzeyi lise olan katılımcıların, eğitim durumu lisans olan katılımcılara göre muhasebe eğitimi algılamaları anlamlı derecede daha yüksektir. Yine eğitim durumu lisans üstü olan katılımcıların algılamaları lisans olan katılımcılara göre anlamlı derecede daha yüksektir. Eğitim durumu lisans olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri eğitim durumu lise ve ön lisans olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir. Yine eğitim durumu lisans üstü olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri eğitim durumu lise ve ön lisans olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin mezun olunan bölüm değişkenine göre incelendiğinde; İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılama düzeyleri ile mezun olunan bölüm arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeyleri ile mezun olunan bölüm arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($P=0,580>0,05$, $P=0,013<0,05$). Mezun oldukları bölümlü işletme olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri bölümü diğer olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksektir.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin mesleki deneyim ve tecrübe değişkenine göre incelendiğinde; İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları düzeyleri ve beklenti düzeyleri ile mesleki deneyim ve tecrübe süresi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($P=0,392>0,05$, $P=0,709>0,05$).

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin faaliyette bulunulan alan değişkenine göre incelendiğinde; İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılama düzeyleri ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($P=0,156>0,05$). İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklenti düzeyleri ile faaliyette buldukları alan arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($P=0,003<0,05$). Faaliyet alanı mali müşavirlik ve diğer olan katılımcıların muhasebe eğitimi beklenti düzeyleri faaliyet alanı ticaret olan katılımcılardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamalarının ve beklentilerinin muhasebe kayıtların tutulduğu yer değişkenine göre incelendiğinde; İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları ile muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, İş piyasasının muhasebe eğitiminden beklentileri ile muhasebe kayıtlarının tutulduğu yer arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($P=0,070>0,05$, $P=0,340>0,005$).

İş piyasasının muhasebe eğitiminden algılamaları değişkeninin alt boyutları ile , muhasebe eğitiminden beklentiler değişkeni arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Korelasyon analizi sonuçlarında ise; Genel muhasebe algılamaları düzeyi ile diğer ders algılamaları düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönde orta bir ilişki olduğu, Bütün ders yeterliliklerinin birbirileri ile olan ilişki düzeylerinin anlamlı ve pozitif yönde orta bir ilişki olduğu görülmektedir. Üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi beklentiler ile algılamaları arasında anlamlı bir ilişki vardır ancak bu düzey çok yüksek derecede

olduğu söylenememektedir. Sonuç olarak Korelasyon analizi incelendiğinde, araştırma modelinde yer alan tüm değişkenler arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir.

Son olarak bütün bu analizlerden yola çıkarak üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminden beklentilerin yüksek olduğu ancak bu beklentileri karşılayabilecek yeterlilik de (algılama düzeyi) eğitimin tam olarak verilemediği söylenebilmektedir. Bununla beraber iş piyasasının gelişmesi ve büyümesinin beklentilerin artmasına ile birlikte istihdam edilen personellerin yani meslek mensuplarının yeterliliklerinin de iş piyasasının ihtiyaçlara göre oluşacağı da göz ardı edilmemelidir.

Bu bulgular üniversitelerde verilen muhasebe eğitimin iş piyasasının beklentilerini tam olarak karşılar düzeyde olmadığını dair önemli veriler sunmaktadır. Üniversitelerde muhasebe eğitimin iş piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılaması için ise;

- Muhasebe eğitimi ders müfredatları tekrardan gözden geçirilerek teori ve pratiğin bir bütün olması sağlanmalıdır, Müfredatın daha anlaşılabilir olması, dönem sonu uygulama dersleri olması sağlanmalıdır,
- Staj zorunlu hale getirilip öğrencilerin gelecek hayatlarında; muhasebe de olup biten işlemleri birebir görüp uygulamaları sağlanmalıdır,
- Uygulamada iş piyasasının fikir alınmalıdır, öncelikli olarak üniversitelerdeki eğitim muhasebe temel kavramları, hesap planı ve muhasebe standartlarına önem vererek yapılmalıdır. Ayrıca uygulama bakımından öğrencilere kendi aralarında birer şirket kurmaları ve günümüz piyasa şartlarını dikkate alarak muhasebe kayıtlarını girmelerinin öğretilmesi sağlanmalıdır.

Yapılan bu araştırmanın kısıtları, sadece bir ili kapsamı, iş piyasasının bir birine benzer olması ve farklı kategorilere ayrılamamasıdır. Bu kısıtların ortadan kalktığı ve ülke genelini temsil edecek bir araştırmayla çok daha farklı sonuçlarla ulaşmanın mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bütün bunların yanında teorik olarak verilen muhasebe eğitiminin esnasında pratikten uzak kalması eğitim alan ve iş piyasası açısından çok büyük bir eksiklik olarak görülmüştür.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Y., (1999). "Meslek Ahlakı Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma" Muhasebe Bilim Dergisi, 1, ss.80-92.
- AKDOĞAN, N., (2012). Maliyet Muhasebesi (içinde) Maliyet Muhasebesine Giriş, ed. A.Kartal, H.E.Gündüz, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 255s.
- AKDOĞAN, N., SEVİLENGÜL, O., (2007). "Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum İçin Tek Düzen Hesap Planında Yapılması Gereken Değişiklikler" Mali Çözüm Dergisi, 84, ss.80-93.
- AKYOL, M.E., KÜÇÜK, M., (2013). Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Cilt:1 Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 720s.
- AL HAYEK, AHMED, F., AL KHASAWNEH, A.H.M., (2013). "The Suitability of the Accounting Education in Private Universities for the Requirements of the Jordanian Labor Market: A Field Study from the Perspective of Accounting Graduate Students", Academy of Contemporary Research Journal, 2(2), ss.79-85.
- ALAGÖZ, A., CEREN, Y., (2007). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Meslek Örgütlerinin Beklentileri ile Mesleki Vizyon Algılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma:Konya İli Uygulaması" SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14, ss.291-312.
- ALKAN, G., (2015). "İşletmelerin Önlisans Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: İzmir'de Bir Araştırma" Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 17, ss.137-158.
- ALTIN, M., 2009. "Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Düzeyinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- ARSOY, A.P., BORA, T., SELİMOĞLU, S., (2014). "Muhasebe Eğitimindeki Bilgi, Beceri Ve Eğitim Tekniklerinin Gerekliklerine İlişkin Beklentiler: Türkiye'deki Akademisyenlere Ve Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma", Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 10(23), ss.131-136.
- ATABEY, N.A., PARLAKKAYA.R., ALAGÖZ, A., (2008). Genel Muhasebe Dönem Sonu İşlemleri, Atlas Kitapevi, Konya, 245s.
- AYDEMİR, O., (2015). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar Ve Beklentiler", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 67, ss.71-84.
- AYDIN, D., TİMUR, N., BAŞAR, B., (1999, 12-16 Mayıs). "Muhasebe Eğitiminde Dünya Standartları ve Türkiye'de Muhasebe Eğitiminin Gelişimi için Çözüm Önerileri", Türkiye XVIII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Türkiye'de Muhasebe Eğitimi ve Uygulama Arasındaki Sorunlar, Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fethiye-Muğla, ss.43-79.
- AYDIN, S., (2007). "Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi Ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- AYSAN, M., (1995). Dünya'da ve Türkiye'de Muhasebe Eğitiminin Tarihi Gelişimi Muhasebenin Tarihsel ve Çağdaş Konularında Geleceğine Bakış, TÜRMÖB Yayınları, Ankara, 220s.
- BAŞ, T., (2010). Anket 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 120s.
- BAŞAR, A.B., (2007). "Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin İstenilen Bilgi ve Beceriler İle Muhasebe Eğitiminin Değişen Yüzü", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, ss.59-68.

- BEKTÖRE, S., SÖZBİLİR, H., BANAR, K., (2007). Genel Muhasebe, Nisan Kitabevi, Ankara, 400s.
- BİLGİNER, N., (1999). "Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminde Bir Motivasyon Aracı Olarak Sunum Kalitesinin Etkileri", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 1(3), ss.15-30.
- BOYD, D.T., BOYD, S.C., BOYD W.L., (2000). "Changes in accounting education: Improving principles content for better understanding", Journal of Education for Business, 76(1), ss.36-42.
- BOZKURT, İ., ÖKSÜZ, S., KARAKUŞ, R., (2013). "Muhasebe Eğitiminin Niteliği Ve Bu Eğitimin Muhasebecilik Mesleği İle İlgili Algılara Etkisi: Çankırı Meslek Yüksekokulu Örneği" Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(3), ss.60-76.
- BOZKURT, Ö., BOZKURT, İ., (2008). "İş Tatminini Etkileyen İşletme İçi Faktörlerin Eğitim Sektörü Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Alan Araştırması" Doğu Üniversitesi Dergisi, 9 (1), ss.1-18.
- CAN, H., DOĞAN, T., DOĞAN, Y.A., (2005). Genel İşletmecilik Bilgisi, 16.b, Siyasal Kitabevi, Ankara, 250s.
- CEMLACILAR, Ö., ERDOĞAN, N., (1997). Genel Muhasebe, Beta Basım Yayım, İstanbul, 292s.
- CHENG, K.W., (2007). "The Curriculum Design In Universities From The Perspective Of Providers In", Accounting Education. Education, 127(4), ss.581-590.
- COHEN, L., MANİON, L., MORRISON., K. (2000). Research methods in education. 5th ed. London New York: Routledge Falmer
- CUGANESAN, S., GIBSON, R., PETTY, R., (1997). "Exploring Accounting Education's Enabling Possibilities; An Analysis of a Management Accounting Text", Accounting, Auditing & Accountability Journal, 10(3), ss.436-445.
- ÇALDAĞ, Y., BAYIRLI, R., ALTAY, A., (2004). "Muhasebe Doktora Programlarının Etkinliğinin Artırılması". XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu 2004. <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri7.doc> / E.T.15.05.2016.
- ÇELİK, Z., (2012). "Bologna Süreci'nin Avrupa Yükseköğretim Sistemi Üzerine Etkisi", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2(2), ss:100-105.
- ÇÜRÜK, T. DOĞAN, Z. (2002b). Üniversitelerde Muhasebe Eğitimi ve İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi, Ankara, Kozan Ofset, 130s
- ÇÜRÜK, T., DOĞAN, Z., (2002a). "Muhasebe Ders ve İçeriklerinin Verilme Düzeyleri Konusunda İşletmelerin Üniversitelerden Taleplerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma", Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 17(1), ss.107-126.
- DAŞTAN, A., (2009). "Etik Eğitimin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi", Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, XXVI(1), ss.281-311.
- DEMİRCİ, Ş.D., KIYMAZ, M., AĞSAKAL, A., (2015). "Yükseköğretimde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Mesleğine Giriş Sınavlarına Katkısı: Devlet Üniversiteleri İşletme Ve Muhasebe Bölümleri Üzerine Bir Araştırma" Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 13, ss.25-40
- DEMİRKAN, Ş., (2001). "Muhasebe Eğitim Yöntemleri", XX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya.
- EBİÇLİOĞLU, F.K., (2000). Yönetim Muhasebesi, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 440s.
- ELMAS, M., (2012). "Bologna Süreci: Uygulama ve Uygulayamama", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2(3), ss.137-141.

- ERDİL, E., PAMUKÇU, M.T., AKÇOMAK, İ.S., ERDEN, Y., (2013). "Değişen Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Üniversite Örgütlenmesi", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 68(2), ss.95 - 127.
- ERGİN, H., (2009). Muhasebeye Giriş, (14. Baskı) Gazi Kitapevi, Kütahya, 312s.
- EROL, M., ATAMACA, M., (2004). "Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin İş Dünyasında Muhasebe Mesleğinde Çalışmaya Karşı Tutumları", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 24, ss.171-179.
- FRANCİSCO, B., KELLY, A., (2002). Beyond Albrecht and Sack: A comparison of accounting professionals and college students (working paper).
- GENÇOĞLU, Ü., İŞSEVEROĞLU, G., (2010). "Türkiye’de Meslek Yüksekokullarındaki Eğitimin Muhasebe Mesleğine Katkısı Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe Ve Finansman Dergisi, 47, ss.15-25
- GÖKÇEN, G., (1998). "Uygulamacıların Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", Marmara Üniversitesi, Muhasebe Araştırma ve Merkezi Muhasebe-Finansman Dergisi, 9, ss.43-50.
- GÖKGÖZ, A., ZEYTİN, M., (2012). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Beklentileri: Bilecik Ve Yalova İlleri Uygulaması" Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1), ss.477-493.
- GÜCENME, GENÇOĞLU, Ü., (2013). Genel Muhasebe, Aktüel Yayınları, Ankara, 220s.
- GÜNDÜZ, S., DIZMAN, Ş., (2015). "Muhasebe Meslek Mensuplarının İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyi -Erzincan İli Uygulaması", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19 (3), ss.315-336.
- GÜVEMLİ, O., (1998). Türk Devletleri Muhasebe Tarihi (Osmanlı İmparatorluğu Tanzimatına Kadar), 2. Cilt Avcıol Basım Yayım, İstanbul, 120s.
- GÜVEMLİ, O., (2000). Türk Devletleri Muhasebe Tarihi (Osmanlı İmparatorluğuna Kadar), 2. Baskı İstanbul YMM Odası, Yayınları İstanbul, ss:151-2001.
- GÜZEL, T., MERSİN, Z., (2007). "Bilgi Teknolojilerinin İşletmelerin Muhasebe Uygulamalarında Yarattığı Değişim", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 35, ss.173-182.
- HACIRUSTEMOĞLU, R., (2008). "Bilgi Çağında Muhasebe Eğitimi", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi (MODAV), 10(3), ss.1-6.
- HATUNOĞLU, Z., (2006). "Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 30, ss.190-200.
- HATUNOĞLU, Z., KILLI, M., (2014). "Hastane İşletmelerinin İstihdam Ettikleri Muhasebe Elemanlarında Aradıkları Nitelikler Ve Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: Kahramanmaraş, Gaziantep Ve Osmaniye İllerinde Bir Alan Çalışması", Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 7(1), ss.228-241.
- ILDIR, A., (2002). Genel Muhasebe Uygulamaları, (1. Baskı), Alfa Yayınları, İstanbul, 350s.
- KALAYCI, Ş., (Ed.), (2006). SPPS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Ankara, Asıl Yayın Dağıtım, 240s.
- KALENDEROĞLU, M., (2002). Genel Muhasebe, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 312s.
- KAPLANOĞLU, E., (2014). "Muhasebe Stajyerlerinin Meslek Mensuplarından Ve Meslek Örgütlerinden Beklentileri: Manisa İli Araştırması", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28(4), ss.265-284.

- KARAAĞAÇLI, M., (2002). Mesleki Eğitim ve Teknoloji Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri, Nobel Yayınları, Ankara, 156s.
- KARASAR, N., (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel yayın Dağıtım, Ankara, 180s.
- KARASİOĞLU, F., DUMAN, H., (2011). "Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi ve Kalitesi Üzerine Bir Not" Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), ss.165 - 180.
- KATRİNLİ, A., ARK., (2009). "Deneyimsel Öğrenmenin İşletme eğitimindeki Yeri ve Eğitim Oyunlarının Rolü, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.
- KAYA, İ.(1999). "Geleceğin Muhasebe Eğitimi: Gelişen Meslek İçin Hazırlanmak", İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 20, ss.25-35.
- KAYA, U., DAŞTAN, A., (2004). "Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Öğrenci-Öğretici ve Uygulayıcılar Açısından Değerlendirilmesi” XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu.
- KAYGUSUZ, Y.S., (2015). Genel Muhasebe-I, (içinde) İşletmenin Dili Muhasebe, ed. BAHAR,K., EKERGİL, V., Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- KAYLAN, A.R., (2008) "Eğitim Kalitesi Nasıl Gelişir", Önce Kalite Dergisi, 17(128), 14-29.
- KAYTMAZBALSARI, Ç., ASLANTÜRK, B.E., (2007). "Kavramasal Haritaları Ve Muhasebe Eğitimi" Muhasebe Eğitimi Senpozyumu Antalya.
- KELLEY, M., DAVEY, H., ve HAİGH, N.,(1999). "Contemporary Accounting Education Society", Accounting Education, 8 (4), s. 327.
- KIZIL, A., (1996). "Genel Muhasebe Dönem İçi ve Dönem Sonu İşlemleri" Der Yayınları, İstanbul.
- KOÇ, YALKIN, Y.,(2005). "Gelen Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar,Tekdüzen Muhasebe Sistemi", Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- KOÇYİĞİT, S. Ç., ŞENEL, G., BOSTANCI, H., (2016). "Sağlık Sektörünün Muhasebe Eğitiminden Beklentileri Ve Ankara Kamu Hastaneleri Uygulaması" Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 12(45), ss.537-554.
- KORUKOĞLU, A., (1998). "İşletmelerde Muhasebe Eğitimi Ve Üniversitelerle İşbirliği", D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi, 13(II), ss.13-24.
- KÜÇÜKSAVAŞ, N., (2005). Finansal Muhasebe (Genel Muhasebe),(10. Baskı), Kare Yayınları, İstanbul, 846s.
- KÜÇÜKSAVAŞ, N., (1997). Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- LİN, M., LİU, J., XIANG, X. (2005), "Knowledge base and skill development in accounting education: Evidence from China", Journal of Accounting Education, 23, 149-169.
- MARSAP, B., (1996), "Muhasebe Mesleği, Fonksiyonları ve Meslek Mensuplarının Nitelikleri", Yaklaşım Dergisi, 5(7), ss.15-25.
- MARŞAP, B., ELİTAŞ, C., İŞGÜVEN, M. K., (2015). "Bologna Sürecinin Muhasebe Mesleğine Etkisi: Dünya Uygulamaları İle Türkiye Uygulamalarının Karşılaştırılması", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 17 (3), ss: 639-666.
- MUCUK, İ., (2003). Modern İşletmecilik, Yenilenmiş 14. baskı, Türkmen Kitapevi, İstanbul.
- ÖNAL S. ve F. APAYDIN (1999). "Yeni Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Öğretimi Üzerine Etkileri", Türkiye XVIII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Muğla.

- ÖZDEMİR, S., (2010). "Ön Lisans Muhasebe Öğrencilerinin Kariyer Planlamasını Etkileyen Unsurlar" Ege Bölgesinde Bir Araştırma, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2, ss.35-50.
- ÖZDEMİR, S., (2009). Genel Muhasebe, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 250s.
- ÖZYÜREK, H., (2012). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Nitelikler" Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 4(1), ss.25-45, ISSN: 2146-0817 (Online).
- PEKER, İ., AR, İ.M., BAKI, B., (2014). "Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Gelişmesinin Önündeki Engellerin AAS Yöntemiyle Belirlenmesi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28(3), ss.107-126.
- SAYIR, Ş., YEĞİNBAŞ, Y., TEKTÜFEK, F., (2005). "Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F.'nde Öğrenci Açısından Ve Alt Yapı Bakımından Muhasebe Ve Finansman Eğitiminin Etkinliğinin Ölçülmesi Ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 26, ss.101-108.
- SEFEROĞLU, S. S., (2006). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 200s.
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik Resmi Gazete Tarihi: 03.01.1990 Resmi Gazete Sayısı: 20391.
- SEVİLENGÜL, O., (2014). Genel Muhasebe, 17. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 813s.
- SEVİM, Ş., ELMACI, O., (2013). "Muhasebe Eğitiminde Hedef 2023:Stratejik Yol Haritası",32. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 24-28 Nisan, Antalya.
- SÜER, M., (2007). "Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar",İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- SÜRMEİ, F., (2007). "Muhasebe Eğitiminde E-Değişimi Yakalamak" Muhasebe ve Finansman Dergisi, 33, ss.28-30.
- ŞENGEL, S., (2011). "Türkiye'de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 50, ss.167-180.
- ŞİMŞEK, Ş., ÇELİK, A., (2012). İşletme Bilimine Giriş 19. baskı, Eğitim yayınevi, Konya, 411s.
- TANIŞ, V. N., (2011). Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar 5. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 540s.
- TEKŞEN, Ö., TEKİN, M., GENÇTÜRK, M., (2010). "Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksek Okulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" Muhasebe ve Finansman Dergisi,Nisan, 46, ss.100-112.
- TERZİ, S., ŞEN, İ.K., SOLAK, B., (2013). "Bologna Sürecinin Muhasebe Eğitime Etkisi: Üniversitelerin İşletme Bölümlerinin Ders Programları Üzerine Bir İnceleme", Muhasebe Ve Finansman Dergisi, 59, ss.83-100.
- TUGAY, O., TEKİN, M., BAŞGÜL, N., (2008). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Meslek Yüksekokullarında Verilen Eğitimin Yeterliliği: Bir Araştırma", Yalvaç Gelişim Dergisi, 1(1), ss.58-69.
- TÜRKER, M., TÜRKER, İ., ŞİMŞEK, A., (2015). Uluslararası Eğitim Bildirileri El Kitabı, Türmob Yayınları Ankara, 250s.
- TÜRMOB., (2015). Çevirmenler; Gündoğdu, S., Biçer, A.A., Saldanlı, S., Karataş,M., Ed: Türker, M., Türker, İ., Şimşek,A., "Uluslararası Eğitim Bildirileri El Kitabı" TÜRMOB Yayınları-482, Ankara, 220s.

- TÜRMOB:<http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/Kurumsal/UyeIstatistikleri/Istatistik.aspx> (E.T:21.03.2016).
- UTAMI, W., PRIANTARA, D., MANSHUR, T., (2011). "Professional Accounting Education in Indonesia: Evidence on Competence and Professional Commitment", *Asian Journal of Business and Accounting*, 4(2), ss.93-118.
- UYAR, S., YELGEN, E., (2012). "Konaklama İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık, 14(2), ss.327-348.
- ÜÇLER, Y. T., (2014). "Bölgesel Kalkınmada Üniversite –Sanayi İşbirliğinin Sanayiye, Devlete ve Üniversiteye Yararları: Konya İli Özelinde Bir Çalışma", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41, ss.107-120.
- ÜNAL, O., DOĞANAY, M., (2009). "Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma" *Sayıştay Dergisi*, ss.117-138.
- ÜNAL, O., (2013). "Bankacılık Sektörünün Muhasebe Eğitiminden Beklentileri" *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), ss.210-225.
- WELLS, P., GERBIC, P., KRANENBURG, I., BYGRAVE, J., (2009). "Professional Skills And Capabilities Of Accounting Graduates:The New Zealand Expectation Gap?" *Accounting Education: An International Journal*,18,(4-5), September–December, ss.403–420.
- YARDIMCI, A., MÜFTÜOĞLU, E.B., (2015). "Üniversite Sanayi İşbirliğine Sanayi Kesiminin Bakışı", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 70(4), ss.815-838.
- YELOĞLU, H.O., SÖZEN, H.C., (2003). "Bilgi Toplumu ve Teknoloji Kullanımı", (içinde) *Yönetim Bilişim Sistemleri*, ed. Çelik, A., Akgemci, T., Gazi Kitabevi, Ankara, 340s.
- YILDIRIM, N., (2014). "Üniversitelerin Yenilikçilik, Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bölgesel Kalkınma Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma", *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(42), ss.157-174.
- YILDIRIM, S., (2015). "Genel Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Derse İlişkin Beklentileri Ve Başarı Durumlarının Değerlendirilmesi" *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 44(14), ss:1-15.
- YILDIZ, F., DORUK, G., (2011). "Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi'nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi" *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 49, ss.37-47.
- YÜCEL, A.T., (2016). *Genel Muhasebe, Maliye Hesap Uzmanları Derneği*, İstanbul, 782s.
- YÜREKLİ, E., GÖNEN, S., (2015). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri", *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(10), ss.301-316.
- ZAIĞ, F., (2004). "Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar", XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri3.doc (01.01.2013).
- ZAIĞ, F., AYANOĞLU, Y., (2007). "Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 9/1(3), ss.115-136.
- ZAIĞ, F., KARAPINAR, A., (2002). "Muhasebe Eğitiminde Değişim İhtiyacı", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 4(3), ss.111-134.

- 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Resmi Gazete, 13-06-1989 tarih ve 20194 Sayılı RG, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20194.pdf>. E.T:29.02.2016.
- 5786 Sayılı kanun Mesleki Uyum Eğitimi İle Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavına İlişkin Usul ve Esaslar <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080726-2.htm> E.T:29.02.2016
- <http://www.iaesb.org/>.E.T:05.04.2015.
- <http://www.ifac.org/publications-resources/2015-handbook-international-education-pronouncements>. E.T:04.04.2015.
- <http://www.türmob.org.tr>. E.T: 15.05.2016.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı :Yahya GÜNAY
Doğum Yeri ve Tarihi :Tirebolu/01.06.1987
Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :SELÇUK ÜNİVERSİTESİ/İŞLETME
Yüksek Lisans Öğrenimi :2014-2016 KSÜ İŞLETME
Doktora Öğrenimi :-----
Bildiği Yabancı Diller :İngilizce (Orta düzey)
Bilimsel Faaliyetleri :

1-Melek Yardımcıoğlu, Günay Yahya, Ada Şebnem (2015). Improving The Financial Situation Of Companies During Suspension Of Bankruptcy Process. Journal Of Social And Humanities Sciences Research, 1(01), 1-14. (Yayın No: 2341339)

2-Melek Yardımcıoğlu, Günay Yahya, Ada Şebnem (2015). The Crime Of Fraudulent Bankruptcy. Journal Of Social And Humanities Sciences Research, 1(01), 62-82. (Yayın No: 2341457)

3-Yardımcıoğlu Mahmut, Günay Yahya, Taş Fatih (2016). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Pazarcık Meslek Yüksekokulu Örneği. 7th International Congress On Entrepreneurship, 2(001), 1-16. (Tam Metin Bildiri)(Yayın No:2828390)

4-Yardımcıoğlu Mahmut, Ayrıçay Yücel, Günay Yahya (2015). Swap Sözleşmelerinin Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde İncelenmesi. 1st International Congress On Economics And Business New Economics Ternds And Business Opportunities, 501-515., Atıf Sayısı: 15 (Tam Metin Bildiri)(Yayın No:1518780).

5-Muhasebe Ve Finansta Güncel Konular, Bölüm Adı:(Vergi Okuryazarlığı Ve Vergisel Farkındalık) (2015)., Yardımcıoğlu Mahmut,Akpınar Yusuf, Günay Yahya, Gng Ofset, Editör:Yücel Ayrıçay Mahmut Yardımcıoğlu, Basım Sayısı:1, Sayfa Sayısı 412, Isbn:978-605-86620-4-9, Türkçe(Bilimsel Kitap), (Yayın No: 1339142)

6-Ertürk Süleyman, Uçar Mustafa, Günay Yahya, Bilginer Mesut (2015). Tms 33 – Hisse Başına Kazanç. Ksü İibf Dergisi, 5(02), 207-224., Atıf Sayısı: 17 (Kontrol No: 2138298)

7-Çelik Tarık Ziyad, Gerekli İsa, Ertürk Süleyman, Günay Yahya, Bilginer Mesut (2015). Tms 11- İnşaat Sözleşmeleri. Ksü İibf Dergisi, 5(02), 277-292. (Kontrol No: 2140917)

7-Ertürk Süleyman, Uçar Mustafa, Günay Yahya, Bilginer Mesut (2015). Tms 32 – Finansal Araçlar: Sunum. Ksü İibf Dergisi, 5(02), 191-206., Atıf Sayısı: 7 (Kontrol No: 2138003)

8-Çelik Tarık Ziyad, Gerekli İsa, Ertürk Süleyman, Günay Yahya, Bilginer Mesut (2015). Tms 20 – Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Devlet Yardımlarının Açıklanması. Ksü İibf Dergisi, 5(02), 293-304. (Kontrol No: 2141083)

9-Mahmut Yardımcıoğlu, Yusuf Akpınar, Yahya Günay (2014). Vergi Okur Yazarlığı Vergisel Farkındalık. Ksü İibf Dergisi, 4(2), 95-119. (Kontrol No: 1339152)

10-Mahmut Yardımcıoğlu, Nurettin Koca, Yahya Günay, Hilal Kocamaz (2014). Yolsuzluk, Muhasebe Hileleri Ve Örnekleri. Ksü İibf Dergisi, 4(2), 171-189. (Kontrol No: 1339162)

İş Deneyimi

: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (08.07.2014-11.07.2016)

Stajlar Projeler

:
:Vergi Ve Muhasebe İle İlgili Konulara Vergi Mükelleflerinin Bakışında Moral Ve Manevî Değerlerin Etkisi İçin Kahramanmaraş, Gaziantep Ve Adıyaman İllerindeki Vergi Mükelleflerine Yönelik Alan Araştırma Projesi, Yükseköğretim Kurumları Tarafından Destekli Bilimsel Araştırma Projesi, Araştırmacı, , 24/06/2015 - 17/09/2015 (Ulusal)

Çalıştığı Kurumlar

:2014-2016 KSÜ/SBE

İletişim

E-Posta Adresi Tel.

:yahyagunay28@gmail.com
:03441801597-05453690311

EKLER

ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞ PİYASASININ BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA SEVİYESİNİN İNCELENMESİ: KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ

Sayın Katılımcı;

Bu anket çalışması Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında “Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin İş Piyasasının Beklentilerini Karşılama Seviyesinin İncelenmesi: Kahramanmaraş Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi için hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup asla üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Anket sorularının doğru ve samimi cevaplanması, araştırmanın geçerliliği ve doğru sonuçlara ulaşılması açısından önem taşımaktadır.

Değerli zamanınızı bu çalışmaya ayırdığınız için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

1.Bölüm: Bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

1-Mesleki Unvanınız:

() Yeminli Mali Müşavir () Serbest Muhasebeci Mali Müşavir () Staj Dönemi Aday () Sanayici/ Tacir/İşveren

2-Yaşınız:

3-Cinsiyetiniz: () Erkek () Kadın

4-Medeni Durumunuz: () Bekar () Evli

5-Eğitim Durumunuz: () Lise () Ön lisans () Lisans () Lisansüstü

6-Mezun Olduğunuz Bölüm/Program: () Muhasebe () Maliye () İşletme () İktisat () Diğer.....

7)-Muhasebe departmanında Çalışan Kişi Sayısı: () Kişi () 2Kişi () 3Kişi () 4Kişi () 5 ve Üzeri

8)-Mesleki Deneyim Ve Tecrübe Süreniz: () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 () 20 ve üzeri

9)-Aylık Ortalama Geliriniz: () 2000 TL den az () 2001-3000TL () 3001-4000TL () 4001-5000TL () 5001 ve üzeri

10)- Faaliyette Bulduğunuz Alan:

() Ticaret () Mali Müşavirlik () Kamu Sektörü () İmalat
() Eğitim () Bankacılık-Finans () Telekomünikasyon () Gıda () Diğer.....

11)-Hangi ilçe sınırları içinde faaliyet göstermektediriniz:

() Onikişubat () Afşin () Türkoğlu () Pazarcık
() Dulkadiroğlu () Elbistan () Göksun () Andırın

12)- Muhasebe Kayıtlarınız Nerede Tutulmaktadır:

[] İşletme İçinde Muhasebe Servisinde
[] İşletme Dışında Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Bürosunda
[] Diğer.....

Aşağıdaki soruları tek seçenek olarak işaretleyiniz.

13)-Sizce üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminde başarıyı yakalayabilmek için neler yapılmalıdır:

[] Anlaşılabilirliğinin artırılması gerekmektedir
[] Öğretim elemanlarının kendini geliştirme ve yenilemelerine önem vermesi gerekmektedir
[] Eğitim öğretim müfredatı daha anlaşılır bir şekilde düzenlenmelidir
[] Alınan teorik eğitimlerin uygulamaya dökülmesi gerekmektedir.
[] Diğer.....

14)-Aldığınız muhasebe eğitimi yaşamınıza ne gibi katkılar sağlamıştır:

[] Muhasebe mesleğini tercih etmemi neden oluştur
[] İş bulma olanaklarımı arttırmıştır
[] Toplum içerisinde saygınlık kazanmamı sağlamıştır
[] Ekonomiye olan ilgimi arttırmıştır
[] Diğer.....

15)- Aşağıda Muhasebe eğitimi ile ilgili dersler yer almaktadır. Muhasebe Eğitiminde verilmesi gereken dersleri önem dercesine göre 1 den 10' a kadar numaralandırınız? (1=En önemli.....10-En Önemsiz)

☐ Genel Muhasebe	☐ Denetim İlke ve Teknikleri
☐ Şirketler Muhasebesi	☐ Uluslararası Muhasebe
☐ Yönetim Muhasebesi	☐ Bilgisayarlı Muhasebe (Paket Programları)
☐ Maliyet Muhasebesi	☐ Finansal Tablolar Analizi
☐ Vergi Mevzuatı ve Uygulamaları	☐ Banka Muhasebesi

2.Bölüm İş Piyasasının Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminden Algılamalarına İlişkin önermeler bulunmaktadır
 Bu İfadelerle İlgili Olarak Katılım Derecenizi İlgili Kısma (X) İşareti Koyarak Belirtiniz.
1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

1-Temel muhasebe kavramları hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
2-Yevmiye maddeleri (fişleri) ve madde (fiş) kayıtları hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
3-Ticari belgelerin tanımlanması ve sınıflandırılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
4-Muhasebe departmanı çalışanlarının işletmelerin amaçları ve mevcut durumlarını karşılaştırabilmeleri ve yorumlayabilmeleri hakkındaki bilgileri yeterlidir.	1	2	3	4	5
5-Tekdüzen hesap planı hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
6-Tekdüzen muhasebe sistemine göre dönem sonu işlemleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
7-Amortisman hesaplayabilme ve amortisman kaydı yapabileme hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
8-Değer düşüklükleri ve değer düşüklüklerine karşılık ayrılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
9-Döviz kuru işlemlerinin yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
10-Banka işlemlerinden doğan faiz, vade farkı, kur farkı hesaplarını yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
11-Türkiye Muhasebe Standartları/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları/Türkiye Denetim Standartları hakkında verilen bilgiler	1	2	3	4	5
12-Ticaret, borçlar, kurumlar, gelir, katma değer vergisi vb. yasal mevzuatların yorumlanması ve uygulamalarının yapılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
13-Gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi beyannamesi düzenlenmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
14-İşletmelere sağlanan vergi avantajları hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
15-E-fatura düzenleyebilme ve E-defter kullanabilme hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
16-Tekdüzen muhasebe sisteminde 7/a ve 7/b maliyet muhasebesi seçeneklerine göre kayıtların yapılabilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
17-Bilgisayarlı muhasebe dersleri ile online muhasebe programlarının öğretilmesi hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
18-Sermaye şirketlerinin muhasebe işlemleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
19-Menkul kıymetler (hisse senedi,tahvil-bono) hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5

20-Finansal tablo türleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
21-Finansal analiz teknikleri hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
22-Konsolide finansal tabloların hazırlanması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
23-Finansal piyasalar ile ilgili gelişmeler hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
24-Bağımsız denetim ile ilgili yasal mevzuat hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
25-İç kontrol ve iç denetim hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
26-Bağımsız dış denetim hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
27-Mali denetim (vergi denetimi) hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5
28-Muhasebe uygulamalarında meydana gelen hata hile vb. durumların kontrolü ve ortaya çıkarılması hakkında verilen bilgiler yeterlidir.	1	2	3	4	5

3.Bölüm: İş Piyasasının Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminden Beklentilerine İlişkin önermeler bulunmaktadır
Bu İfadelerle İlgili Olarak Katılım Derecenizi İlgili Kısma (X) İşareti Koyarak Belirtiniz.
1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

1-Muhasebe meslek mensupları meslekleri ile ilgili ahlaki olmayan bir durumla karşılaştıklarında vicdanlarına göre hareket etmelidirler.	1	2	3	4	5
2-Muhasebe meslek mensupları mesleğinin gerektirdiği matematiksel işlem becerilerine sahip olmalıdır.	1	2	3	4	5
3-Mesleğine ilişkin motivasyonu olmayan muhasebe meslek mensupları	1	2	3	4	5
4-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin yatırım ve iş kaynaklarını doğru yönlendirebilmelidirler.	1	2	3	4	5
5-Muhasebe meslek mensubunun karar alma süreçlerini doğru	1	2	3	4	5
6-Muhasebe meslek mensupları bağımsız karar alabilme becerisine sahip	1	2	3	4	5
7-Muhasebe meslek mensupları yeniliklere açık olmalıdırlar.	1	2	3	4	5
8-Muhasebe meslek mensupları Mevzuatla ilgili değişiklikleri zamanında	1	2	3	4	5
9-Muhasebe meslek mensupları takım çalışmasına yatkın olmalıdırlar.	1	2	3	4	5
10-Her ne kadar masa başı bir iş olarak görülse de muhasebe mesleği takım çalışmasını gerektiren bir meslektir.	1	2	3	4	5
11-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin yatırım projelerini yürütebilme yeteneğine sahip olmalıdırlar.	1	2	3	4	5
12-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin işleri ile ilgili projelerinde risk analizi yapabilmelidirler.	1	2	3	4	5
13-Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin finansal tablo	1	2	3	4	5
14-Muhasebe meslek mensubu mükellefleri ile ilişkilerini her zaman	1	2	3	4	5
15-Yabancı dili olan muhasebe meslek mensubu mesleğe ilişkin yenilik ve gelişmelere daha açıktır.	1	2	3	4	5
16-Muhasebe meslek mensubu mükellefleri ile etkileşimlerinde beden	1	2	3	4	5
17-Muhasebe meslek mensubu beden dilini doğru kullanmaya yönelik	1	2	3	4	5
18-Muhasebe meslek mensubu bir konuda karar verirken sıra dışı bakış açısı ortaya koyabilmelidir.	1	2	3	4	5
19-Muhasebe meslek mensubu aldığı muhasebe eğitimi ile mesleki teori ve pratiği bir arada analiz etme yeteneği elde etmelidir.	1	2	3	4	5

20-Verilen muhasebe eğitimi, muhasebe meslek mensuplarının sosyal sorumluluk sahibi olmasını sağlamalıdır.	1	2	3	4	5
21-Verilen muhasebe eğitimi yazılı ve sözel iletişimimi geliştirmelidir.	1	2	3	4	5
22-Verilen muhasebe eğitimi işlerin yüksek motivasyonla yapılmasını	1	2	3	4	5
23-Verilen muhasebe eğitimi liderlik davranışının ortaya çıkmasına katkı sağlamalıdır.	1	2	3	4	5
24-Verilen muhasebe eğitimi mükelleflerin ve meslek mensuplarının sıra dışı bakış açısı geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.	1	2	3	4	5
25-Verilen muhasebe eğitimi analitik/ eleştirel düşünme becerisini	1	2	3	4	5
26-Verilen muhasebe eğitimi profesyonel kariyere yön verebilmelidir.	1	2	3	4	5
27-Verilen muhasebe eğitimi asgari ekonomik ve finansal okuryazarlık	1	2	3	4	5
28-Verilen muhasebe eğitimi sürekli öğrenme anlayışını geliştirmelidir.	1	2	3	4	5
29-Verilen muhasebe eğitimi sırasında bankacı, ekonomist, finans yöneticisi vb. başarılı paydaşlarla toplantılar tertiplenmelidir.	1	2	3	4	5
30-Verilen muhasebe eğitimi sırasında mevcut ve gelecekteki iş imkanları hakkında üniversite-kariyer günlerinde tanıtımlar yapılmalıdır.	1	2	3	4	5

Sizce üniversitelerde verilen muhasebe eğitimin, iş piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için neler yapılmalı veya neler düzeltilmelidir?

.....

.....

.....

.....